

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014–2016

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martina Hadravová

Buditelé Matice české let minulých

Osvětáři Matice české let současných

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Bohumír Fiala

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2014-2016

DIPLOMA THESIS

Martina Hadravová

Revivalists of Matice česká from previous years

Cultural workers of Matice česká from current years

Prague 2016

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Bohumír Fiala

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne:

Martina Hadravová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce panu PhDr. Bohumíru Fialovi za jeho cenné rady a podněty.

Mé poděkování patří dále zaměstnancům Národního muzea, Knihovny Národního muzea a členům Matice české za jejich ochotu a vstřícný přístup.

Anotace

Diplomová práce se zabývá porovnáním role a postavení Matice české v procesu českého národního obrození a v současnosti. Vymezuje problematiku pojmů národ, nacionalismus a charakterizuje národotvorné složky. Zabývá se periodizací procesu českého národního obrození s přihlédnutím ke vzdělávacím a osvětovým snahám buditelů. Řešeným problémem diplomové práce je zjištění úrovně povědomí veřejnosti o Matici české na základě krátkodobého průzkumu v praktické části.

Klíčová slova

Analýza dokumentů, buditelé, diplomová práce, edukační aktivity, dotazník, historicko-analytická metoda, národ, národní hnutí, osvěta, rozhovor, venkovský lid, vzdělávání dospělých.

Annotation

This diploma thesis compares the task and stature of Matice česká in the process of the Czech National Revival. It defines the terms nation and nationalism, and characterizes nation-building components. It focuses on the periodization of the Czech National Revival while taking the educational and hollistic goals of the revivalists into account. The main focus of this dissertation is an investigation into the public conscience about Matice česká based on a short-term field research presented in the practical section.

Keywords

Adult education, an analysis of documents, a diploma thesis, educational activities, an education of the public, the historically-analytical method, an interview, a nation, a national movement, revivalists, rural population, a questionnaire.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PROBLEMATIKA VYMEZENÍ POJMŮ NÁROD A NACIONALISMUS	10
1.1 Nacionalismus	12
1.2 Složky národotvorného procesu	14
2 ČESKÉ NÁRODNÍ OBROZENÍ – VÝZNAMÝ MILNÍK VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V ČECHÁCH	17
2.1 Periodizace českého národního obrození	20
2.2 První fáze českého národního obrození	20
2.3 Druhá fáze českého národního obrození	25
2.4 Třetí fáze českého národního obrození	29
3 ROLE MATICE ČESKÉ V ČESKÉM NÁRODNÍM OBROZENÍ	33
3.1 František Vladislav Hek (1760 – 1847)	40
3.2 Josef Liboslav Ziegler (1782 – 1848)	43
3.3 Josef Šmidinger (1801 – 1852) a další buditelé Matice české	46
4 EDUKAČNÍ ROLE MATICE ČESKÉ V SOUČASNOSTI	50
PRAKTICKÁ ČÁST	57
5 SLYŠELI JSTE O MATICI ČESKÉ?	57
5.1 Cíl praktické části a zvolená metodika	57
5.2 Vlastní průzkum	60
5.3 Analýza a vyhodnocení získaných dat	62
5.4 Polostrukturovaný rozhovor s předsedkyní výboru Matice české	74
5.5 Shrnutí praktické části	76
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	81
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	88
SEZNAM PŘÍLOH	90

ÚVOD

Andragogika, humanitní věda o vzdělávání dospělých, je mnohdy přijímána jako mladá společenská věda. Pojem andragogika se v českém prostředí začal používat až ve 20. století a doposud ještě nepatří mezi obecně známé termíny. Příčinou jsou různá pojetí andragogiky a množství odborných termínů, které mají v různých zemích odlišný význam. V České republice bylo vzdělávání dospělých součástí pedagogiky dospělých. Termín pedagogika dospělých byl teprve v roce 1989 nahrazen termínem andragogika. Tento vědní obor se v systému věd o výchově, vyučování a vzdělávání zabývá všemi hledisky vzdělávání a učení dospělých. Může přitom vzniknout mylný dojem, že předmět jejího zkoumání je nový stejně jako název oboru.

Dospělý jedinec se vždy musel učit v reakci na období a prostředí, ve kterém se nacházel. Zpočátku výchova a učení vycházely z pudu sebezáchovy v boji o každodenní přežití a zachování existence rodu. Tato výchova byla zaměřena na získání nutných fyzických dovedností a kvalifikace k vykonávání rozdělených prací. Praktické dovednosti byly často získány informálním učením a nápodobou. Kresby, odkazy z pravěkých jeskyň ale dokazují, že od prvopočátku měl člověk potřebu realizovat i jiné než praktické činnosti. Postupně s historickým vývojem společenských zřízení a vytvářením společenských tříd již dělba práce přestávala být neměnně určená.

Výchova a vzdělávání vlivem společenských změn a životních podmínek, vlivem vědeckých a technických objevů prošla složitým procesem přístupů k různým skupinám občanů až do dnešní podoby. Vzdělávání se stalo prostředkem k autonomii jedince, jednou z možností získání svobody jedince.

Historické zápasy národu a národní hnutí etnických skupin v 19. století o vlastní sebeurčení, získání základních občanských a státních práv jsou spojeny s nutností vzdělávat široké vrstvy občanů, kterým nebylo vzdělávání povoleno. V zemích Koruny české 19. století tímto národním hnutím bylo české národní obrození, jehož významnou součástí byla Matice česká. Českou obrozeneckou inteligenci a buditele Matice české, můžeme označit za jedny prvních českých andragogů lidových vrstev.

Cílem diplomové práce je na základě historicko-analytické metody zhodnocení významu Matice české, vymezení její role a postavení v procesu českého národního obrození a porovnání s její současnou edukační rolí. Řešeným problémem je změna role a postavení Matice české v souvislosti s vnímáním této organizace veřejností. Diplomová práce nemá za cíl plně zmapovat tento proces ani činnost Matice české, která je za téměř 200 let své existence nesmírně rozsáhlá.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první kapitole teoretické části je řešena otázka problematiky vymezení pojmů národ a nacionalismus, dále jsou charakterizovány národotvorné složky. Druhá kapitola se zabývá periodizací českého národního obrození s přihlédnutím ke stavu českého jazyka na území zemí Koruny české a k úsilí o uznání češtiny jazykem školním a úředním. Ve třetí kapitole je vymezena role Matice české v procesu národního obrození. V podkapitolách třetí kapitoly jsou uvedeny příklady osvětové činnosti buditelů v tomto národotvorném procesu. Ve čtvrté kapitole jsou vymezeny současné edukační aktivity Matice české a změna její role a postavení v současnosti a to v porovnání s obdobím českého národního obrození.

Řešeným problémem v praktické části diplomové práce je zjistit metodou dotazování informovanost veřejnosti o současné činnosti Matice české prostřednictvím nepřímé komunikace, úroveň povědomí o Matici české u veřejnosti, obecných znalostí o historických souvislostech vzniku Matice české, preferenci ze současných edukačních aktivit určených veřejnosti. Vyhodnocení dat bude základním podkladem pro rozhovor s předsedkyní Matice české, který je zvolen jako další metoda v praktické části. Vyhodnocení získaných dat umožní členům výboru současné Matice reagovat na zajímavé podněty. Záměrem půlročního průzkumu je zajistit dostatečný počet respondentů.

Autorka diplomové práce spatřuje určitou podobnost v dobrovolném úsilí současných osvětářů Matice české, jejichž cílem není zviditelnění vlastní osoby podobně, jako tomu bylo u mnoha obrozenců a buditelů Matice české let minulých, kteří podstatnou část svého života zasvětili šíření obrozeneckých myšlenek, českého jazyka a české literatury.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBLEMATIKA VYMEZENÍ POJMŮ NÁROD A NACIONALISMUS

Studium problematiky národa a nacionalismu se v průběhu 19., 20. a 21. století stalo předmětem zájmu historických a společenských věd. Oba termíny v současnosti patří k velmi frekventovaným také v publicistice. Z akademického problému se zejména v případě pojmu nacionalismus stal problém politický, což se ve svém důsledku projevilo velkým množstvím zcela odlišných výkladů tohoto pojmu. Hroch (1996a, s. 1) poukazuje na konjunkturální povahu problému při vymezení pojmů národ, nacionalismus.

Příčinou těchto rozdílů může být subjektivní hledisko definice, vyzdvižení jedné složky národotvorného procesu, opomenutí či ignorování časové osy a zřetelných fázových rozdílů ve vývoji jednotlivých kontinentů, dále chybějící metoda vědecké analýzy procesu formování národa. Zcela rozdílný je přístup k těmto pojmům z pohledu historiků, sociologů a politologů.

Během posledních 15 let, kdy se národnostní otázka dostává opět do popředí zájmu, stoupla potřeba definování těchto pojmů v řadě nových sociologických časopisů. Jak již bylo uvedeno, přístup autorů k definování bývá velmi rozdílný, diametrálně rozdílné je v důsledku toho i vymezení uvedených pojmů.

Cílem této kapitoly není analýza vědeckých teorií či definic pojmů národ, nacionalismus, ale charakteristika dvou základních přístupů k problematice formování moderního národa, dále vymezení dvou hlavních typů národotvorného procesu.

Autorka diplomové práce se zde hlásí k názoru Hrocha (1996b, s. 41), který říká: „... *při hlubším pohledu na koncepcce, které se opravdu seriózně pokusily o historický výklad formování národa, není rozhodující, zda jejich autor užívá primárně termínu národ, nacionalismus, národotvorný proces, atd.*“.

Hroch (2011a, s. 40) v publikaci *Národy nejsou dílem náhody* upozorňuje na kauzální aspekt, který je obsažen v téměř každém pokusu o definici pojmu národ. Definování je spojeno s otázkami: jak vznikl a za jakých okolností?

Již samotný termín národ je v různých jazycích různě vykládán od 18. století. Odvozenina latinského „natio“ má v evropských jazycích rozdílné konotace. Anglický termín nation označuje všechny obyvatele pod jednou vládou. Francouzská la nation navíc obsahuje společný jazyk. V německém jazyce však Nation v duchu jazykové tradice představuje kulturu a jazyk a již od 16. století se částečně překrývá se slovem Volk označujícím lid. Také aktuální národní situace, v níž se zejména badatelé 19. století nacházeli, ovlivnila jejich přístup. Existence pospolitosti byla považována za samozřejmou v případě od středověku existujícího národa. Naopak v podmínkách zápasu o národní existenci bylo nutné najít společné rysy nově se vymezující pospolitosti.

I přes rozdílné akcenty vzájemných souvislostí převládalo od poloviny 19. století primordialistické pojetí národa. Hroch (2011b, s. 18) toto pojetí vymezuje jako *„axiomatický názor, který odpovídal dobovému veřejnému mínění, že národ je odvěkou kategorií, jejíž objektivní existenci je možno a nutno oživovat, obrozovat, poněvadž je specifickou hodnotou lidského rodu“*.

Primordialistické pojetí však zcela ignoruje rozdíly dvou základních typů formování národů v Evropě. První typ představuje situaci „státního národa“, tedy pospolitost, která tvořila státní celek založený na respektování občanství. Takovým typem státních národů byla Francie nebo Anglie. Druhým typem je kulturní národ či etnická skupina, která se opírala pouze o společný jazyk, kulturu. K formování tohoto typu národa docházelo cestou národních hnutí.

V poslední třetině 19. století převládly názory dvou základních proudů. První proud se snaží definovat národ na základě ověřitelných rysů, v Evropě jazykových a kulturních v kombinaci s dalšími okolnostmi. U druhého, anglosaského proudu je již patrná snaha o nalezení náhradního termínu pro „nestátní“, tedy etnické skupiny či národy kulturní. Sociolog Max Weber dle Hrocha (Tamtéž, s. 19) na definování pojmu národ zcela rezignuje. Chápe tento pojem jako badatelsky obtížně uchopitelný. Národem označuje skupinu lidí se „specifickým pocitem solidarity“. Národ vztahuje k mocenské prestiži a mocenským zájmům.

Ve druhé polovině 20. století dochází u většiny badatelů k naprostému odmítnutí primordialistického přístupu. Moderní pohled odmítá národ jako odvěkou kategorii. Toto pojetí uznává národ jako svébytnou politickou spopolitost pouze v situaci, kdy lze doložit, že její příslušníci jsou si této spopolitosti, sounáležitosti vědomi.

Toto vědomí sounáležitostí modernista Hobsbawm (2000a, s. 12) vymezuje jako tautologické a uvádí: „*Kromě toho neopatrni jedinci takto mohou dospět ke krajnostem voluntarismu, který dává na srozuměnou, že vše, čeho je třeba, aby národ existoval, byl vytvořen nebo obnoven, je vůle národem být: pokud by dostatečné množství ostrova Wight chtělo patřit k národu Wightanů, pak by takový národ existoval*“.

Přesto někteří modernisté považují souvztažnost se středověkým vývojem státních národů za důležitou pro studium změn intenzity národního vědomí a dokazují tím rozdílnost v přístupu k vymezení pojmu národ.

V 60. letech 20. století se těžiště výzkumu přesouvalo k termínu nacionalismus. Díky tomu dochází k postupné rezignaci na možnost určení pojmu národ na základě empiricky doložitelných charakteristik kromě národního vědomí.

1.1 Nacionalismus

Pojem nacionalismus se již v meziválečném období v Americe úspěšně aplikoval do vědecké terminologie dílem Carltona J. Hayese. „... v meziválečném období se z něj pokusili někteří autoři učinit neutrální, tj. nijak nehodnotící nástroj vědecké analýzy“ (Hroch, 2011d, s. 30).

Také v Evropě se v tomto období objevují politické diskuse o nacionalismu, v Německu mnohé již rasisticky laděné. Po 2. světové válce dochází k nárůstu zájmu o nový fenomén. Jestliže pojem národ je v různých jazycích jinak vykládán a zatížen svým středověkým vznikem a užíváním až v novověku, definování nacionalismu je diametrálně rozdílně pojímáno.

Primordialisté i nacionalismu připisují starobylý původ. Modernisté spojují počátky nacionalismu s moderním světem, jehož povaha je dle nich půdou pro vznik

tohoto fenoménu. V současné době pojem nacionalismus dostává mnoho přívlastků. V médiích, na internetových diskusních portálech bývá často užíván namísto pojmu xenofobie.

Modernista Anderson (2008a, s. 28) však uvádí: „... *nacionalismus musíme chápat ve spojitosti s velkými kulturními systémy, které ho předcházely, z nichž vzešel a proti nimž se vymezil, a nikoli v souvislosti s politickými ideologiemi, které zastáváme*“. Shoda panuje v chápání nacionalismu jako rozporného jevu s dvojí tváří. Někteří autoři, ovlivněni marxistickým internacionalismem, nacionalismus chápou jako negativní společenské a politické jevy.

Hans Kohn nacionalismus rozděluje progresivní – západní a reakční – východní. Především německou jazykovou definici národa považoval za iracionální a autoritativní. Kohnova dichotomická varianta ovlivnila řadu pozdějších badatelů. Pro některé badatele je nacionalismus paralelní k termínu patriotismus, jiní tyto pojmy hodnotí jako naprosto protikladné. Patriotismus spojují s láskou k vlasti či k půdě. Řada modernistů je ovlivněna Gellnerovým názorem, že národ je produktem nacionalismu.

Podle Gellnerovy teorie je nacionalismus doktrínou a politickou ideologií. Na druhou stranu Gellner popírá názor, že kořeny nacionalismu tkví v lidské psychice. Gellnerův nacionalismus je důsledkem konkrétních podmínek „*Nacionalistický konflikt způsobil obrovské utrpení jak přímo, tak nepřímo. Nacionalismus je nejenom fenomén, ale také problém*“ (Gellner, 2002, s. 125).

Ve svém teoretickém kontextu Gellner vychází z mravně neutrálního, nehodnotícího termínu. Stejného termínu, ale na druhou stranu užívá při popisu konkrétních negativních postojů agrese či xenofobie. Přes původní snahu používat termín nacionalismus jako nehodnotící nástroj vědecké analýzy dochází u některých autorů k jeho hodnocení na základě vlivu filozofických a politických koncepcí.

V 90. letech 20. století řada badatelů hledá alternativu k termínu nacionalismus. Tou se stává analytický pojem národní identita. Tento pojem lze definovat kulturními, jazykovými, politickými, hospodářskými a geografickými vazbami.

Anderson (2008b, s. 19) pojem národní identita vymezuje jako obecně legitimní hodnotu politiky naší doby. Dalšími alternativami jsou pojmy národní mobilizace, loajalita, národní myšlení.

Hroch charakterizuje nacionalismus jako nevhodný nástroj vědecké historické analýzy. Vytýká badatelům, že nacionalismus nedefinují, ale pouze provádějí rozbor nacionalismu jako nadčasové kategorie. Odmítá primordialistický názor, že národ je odvěká kategorie, nesouhlasí ale ani s modernistickým názorem, že národ je produktem nacionalismu bez vazeb k minulosti:

“... nacionalismus, který vytvořil národy, nevylučuje kauzální výklad ze sociálních proměn: jestliže národy byly utvářeny nacionalismem, z čeho pak vyrůstal tento nacionalismus?” (2011e, s. 41).

1.2 Složky národotvorného procesu

Objektivně doložitelné okolnosti, které vedou ke vzniku národa, bývají u každého jiné a jsou ve vzájemné souvislosti. Hroch kladně přijímá výklady, které berou v úvahu významné souvislosti a danosti – složky národotvorného procesu a není pro něj podstatou terminologické vymezení pojmů národ a nacionalismus. Autorka diplomové práce se k tomuto pojetí přiklání.

Minulost je neodmyslitelně spjata s každým národem či etnickou skupinou. V průběhu procesu formování nového moderního národa využívali vůdci národotvorných procesů některých historických událostí daného národa či etnika.

Využívání odkazů minulosti však bylo někdy zkreslováno z důvodu nutnosti tabuizace některých dějinných témat. Tak tomu bylo i v případě českého národního obrození do 30. let 19. století. Hroch (1999a, s. 221) toto zkreslování vysvětluje působením tří axiomů: katolického, dynastického a třídního. Pokud se významné události české minulosti dostaly do rozporu s některým z uvedených axiomů, docházelo k jejich obcházení.

Významný podpůrný prostředek při práci s odkazem minulosti představovala vzpomínková kultura, kterou lze vymezit jako vědomé vzpomínky na historické události a s nimi spojené osobnosti. Poznání těchto historických událostí estetického, kognitivního a politického původu vedlo k nastartování procesu zažití, které je dále přenášeno přes generace.

„Koncept kolektivní, popř. kulturní zprostředkované paměti ukazuje obraz minulosti jisté skupiny, jedná se tedy o více, než o sumu individuální vzpomínky“ (Kaiserová, In: Kaiserová, Rak, ed., 2008a, s. 115).

Proces zažití je velmi důležitý pro další šíření odkazu minulosti. Jakékoliv zkreslování historických daností proto může i ve svém původně dobrém záměru způsobit masové rozšíření historické dezinformace, která je po dlouhá desetiletí prezentována jako skutečnost. Tak tomu bylo v případě objevu *Rukopisu královédvorského a Rukopisu zelenohorského*, údajně památek z 9. a 13. století, které byly zprvu vlastenci nadšeně přijaty. O jejich pravosti pochyboval již Josef Dobrovský i František Palacký a ještě v 70. letech 20. století se vedly spory o jejich pravosti. Většina literárních vědců a historiků však tehdy již očekávala oficiální prohlášení, že se jedná o padělky.

Nicméně Hroch (1999b, s. 219) konstatuje: *“Pro naše souvislosti je nepodstatné, že šlo o padělek; rozhodující je, že v jejich pravost věřila naprostá většina vlastenců“*. Dokládá tím zkreslování minulosti, ke kterému docházelo.

Společný jazyk, etnicita a sociální komunikace představují složku, která je považována některými badateli za rozhodující činitel, u jiných nemá prioritní význam. Například Hobsbawm klade důraz na sociální komunikaci, ale zpochybňuje význam etnické skupiny a jazyka při formování národa. Hroch všechny tyto složky považuje za podstatné. Autorka diplomové práce se opět přiklání k pojetí profesora Hrocha.

Sociální komunikace je neoddělitelnou součástí života sociální skupiny, která může představovat národ či etnickou skupinu. Společný jazyk i s jeho případnými dialektickými podobami je významným prostředkem pro šíření a správné pochopení sdělení. *„K masové identifikaci s hnutím přispěla proměna sociální komunikace“* (Kopecký, 2004, s. 31).

Se společným jazykem úzce souvisí také *kultura*, respektive její proměna v kulturu národní. Tento proces souvisel s překonáním myšlenkového světa kosmopolitismu.

Od poloviny 19. století postupně dochází k vytváření svébytných národních kultur. Vztah národní kultury a národa není abstraktní. Ten je dán vzájemným vztahem

autor – dílo – publikum. Hroch (2011f, s. 205) uvádí, že rozhodujícím v působení díla bylo jeho přijetí publikem.

Modernizace představuje další složku přeměny národa. Formování moderního národa souvisí se změnami dosavadních zažitých pravidel a možností. Například povinná školní docházka, zavedená Marií Terezií, je považována za důležitý historický milník českých dějin. Znamenala boj s negramotností, umožnila další vzdělávání a s tím spojené změny v sociální struktuře.

„*Význam škol v životě obyvatel českých zemí stoupal od poslední třetiny 18. století, kdy císařovna Marie Terezie nařídila povinnou školní docházku*“ (Kaiserová, Rak In: Kaiserová, Rak, ed., 2008b, s. 229).

Zájmový rozpor dle Hrocha (2011g, s. 45) vylučuje národotvorný proces utváření národa jako harmonickou přeměnu identit. V průběhu formování národů docházelo vždy k rozporům či rozdílům mezi regiony a zájmy jejich elit, sporům mezi sociálními skupinami.

Akceptování identity je výrazem přijetí faktu, že národ nevnímáme jako přírodní společenství. Hroch (Tamtéž, s. 233) říká, že vztah k národu se neobejde bez emocí. Aby byl proces formování úspěšný, musí se stát masovou událostí. Národní identita, která dosahuje větší masovosti, vyžaduje také vyšší nabídku citových vazeb k národu. Tyto vazby mají proměnlivý charakter. Mění se jejich intenzita i druh. Pozitivní či negativní emoční vazba k národu může být ovlivněna způsobem formování nového státního národa či etnické skupiny, vzájemnými souvislostmi a okolnostmi.

Symbols a rituály jsou předpokladem sociální interakce a mají nezaměnitelné místo v národotvorných procesech. Využívání symbolů umocňovalo pospolitost lidí a bylo jedním z faktorů, který pomáhal šířit národní identitu.

Procesy formování moderních národů, k nimž docházelo na konci 18. a v průběhu 19. století, byly vyvolány změnou v myšlení lidí, kteří tak reagovali na změny společenské, hospodářské a další. Jiným způsobem se formoval státní národ, jinak probíhal zápas o národ u kulturních národů či etnických skupin. Tento zápas se uskutečňoval cestou národního hnutí, jako tomu bylo v případě českého národního obrození.

2 ČESKÉ NÁRODNÍ OBROZENÍ –VÝZNAMNÝ MILNÍK VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH V ČECHÁCH

Procesy formování moderních národů se udály v období velkých změn a počínající modernizace středoevropské společnosti. V průběhu 18. století začíná upadat automatická autorita sakrální monarchie. Starobylé kulturní koncepce ztrácely axiomatickou moc nad myšlením lidí. Technologie tisku a rozvoj kapitalismu umožnily tištěné písmo šířit mezi lid. Rozpad tradičního kosmologického pojetí ovlivnil jejich myšlení.

„... za přispění vlivu ekonomických změn, „objevů“ (společenských i vědeckých) a rozvoje stále rychlejších prostředků komunikace došlo k rozštěpení kosmologie a historie“ (Anderson, 2008b, s. 51). Postupný úpadek starých společností založených na nerovnosti a privilegiích podnítil úsilí lidí ztotožnit se s národem. Významnou úlohu v tomto úsilí měl tisk. Anderson (2008c, s. 51) konstatuje, že právě tisk umožnil změnu v myšlení čím dál většího počtu lidí, kteří si začali vytvářet zcela nový vztah k dalším lidským bytostem.

Počátek národního obrození v Čechách je historicky podmíněn koncem napoleonských válek, zánikem Svaté říše, rakousko-uherským finančním krachem v roce 1811. Také osvícenecké vědecké aktivity v 70. letech 18. století byly podnětné pro české badatelské prostředí.

Tereziánské a josefínské osvícenské reformy byly dalším předpokladem pro vznik národního hnutí. Cílem některých reforem bylo posílení role státu a hospodářství, centralizace moci, germanizace a vytvoření silné armády. Radikálním zásahem do života feudálů a šlechty byla berní reforma, tzv. josefínský katastr, která významně omezila důchody feudálů. Důvodem bylo rovnoměrné zatížení berní poddaných i vrchnosti. Po Josefově smrti byl berní a urbaniální katastr pro odpor stavů zrušen. Reformou správy zemí zaniknul český soudní senát. Také rakouský senát byl zrušen. Ustanoven byl nový společný josefínský soudní řád. Zemský senát se tak stal posledním orgánem, kde mohli čeští stavové vykonávat svoji politiku. Protože hájil zájmy české zemské šlechty, byl v roce 1784 také zrušen.

Zrušení nevolnictví v listopadu 1781 naopak umožnilo svobodný pohyb venkovskému lidu, zavedením povinné šestileté školní docházky došlo k postupné alfabetizaci obyvatelstva. Základní pomůckou škol elementárních byla Methodenbuch od Jana Felbigera, autora školské reformy, která však zaváděla do všech stupňů škol němčinu jako vyučovací jazyk. Methodní kniha, inspirovaná Komenského Didaktikou velkou, vyšla několikrát česky. Účelem této jednotné základní pomůcky bylo vytvoření jednotného, tedy rakousko-uherského ducha. Nižší školy byly trojstupňové. K zavádění němčiny do všech stupňů škol Heroldová (1980a, s. 12) uvádí, že vláda si uvědomovala skutečnost, že většina českého obyvatelstva neumí německy. Proto vydávala pro školy nižší české učebnice a také českou osvětovou literaturu. Ve městech byly školy městské, v krajích pak školy hlavní. Školní reforma výrazně zasáhla střední školy. University zbyly v Rakousku-Uhersku po školské reformě pouze tři.

Možnosti vývoje habsburské monarchie byly v Čechách komplikované vzhledem ke složitému národnímu celku. Německé etnikum tvořilo jen zlomek obyvatel na území Koruny české. Přestože Čechy byly pod nadvládou habsburské monarchie téměř 200 let, dochoval se zde do roku 1784 zemský sněm i samospráva. Katolická církev podporovala kult zemských světců sv. Václava a sv. Cyrila a Metoděje.

Toleranční patent vydaný Josefem II. v říjnu roku 1781 nezrušil výsadní postavení katolické církve, přinesl však náboženskou snášenlivost a řadu reforem. Faráři byli placeni státem a měli své povinnosti. Jednou z nich byla povinnost číst z kazatelny vyhlášky. Toto nařízení ve svém důsledku přineslo zavedení výuky češtiny v roce 1810 v bohosloveckých seminářích. „*Stranou zatím ponecháme, jak na císařovu iniciativu reagovaly jednotlivé diecéze, či přesněji řečeno, jaké hlášení podaly guberniu o stavu znalosti češtiny*“ (Hroch, 1999c, s. 135).

Zrušení duchovní cenzury využili někteří kněží k šíření vlastenectví a šíření českých knih. V jiných případech duchovní reagovali prohlášením, že většina obyvatel jejich diecéze mluví německy a kurzy českého jazyka nejsou zapotřebí. To byl případ Litoměřic, kde na místním gymnáziu po řadu let zdarma pořádal pro zájemce kurzy češtiny profesor Josef Jungmann. V mnohých farnostech potřeba češtiny nebyla vedena motivována vlastenecky.

V roce 1747 byla sice povolena výuka českého jazyka na pražské univerzitě, vyhlášení němčiny „celozemskou národní řečí“ v roce 1784 představovalo však pro Čechy problémy sociální. „*Germanizace vyvolávala podle přesvědčení českého nacionalismu těžkou hospodářskou a sociální otázku*“ (Kutnar, 2003a, s. 211).

České národní obrození bylo nejen zápasem o uznání českého jazyka jako školního a úředního jazyka, ale také obranou proti vyloučení Čechů z hospodářského, společenského a veřejného života. Germanizace ve školách byla chápána jako veliké nebezpečí.

Problematika odvěkého soužití Čechů a Němců vyvolala v souvislosti s germanizací velmi rozporuplné diskuse. Ty se týkaly Čechů-odrodilců, kteří přijímali němčinu s ohledem na vlastní majetkový zisk. V prvních koncepcích národního obrození měli být především tito odrodilci získáni pro český jazyk. Kutnar (2003b, s. 211) k této problematice dále uvádí, že nacionální neporozumění a trvalé předsudky obou národů, které se navzájem hodnotily jako méněcenné, se vyskytovaly na obou stranách.

Útisk českého jazyka za vlády Josefa II, hlavního představitele osvícenského absolutismu a rakouského centralismu, byl přijímán jako hluboké ponížení. Čeština byla jazykem lidového obyvatelstva i v době pobělohorské s výjimkou hraničních oblastí, které byly převážně osídleny Němci. Český lidový dialekt byl však v průběhu českého národního obrození podroben tvrdé kritice za strany zastánců jazykové čistoty.

Pro úspěch národního hnutí bylo velmi důležité vzdělávání nejširších lidových vrstev. Pokorný (2003a, s. 8) k tomu uvádí, že vzdělání se mělo šířit četbou vhodných knih z kvalitně sestavených knihoven a také přednáškami. Cílem vzdělání nebylo pouze rozšíření znalostí, ale také získání lepší orientace v životě, samostatnosti a zvyšování sebevědomí. Jakékoliv národní či sociální hnutí má šanci na úspěch pouze v případě, že získá masový charakter. Veškeré tyto skutečnosti života v zemích Koruny české pod nadvládou habsburské monarchie v kontextu problémů jazykových, sociálních, hospodářských a upřením občanských práv byly příčinou vzniku českého národního hnutí.

2.1 Periodizace českého národního obrození

Pro periodizaci procesu formování moderního národa je nutné zvolit výchozí kritérium. V případě formování moderního českého státu je tímto kritériem formování moderního národa cestou národního hnutí. V tomto případě lze za začátek považovat období, kdy se vzdělaná skupina příslušníků jedné etnické skupiny rozhodla šířit národní uvědomování a všem příslušníkům etnika nabídnout novou národní identitu. Národní hnutí je možné členit do fází, které lze pozorovat také u hnutí českého. Počátek českého národního hnutí je spojen s vědeckým zájmem o etnickou skupinu, její jazyk a sociální poměry vycházející z osvíceneckého patriotismu.

Druhá fáze je spojena s národní agitací, třetí fáze představuje ztotožnění se s myšlenkou příslušnosti k národu širokými vrstvami obyvatelstva. Národní hnutí dosahuje masové podoby. V některých případech je tato fáze spojena s přijetím politického programu a získáním státnosti. Pro každou fázi je typický jiný konsensuální proces, který vychází z požadavků a potřeb národa či etnika usilujícího o změnu. Periodizace národních hnutí může být dělena i do čtyř etap. Etapy obranné, etapy útočné, ofenzivní, etapy politické. V některých pramenech se mírně liší datování jednotlivých fází českého národního obrození. Autorka diplomové práce vychází z Hrochova pojetí.

2.2 První fáze českého národního obrození

Obrana českého jazyka proti němčině, obnova a zpevnění české jazykové normy a její kodifikace byly cílem první fáze českého národního obrození. V začátcích národního obrození neměla česká společnost úplnou sociální skladbu. Chyběla šlechta, kapitálově silná buržoazie a zprvu také inteligence špičkové úrovně. „*Specifikem českého národního obrození se stal proto pozoruhodný jev: role národních buditelů se zástupně ujali vesměs lidé z nižších středních vrstev*“ (Hora-Dolejš, 1997a, s. 10).

Již v této fázi se vyskytují osvětové snahy se společným cílem získat pro české cíle veřejnost. „*Lidová osvěta se zaměřovala na povznesení jedince v rámci určité ideje (národnostní, emancipační, propagace vědy jako podmínky pokroku atd.*“ (Beneš, 2009a, s. 29). V jiné publikaci Beneš (2014a, s. 26) dále konstatuje, že osvěta českého národního obrození měla jiný charakter vlivem romantismu [...] Šlo o šíření znalostí, hodnot mezi lidmi, kterým bylo vzdělávání do té doby upřeno.

Významným prvkem sociální komunikace bylo česky hrané divadlo. Vznikalo v době většinové negramotnosti venkovanů i části obyvatel českých měst. „*Proto můžeme úsilí hrstky mladých vlastenců o založení českého profesionálního divadla označit za první podstatný příspěvek konstituování novodobého českého národa*“ (Hora-Dolejš, 1997b, s. 27). První profesionální česká scéna *Vlastenecké divadlo*, čili Bouda, byla založena 7. července 1786. Je spojena se jménem Václava Tháma, který psal české hry. Jeho pohnutý soukromý život a neustálá bída ho dohnaly opustit země Koruny české, o jeho dalším osudu není mnoho známo. Hrabě František Antonín Nostic byl zakladatelem a mecenášem prvního kamenného divadla, kterému se říkalo hovorově Nostické a později Stavovské. „*Obrozenecké divadlo přispívalo k šíření českého jazyka a k jeho zdokonalování ..., bylo pojátkem mezi různými třídami a vrstvami českého národa ...*“ (Heroldová, 1980b, s. 27).

Hrabě Nostic, představitel německé aristokracie, se cítil Němcem. Díky svému zemskému patriotismu, vzdělanosti a mecenášství však významně ovlivnil počáteční buditelské snahy. Hrabě Nostic byl typickým příkladem odvěké česko-německé symbiózy v pozitivním slova smyslu. K vychovatelům jeho čtyř synů patřili například Josef Dobrovský a historik František Martin Pelcl. Spolu s Václavem Matějem Krameriem, družinou Thámovců a Puchmajerovců patřili k významným osobnostem první obranné fáze českého obrození.

V Nosticově domě se konaly společenské schůzky učenců vědeckých i uměleckých vzdělanců z řad příslušníků šlechty i měšťanstva. Kalousek (1885, s. 2) uvádí, že právě zde zřejmě roku 1770 či 1771 vzešel podnět k založení *Soukromé Učené společnosti*, která byla v roce 1774 přejmenována na *Královskou českou společnost nauk*, jejímž zakladatelem byl přírodovědec Ignác Antonín Born a spoluzakladatelem hrabě František Josef Kinský. Tato společnost vydávala kritický literární týdeník *Pražské Učené zvěsti*.

Ve společnosti působili i čeští vzdělanci jako například Josef Dobrovský, František Martin Pelcl, kteří měli velký vliv na přítomnou část vzdělané aristokracie. První obranná fáze je charakterizována činností vzdělaných obrozenců, kteří pocházeli vesměs z chudších společenských vrstev, s podporou mecenášů z řad vysoké aristokracie. Obnova, zpevnění a kodifikace českého jazyka byla s ohledem na stav české gramatiky nutností. Samotné přijímání češtiny různými společenskými vrstvami bylo velice problematičné. „*Zemský patriotismus české šlechty tedy nepočítal s českým jazykem, stejně jako šlechta sama počítala s česky mluvícím etnikem jen jako s masou poddaných, nikoliv jako s partnerem*“ (Hroch, 1999d, s. 28).

V roce 1790 měla většina šlechty na území Koruny české téměř odmítavý postoj k obnově postavení českého jazyka. Problémy se vyskytovaly v případech styku českého obyvatelstva s úředními postupy. Veškeré písemnosti bylo nutné předkládat v němčině. Při soudních jednáních se proto často využívaly služby tlumočnicků, protokoly výsledků byly dvojjazyčné. Běžné úřední dokumenty byly pořizovány pouze v němčině. Potřeba komunikace v době hospodářských ořesů byla čím dál nutnější. V důsledku germanizace se ale čeština stala pro různé vrstvy obyvatel nesrozumitelnou.

Díky aktivitám učenecké české inteligence na poli obnovy jazyka českého byla císařským dekretem Josefa II. zřízena *Stolice českého jazyka a literatury*, která byla jediným místem, kde se vyučovala čeština. Jejím prvním profesorem byl historik František Martin Pelcl. Postupně v letech 1791 až 1795 vydal česky psanou *Novou kroniku*. Tímto buditelským činem zpřístupnil výsledky vědeckého výzkumu české historie širším vrstvám čtenářů. Na přelomu 18. a 19. století postupně vznikaly řady do té doby neznámých institucí z oblasti vědy, kultury a školství.

Další aktivity ve jménu obnovy českého jazyka obranné fáze jsou spojeny především s Josefem Dobrovským. Jak uvádí Šmahelová (2011a, s. 32), Josef Dobrovský poskytl budoucím buditelům na svých soukromých přednáškách zásadní východiska pro filologickou a literární činnost. Šmahelová (Tamtéž, s. 98) dále Dobrovského charakterizuje jako nejvyšší autoritu v oblasti filologie, slavistiky a historie. Dobrovský byl velmi pracovitý, puntičkářský a velmi kritický.

Přestože zpracoval normu pro českou literaturu v *Podrobné mluvnici české*, český jazyk podrobil kritickému zkoumání a o jeho budoucnosti pochyboval.

Jeho výkladový systém se dále objevuje již ve všech následujících mluvnicích. Svá díla psal v němčině nebo v latině. Kritizoval silně vlasteneckou činnost puristů a gramatikářů, ale zpracoval *Německo-český slovník*, aby vyvrátil méněcennost češtiny. Pro svoji neústupnost se dostával do konfliktů s druhou nastupující generací obrozenců, protože jako první pochyboval o pravosti rukopisů. Dobrovský je považován za zakladatele slavistiky, vědy o jazycích a literatuře slovanských národů.

„Nejskvělejší ozdobou Učené společnosti lože Pravdy Sjednocenosti byl zářivý zjev „rytíře ducha“ exjesuity Josefa Dobrovského, jehož osoba je syntézou myšlenek a snah hýbajících dobou“ (Gintl, 1924a, s. 71).

Jak bylo výše uvedeno, pro české cíle bylo třeba získat veřejnost. Velikou zásluhu na šíření vlastenectví v první obranné fázi měl Václav Matěj Kramerius. Na gymnáziu Krameria vyučoval Dobrovský, jehož prostřednictvím získal místo knihovníka u hraběte Jana z Neuberga, dalšího osvícenského šlechtice se zájmem o české knihy a dějiny. Zde se Kramerius naučil základy pro vydávání knih, které využil v roce 1786, kdy pracoval v *Schöenfeldských císařských královských poštovních novinách*. Jan Schöenfeld založil v tomto roce *Noviny české*, jejichž redigováním pověřil Krameria. Kramerius byl propagátorem osvíceneckých reforem Josefa II. a v tomto duchu vedl *Noviny české*. Postupně však noviny získaly vlastenecko-reformní charakter, což vedlo ke sporům s Schöenfeldem. V roce 1789 začal vydávat *Pražské poštovské noviny*, které v roce 1791 byly přejmenovány na *Krameriovy c. k. vlastenecké noviny*. V témže roce zakládá malý obchod, nakladatelství a vydavatelství *Českou expedici*, která se v dalších letech stala významným prostředkem pro šíření českých vlasteneckých knih, časopisů, kalendářů na český venkov.

Vydával literaturu zábavnou i poučnou vedenou snahou obrozeneckých popularizátorů o šíření a zveřejňování výsledků vědeckého bádání. „*Lidovýchovný zřetel je podstatným smyslem, obsahem a metodou kulturního, mravního a sociálního obrozování*“ (Kutnar, 2003c, s. 217).

Kramerius byl typickým představitelem popularizační činnosti. Ve svých novinách vydával od roku 1802 dialogickou přílohu *Pražský posel*, ve které rozmlouvá Posel s hospodářem Lipanem. Prostřednictvím jejich dialogu se ke čtenářům dostávají praktické, zemědělské informace i vlastenecké myšlenky.

Kutnar (Tamtéž, s. 217) dialogickou přílohu dále charakterizuje jako propagaci k nákupu českých knih, učebnici sebevědomého češství prostého čtenáře. Sokratova dialogická metoda byla velmi účinná, neboť Kramerius brzy získal mnoho čtenářů a především předplatitelů knih i novin.

Kramerius vydával pohádky, tvorbu začínajících českých autorů, cestopisy, knížky lidového čtení, odsuzované v osvícenské době. Knihy lidového čtení byly pro šíření národních myšlenek velmi důležité. Velké čtenářské oblíbenosti se těšila popularizační historie, která však v některých případech byla upravena z důvodu tabuizace určitých témat, v jiných případech byla kritizována pro svou nízkou úroveň.

Václav Matěj Kramerius sám publikoval, za vrchol jeho literární a publikační činnosti lze považovat *Večerní shromáždění Dubrovické obce* z roku 1801. Zde velmi srozumitelně podává sedlákům výklad o jejich základních právech a povinnostech. *Česká expedice* představovala důležité informační centrum. Její vydavatelská a nakladatelská činnost se stala významným krokem pro šíření českého jazyka a národního uvědomování. To se dařilo více v Čechách.

Na Moravě byl regionální patriotismus, orientovaný na nevládnoucí etnickou skupinu, zastoupen v mnohem menší míře. Česká národní identita se na Moravě prosazovala opožděně. Hroch (1996c, s. 24) uvádí jako příčinu sepětí regionálního patriotismu spíše se zemským patriotismem.

Na počátku 19. století existovalo několik vlasteneckých paralelních skupin, které se zřídka potkávaly, neboť jejich příslušníci žili v rozdílných sociálních podmínkách. Bylo to doznívající vlastenecké baroko, jehož nadřazeným jazykem byla latina. Dále pak s pohledu odlišných majetkových poměrů plebejská česká inteligence usilující o obrození české kultury, šířící znalost českého jazyka spojenou s rovnoprávností občanů, kterou chápala jako novou národní identitu.

Třetí skupinu představovala šlechtická kulturní aktivita spojená s pěstováním přírodních a technických věd. K jejím dalším aktivitám patřila podpora hospodářství, zájem o etnické zvláštnosti místních obyvatel, přičemž ale trvala na výlučném užívání státního německého jazyka.

2.3 Druhá fáze českého národního obrození

Agitační projev při zahájení kurzů češtiny pro litoměřické bohoslovce z úst Josefa Jungmanna v roce 1810 lze chápat jako postupný přechod z obranné fáze českého národního obrození do fáze útočné. V tomto projevu Jungmann charakterizuje péči o český jazyk jako prostředek, jak pomoci vlasti. „*Jungmann vycházel z přesvědčení, že národ definovaný jazykem je věčnou kategorií a že je třeba tento národ zachovat tím, že mu poskytne pomoc v místě jeho největšího ohrožení, v ohrožení jazyka*“ (Hroch, 1999c, s. 148) Toto období metternichovského absolutismu bylo poznamenáno přísným dohledem, zřízením policejního ministerstva a od roku 1811 také cenzurou tisku.

V roce 1810 Dobrovský tvrdě kritizoval totální poněmčení škol. Například po zavedení tříměsíčního kurzu češtiny pro učitele v Poličce bylo zjištěno, že tito učitelé většinou neznají českou gramatiku ani pravopis. K upřednostňování němčiny v běžném životě docházelo z praktických důvodů. Těmito důvody byla možnost studia na gymnáziích a získání úřednického postu. Sám Jungmann ve své korespondenci poukazyval na nezáměr o kurzy češtiny, které byly nakonec zrušeny.

Příčinu tohoto nezáměru viděl Jungmann v malém zdůraznění další národotvorné složky – dosažení rovnoprávnosti českého jazyka jako jazyka škol, správy i hospodářství. Jungmann zdůrazňoval potřebnost jazyka nikoliv pouze pro šlechtu, úředníky a vzdělanou elitu, ale pro lidové masy. V roce 1806 ve čtvrtletníku *Hlasatel* Jungmann uveřejnil svůj programový článek *Rozmlouvání dvoje o českém jazyce* a získal tím pozornost druhé obrozenecké generace. V pozdější době však byl právě kvůli tomuto článku kritizován, označen jako představitel českého novodobého nacionalismu s negativními následky. Hroch (1999d, s. 146) Jungmannův jazykový program jednoznačně spojuje s principem rovnosti všech lidí.

Během několika let působení v Praze Jungmann získal přízeň mladé generace literátů, básníků a vlastenců. K nim patřili Pavel Josef Šafařík, Ján Kollár, Milota Zdirad Polák, Václav Kliment Klicpera, bratři Preslové či František Palacký. Jungmann si uvědomoval problematickou úroveň češtiny. Usiloval o pozvednutí české literatury a čistotu českého jazyka. Pokračoval ve zpevňování jazykové normy a v její kodifikaci.

Do sporů v této oblasti se Jungmann dostával s Josefem Dobrovským. Na rozdíl od Dobrovského věřil v budoucnost českého jazyka. V roce 1820 začal pracovat na přípravách *Česko-německého slovníku*.

Významná byla Jungmannova překladatelská činnost, při které chtěl především vyzdvihnout úroveň českého jazyka. Ovlivněn sentimentalismem, přeložil například Miltonův *Ztracený ráj* či Chateaubriandovu *Atalu*. Obrozenecký překlad však nehledal hodnotu původnosti v originálu, ale naopak ji přesunul do české jazykové kreativity. Obrozenecký překlad se blížil spíše adaptaci a sloužil k obohacení české slovní zásoby. „*Zřetelná přítomnost dvou perspektiv v textu překladu, perspektivy subjektu autora na jedné a subjektu překladatele na druhé straně, je pro tyto texty příznačná*“ (Macura, 1995, s. 71). Překlad se tomto období stal spíše nástrojem počátečního aktivního kulturního zápasu.

Josef Jungmann byl typickým příkladem významného obrozence, který pocházel z rodiny chudého venkovského řemeslníka. Jeho otec chtěl svým dvěma synům poskytnout vyšší vzdělání. Jungmann si musel především osvojit němčinu, aby byl přijat na gymnázium. Tu nakonec ovládal lépe než svůj mateřský jazyk.

Ve svých *Zápiscích* Jungmann popisuje nepříjemný zážitek spojený s návštěvou česky hovořících příbuzných: „*Já počal živěji se míchati v rozmluvu, ale mysl ubíhala tryskem, an jazyk v tenetech; vždy mně devět německých výrazů tanulo na mysl než jeden český*“ (Sak, 1998, s. 21).

Po tomto zážitku si znovu osvojil mateřštinu, které později zasvětil svůj život. Stejně jako další světští vzdělanci, musel překonat mnoho bariér na cestě za vzděláním. Byly to bariéry jazykové, majetkové a sociální. Právě proto obrozenci z nižších vrstev chápali jazykové a kulturně podmíněné sociální nerovnosti týkající se českého rolnictva a dalších, kteří hovořili „nižším“ jazykem. Vzdělání obrozenců z nižších vrstev však paradoxně bránilo prostému lidu v chápání některých vlasteneckých pojmů.

V roce 1816 Jungmann sestavil čítanku české literatury pro vyšší třídy gymnázií. 26. srpna toho roku byl c. k. dvorskou komisí nad studii vydán dekret pro latinské školy gymnasijní a posluchače práv, kterým bylo povoleno cvičení v českém jazyce rodilým Čechům. Po dlouhém cenzurním šetření v roce 1820 vychází *Slovesnost aneb Zbírka příkladů s krátkým pojednáním o slohu*.

V roce 1821 byla cvičení žáků v jazyce českém omezena, což v praxi vedlo k jejich zrušení. Třetím významným Jungmannovým dílem je *Historie literatury české*. Druhé vydání, již v režii *Matice české*, obsahovalo 7466 literárních děl. Hora-Dolejš (1997c, s. 60) konstatuje, že právě zásluhou Jungmanna dostala odborná veřejnost skutečné ponětí o rozsahu existující české literatury.

Pro toto období obrozenectví je dále typické úsilí o vyspělé národní umění a vědu, vliv preromantismu a romantismu na vlastní tvorbu a slovanské cítění. Objevuje se zvýšený zájem o přírodu a city v poezii, českých divadelních hrách a v literatuře. „*Osvícenství v našem prostředí bylo spojeno na rozdíl od mnoha jiných zemí s národním obrozením (ovlivněným romantismem), což mu dávalo jiný charakter*“ (Beneš, 2014b, s. 26). Kollárova *Slávy dcera* z roku 1824 byli přijata mladými básníky s velikým respektem. Jakubec (et al., 1917, s. 314) charakterizuje význam Kollárova díla následovně: „*Takto Kollár ideu národnostní, která byla všem buditelům cílem života a snažení, zakládána příbuznosti kmenové, na bratrské lásce všech kmenů slovanských*“. Ján Kollár sdílel myšlenku slovanské vzájemnosti stejně jako Pavel Josef Šafařík či František Palacký.

Ve 20. letech 19. století byly na vesnicích zakládány čtenářské společnosti, kde se scházeli lidé ke společnému předčítání českých knih. Osvětu zprostředkovali především nižší duchovní a učitelé. O těchto aktivitách bylo mezi obrozenci v Praze a v jiných regionech málo informací, jednotlivá vlastenecká střediska o sobě nevěděla. Mezi vzdělanými obrozenci byla běžná rozsáhlá korespondence, která se dochovala v archivech. Z archivní dokumentace lze vypožorovat snahu o podání informací o české otázce v místě působitě pisatele. Dopisy se opisovaly, na vesnicích se běžně hromadně předčítaly a uchovávaly. Přesto nelze hovořit o kontinuálním propojení osvětové činnosti a vlasteneckých snah. Představitelé české společnosti hledali ve vesnické kultuře prvky rituálů, slavnosti a zábavy, které by sjednocovaly a současně reprezentovaly. „*Za příklad takové národní slavnosti byly prohlášeny r. 1817 dožínky uspořádané v Ústí n/Orl., o jejichž průběhu přinesly Krameriovy noviny zprávu s výzvou k následování ...*“ (Heroldová, 1980c, s. 48).

Ve druhé fázi národního obrození vznikají postupně v zemích Koruny české tři muzejní stánky. První muzeum vzniklo v Opavě 1814. Jako druhé bylo otevřeno *Moravské zemské muzeum* roku 1817. Také Jungmann připravoval projekt národního

muzea s výrazným národním akcentem. Jeho koncept muzea s podporou vlastenecky smýšlejícího šlechtice Bedřicha Berchtolda byl pojat především jako centrum k zachování a povznesení české řeči, literatury a umění, vydávání české literatury, rozvoj české národní vědy, probuzení české píce průmyslové. Takový koncept byl v roce 1817 politicky neprůchodný a z hlediska praktického utopický. Zásadou Josefa Jungmanna však dostává české národní hnutí explicitně formulovaný jazykový program. V Praze se myšlenkou založení muzea kromě skupiny národovců kolem Jungmanna zabývali také vzdělanci z řad aristokracie.

Do této skupiny patřil i hrabě Kašpar Maria Sternberg, botanik a světově uznávaný vědec. Společně s dalšími představiteli patriotické šlechty připravil jiný projekt muzea. Projekt byl založen na myšlence muzea, které by vlastnila *Soukromá společnost vlasteneckého muzea*. V žádosti policejnímu ministerstvu byla zdůrazněna vědeckost, apolitičnost a neúčast ve veřejných záležitostech. Hrabě Sternberg věděl, že jen takto formulovanou žádostí má jeho projekt možnost uspět, přestože projevoval vlastencům sympatie. Byl však především vědec a svůj projekt plánoval jako neutrální pole vědy a výzkumu. Josef Jungmann a jeho skupina národovců vyjádřila hluboký nesouhlas, neboť muzeum se v době svého vzniku nestalo součástí národotvorného procesu. Mezi muzeem a národovci existovalo určité napětí vyplývající z tlaku, aby se muzeum více angažovalo v české otázce. *Vlastenecké Museum v Čechách* se však později především zásluhou Františka Palackého také zapojilo do českého národního obrození.

Historik František Palacký přišel do Prahy v roce 1823, aby zde mohl studovat prameny k českým dějinám. Josef Dobrovský představil Palackého rodu Sternbergů, kteří si mladého historika oblíbili a pověřili ho sestavením jejich rodokmenu.

Především přátelství Palackého s hrabětem Františkem Sternbergem mělo vliv na jeho další působení v muzeu. Díky svým osobnostním předpokladům měl jedinečnou roli v další fázi českého národního obrození. Palacký byl velkým diplomatem. Sdílel Jungmannovu koncepci národa, na rozdíl od Jungmanna byl jako jediný z obrozenců přijatelný pro šlechtické salony. Muzejníci i národovci usilovali o zájem veřejnosti a zabývali se myšlenkou vydávání časopisu, který by představil vědecké objevy, přilákal veřejnost. František Palacký se rozhodl propojit zájem muzejních učenců s Jungmannovým národním programem.

2.4 Třetí fáze českého národního obrození

Časopis Společnosti vlasteneckého Museum v Čechách, nejstarší živé české periodikum, začal vycházet v roce 1927 a vychází dodnes. František Palacký připravil koncepci časopisu, kterému se brzy začalo říkat *Muzejník*, zastoupenou třemi tematickými okruhy: českými dějinami, sděleními o aktuálních událostech vědy a kultury v Čechách a přírodními vědami. První vydání časopisu bylo v již vlastenecky zjitřelé atmosféře nadšeně přijato čtenáři. Časopis však získal málo předplatitelů, neboť byl příliš náročný a málo zábavný. Jungmann spolu s ostatními vlastenci hledal způsob, jak zlepšit podmínky pro vydávání českých knih. 12. listopadu 1829 se v bytě u Jungmanna konala porada dvanácti předních spisovatelů a vědců. Mezi nimi nechyběl ani Palacký. Zde byl sepsán návrh na založení *Sboru pro vzdělání české řeči a literatury*, který měl být na doporučení městského hejtmana Hocha zaštitěn muzeem.

11. ledna 1830 byl tento sbor fakticky založen. Převzal od druhého čísla vydávání *Muzejníku* a od počátku řešil finanční potíže s tím spojené. Členové výboru *Společnosti Vlasteneckého muzea* z řad aristokracie chápali tyto potíže jako provozní nehodu. Hroch (1999d, s. 230, 231) uvádí, že především Palacký rychle pochopil, že urození páni ve výboru se cítili obtěžováni a časopis je pro ně okrajovým problémem.

Proto *Sbor pro vzdělání české řeči a literatury* přišel s myšlenkou zřízení finančního fondu, který měl sloužit k vydávání hodnotných českých knih. 1. ledna 1831 uveřejnili Jungmann, Presl, Palacký a kníže Kinský společné prohlášení v Krameriových novinách čili svolání *Vlastencům národní literatury naší milovaným*, ve kterém bylo ohlášeno založení *Matice české*. České národní obrození získalo založením Matice institucionální charakter.

Zásluhou Františka Palackého dostává třetí fáze obrození další rozměr. Tím je nový pohled na historii a historiografii. Jednotliví zástupci regionálních vlasteneckých center přistupovali k historiografii větších celků individuálně nejen ve smyslu zeměpisném. Palacký si uvědomoval, že je třeba připravit metodický návod a pomůcky pro jednotné zpracování topografických údajů.

„V této souvislosti bývá nejčastěji, a v tomto ohledu naprosto právem, uváděn Palackého *Popis království českého z roku 1848*“ (Bartoš In: Barteček, ed., 1996, s. 20). Stejně odpovědně Palacký přistupoval i ke svému monumentálnímu dílu, *Dějinám národu českého v Čechách a v Moravě*. Palackého vrcholné dílo začalo vycházet symbolicky od roku 1848.

V důsledku postupně se uvolňující atmosféry dochází ke vzniku české publicistiky. Mezi významné představitele tehdejší publicistiky patřil Karel Havlíček Borovský, když se roce 1846 stal redaktorem *Pražských novin* s přílohou *Česká včela*. Ve 40. letech 19. století byly Čechy na prvním místě v průmyslové výrobě v Rakousku v důsledku rozvoje kapitalismu. Toto období bylo již spojené také s nárůstem sociálních nepokojů. Rozvoj kapitalismu ve svém důsledku přinesl snižování platů dělnictva, tiskaři kvůli vynálezu tiskařského stroje byli hromadně propouštěni. Objevují se první stávky tiskařů a zatýkání.

Od roku 1847 se předmětem spolkových diskusí postupně stává i politika právě v důsledku sociálních problémů. Mezi měšťany a venkovským lidem se šířily nové časopisy, které v revoluční atmosféře postupně nabývaly politický charakter. Byly to například Tylovy *Květy a Pražský posel*, Havlíčkova *Česká včela*, nejstarší české periodikum *Časopis Společnosti vlasteneckého Museum v Čechách*, na venkově *Selská politika*. V *Měšťanské besedě* a ve studentských spolcích se stále častěji diskutovalo o sociálních problémech.

Představitelé národního obrození se rozdělili na dvě křídla, která již prosazovala odlišné politické programy. *Česká kapitalistická společnost* požadovala především zrušení roboty. Druhé křídlo *Jednota pro probuzení průmyslu v Čechách* podporovalo myšlenku založení vzorné české průmyslové školy, vydávání časopisu a odborné literatury. Členy Jednoty byli i Rieger, Havlíček, Palacký. Činnost Jednoty a Havlíčkovy novinářské satirické popěvky a především jeho epigramy považovaly německé úřady za " šíření čechismu na úkor němectví" (Bass, 1940a, s. 373). Atmosféra strachu však byla překonána celkově uvolněnou atmosférou společnosti. V dílech umělců se objevují karikatury monarchie.

Rok 1848 je rokem revolucí v Evropě. Způsob vlády se stal neúnosným, neboť neumožňoval, aby se občanské vrstvy mohly zapojit do politického života. Vzbouřilo se malé Švýcarsko ovládané Metternichem, Itálie, Paříž i Vídeň. Vzbouření ve Vídni 13. března 1848 mělo za následek politický převrat.

Také v Čechách dostávaly události rychlý spád. Čeští studenti žádají zřízení studentského ozbrojeného sboru. 17. března byly uveřejněny císařské patenty o svobodě tisku. Březnové naděje roku 1848 byly však v červnu potlačeny rakousko-uherskou armádou. Příčin neúspěchu české revoluce 1848 bylo více. Především česká šlechta odmítala striktně vzdát se svých privilegií ve společnosti a státní správě v letech 1848 a 1849. Hroch (1999e, s. 224) konstatuje, že k rozchodu české šlechty a národního hnutí došlo z důvodu rozdílného sociálního postavení.

České národní obrození nemělo v roce 1848 ještě výraznou podporu sedláků, kteří vnímali problémy sociální a hospodářské jako dopad kapitalismu, ale nadhodnotu národní sounáležitosti nevnímali. Habsburský strach z revolučních evropských událostí roku 1848 dodal monarchii potřebnou sílu k potlačení všech projevů, které by ohrozily její existenci. Monarchie navíc disponovala vojskem a policií. Politické stanovisko první deputace bylo formulováno během jednoho dne na Svatováclavském sjezdu. Palacký jako rozený diplomat nebyl tak radikální, od mládí byl přesvědčeným austroslavistou. Svůj koncept obhájil na Svatováclavském sjezdu navzdory radikálnímu křídlu Karla Sabiny

Následující desetileté období Bachova absolutismu znamenalo útlum vlasteneckého programu, nikoliv však jeho úplné zastavení. Toto období bylo pro Palackého spojené s policejními výslechy, později s kritikou jeho „opatrné“ politiky v roce 1848, která neprosazovala požadavek státního práva.

„Politickým cílem Palackého však nebylo dosažení statu quo, ale znovunastolení práv českého národa, založené na rovnoprávnosti uvnitř monarchie“ (Winters In: Šmahel, 1999, s. 357). Přes tuhý policejní dozor však již nešlo zastavit myšlenky na národní sebeurčení, přestože pražský policejní prezident Leopold Sacher-Masoch čtyři léta působil přímo ve Vlasteneckém muzeu, aby osobně dozoroval jakoukoliv podezřelou aktivitu. Také *Matice česká* byla pod policejním dohledem.

V období Bachova absolutismu se někteří obrozenci vrátili ke své vědecké práci, někteří byli nuceni emigrovat. František Palacký si však neustále uvědomoval nutnost zabývat se věcmi veřejnými, byl však dlouhodobě policejně sledován a od roku 1852 politicky nežádoucí.

V 60. letech 19. století po pádu Alexandra Bacha se proces formování moderního českého národa postupně stával nezvratnou skutečností. Tento proces byl částečně završen v roce 1867 vydáním nové prosincové ústavy stanovující občanská práva, svobodu tiskovou, spolkovou, shromažďovací, rovnoprávnost češtiny s němčinou na školách a úřadech.

„V 19. století se význam slova vzdělanost chápal jako synonymum slova vzdělání, a to u jednotlivců. Člověk, který dosáhl určité vzdělanosti, byl ten, kdo měl rozvinuté duševní schopnosti a bezúhonný morální profil ...“ (Průcha, 2015, s. 19).

Význam vzdělání jednotlivců české národní obrození ovlivnilo zásadním způsobem. Především jednotlivci, kterým bylo umožněno pouze triviální vzdělání, a uvědomovali si sociální dopady tohoto nedostatku, zdůrazňovali jeho nutnost svým potomkům. Na přelomu 19. a 20. století dochází k prudkému rozvoji spolkové a osvětové činnosti. Pokračování šíření vlastenecké a mravní výchovy se ujal Sokol, v roce 1905 vzniká Osvětový svaz. Pokorný (2003b, s. 113) uvádí, že k zefektivnění osvětové práce mělo být dosaženo zakládáním čítáren, knihoven, vydáváním knih a časopisů, pořádáním přednášek a uměleckých produkcí.

„Vývoj vzdělávání dospělých v českých zemích ovlivnilo národní obrození, boj o český jazyk jako jazyk úřední, postupný rozpad feudálních stavů, vznik měšťanstva, proletariátu, české inteligence, nástup průmyslové revoluce“ (Beneš, 2014c, s. 29).

Představitelé českého národního obrození si v průběhu cesty za obnovou, zpevněním a uznáním českého jazyka jako jazyka školního a úředního zřetelně uvědomovali potřebu osvěty a vzdělávání lidových vrstev obyvatel. Jen s jejich podporou mohlo národní hnutí získat masový charakter. Postupně dílčí osvětové aktivity, kromě zavedené povinné školní docházky, získávaly rysy systematického přístupu. Tím bylo například vydávání periodického časopisu, aktivity *České expedice* a *Matice české*, které šířily české knihy do odlehlých míst. V těchto místech pak duchovní buditelé dokázali z českých knih a při besedách jednoduše vysvětlit lidu cíle tohoto hnutí.

2 ROLE MATICE ČESKÉ V ČESKÉM NÁRODNÍM OBROZENÍ

Třicátá léta a čtyřicátá léta 19. století byla charakterizována jako období, kdy české národní obrození získalo masový charakter. Postupně se mění společenský život. Bass (1940b, s. 350) v této souvislosti uvádí, že tvůrcem a duší prvních českých bálů v maskách byl František Ladislav Rieger, budoucí zeť Palackého. Do Prahy se stěhují Josef a Božena Němcovi, kteří se zapojují do vlasteneckého hnutí. „*Němcová však nezůstala jen při osvětě, ale snažila se i o politické uvědomování lidu a předávání nejčerstvějších informací například o pražských událostech, jak je patrné jak z její korespondence, tak z článků uveřejňovaných v časopisech (např. Selská politika, Česká včela, duben 1848)*“ (Heroldová, 1980d, s. 80).

Jednou z příčin těchto změn byl vývoj školství a s tím spojený způsob myšlení lidí. Lenderová, Jiránek a Doušová (2001, s. 26) uvádějí, že v souvislosti s rozvojem českého podnikání vznikly postupně v první polovině 19. století první reálky a odborné školy. Osvěta se zaměřila také na oblast hospodářskou a zemědělskou. Od roku 1837 se každoročně pořádaly zemědělské výstavy.

Dalším rysem těchto let bylo vlastenecké sdružování, které se projevilo vznikem dalších čtenářských spolků. 40. léta 19. století představovala vrcholné období pro ochotnická divadla. Na scéně ochotnického divadla se seznámil se svoji budoucí ženou přední dramatik obrozenecké literatury Václav Kliment Klicpera. Brzy se stal ředitelem tohoto divadla, později výraznou osobností Prahy a Hradce Králové. Patřil mezi velké podporovatele *Matice české*.

Ochotnická divadla se stala zdrojem neformálních vazeb a komunikací. Mimopražská představení se v některých případech hrála bez povolení formou domácího divadla. Tento přístup poukazuje na změnu v myšlení lidí a nárůst jejich sebevědomí. Neformální vazby spojené s emocionálním prožitkem umožňovaly vytvářet pocity pospolitosti, která je v definicích pojmu národ zásadním předpokladem. Národní agitace dosáhla úspěchů v podobě velkého počtu účastníků a podporovatelů národních aktivit. Uplatňují se další národotvorné složky – rituály a symboly v podobě alegorických obrazů a výletů k významným místům českých dějin umocněné vlivem romantismu.

Postupně se rozšiřoval počet regionálních vlasteneckých center. Byly to například Rautenkraucovy Nové Dvory, Nejedlého Mirošov, Markova Libuň, Regnerovy Havlovice, Danešova Peruc, Zieglerovy Dobřany, Puchmajerovy Radnice, Sedláčkova Plzeň. Každé centrum přistupovalo k obrozeneckým námětům individuálně. Atmosféra centra byla ovlivněna danou působností jednotlivých osobností obrozenecké inteligence. Tato vlastenecká centra byla důležitým prostředníkem a šířitelem vzdělávání čím dál většího počtu lidí. 40. léta 19. století lze již charakterizovat jako dobu obrozeneckého hnutí se silným faktografickým zázeminím vypovídajícím o cílevědomé buditelské činnosti. Šmahelová (2011c, s. 108) poukazuje na problém názorově si blízkých lidí, kteří si však byli z pohledu geografie velmi vzdáleni. Pokládá otázku, jaké mechanismy mohly zajistit integritu obrodného hnutí? A to po stránce programové i personálně-institucionální.

Touto základnou se stala po svém založení *Malice česká*, reprezentovaná významnými obrozeneckými osobnostmi naší historie, kultury a vědy spolu s dalšími buditeli, kteří zasvětili podstatnou část svého života šíření vlasteneckých myšlenek a českých knih mezi venkovský lid. Tito nesmírně pracovití poutníci docházeli až do příhraničních oblastí, aby i do míst s převahou německého obyvatelstva na území Koruny české donesli české knihy.

Malice česká, pokladnice k vydávání dobrých českých knih byla založena 1. ledna 1831 a zaštitěna *Muzeem Království Českého*. Provolání uveřejněné v Krameriových novinách obsahovalo důvod k založení pokladnice, kterým bylo vydávání dobrých českých knih a zastavení těch nezralých a nepotřebných. V devíti bodech byl popsán způsob, jak budou finanční dary evidovány, evidence účtů měla být každoročně veřejně oznamována. Získané peníze měly být uloženy v jistíně složené přispěvateli, získané úroky pak využity k vydávání knih. Mezi zakladatele *Malice české* měl patřit každý, kdo věnuje *Matici české* padesát zlatých ve stříbře najednou či ve splátkách. Zakladatelé měli dostávat darem vždy jednu vydanou knihu a jejich jména byla veřejně oznamována.

Dále byl popsán způsob přijímání příspěvků. *Malice česká* důsledně dbala na dodržování těchto stanov, přestože v průběhu dalších let došlo v některých případech ke změnám veřejně ohlášeným. Správa finančních příspěvků byla z počátku jednoduchá.

„Pro dobrý pořádek byla zřízena hned z počátku zvláštní „Kniha matiční“, v níž jmenovitě v prvních letech zapisováno vše, co se Sboru týkalo; jde až do r. 1845“ (Tieftrunk, 1881a, s. 28). Kníže Rudolf Kinský se stal prvním kurátorem *Matice české* a jejím významným mecenášem.

Františku Palackému s podporou hraběte Františka Sternberga se tak podařilo uskutečnit postranní cíl – vytvořit v muzeu jakési předmostí pro věci národní. Díky jeho diplomatickým schopnostem se do muzea dostává i Josef Jungmann, který se stal prvním jednatelem *Matice české*. Sbor pro vzdělání řeči a literatury české hned z kraje pověřil Matici přípravou a vydáním velké české encyklopedie. Jednalo o náročný projekt z hlediska vědeckého i finančního, k jehož realizaci došlo později.

„Za první rok 1831 přispělo tudíž k založení *Matice* 40 přispěvatelů, ale z nich jen 15 složilo celý příspěvek zakládací“ (Hanuš, 1923a, s. 421). Kníže Kinský a hrabě Kašpar Sternberg byli jedinými šlechtici, kteří hned v roce 1831 přispěli vysokou částkou tisíc zlatých, hodnou jejich postavení. V roce 1831 přispělo do fondu *Matice* sedm šlechticů, v roce 1833 to byl pouze jeden šlechtic. V očích šlechty měl projekt *Matice* téměř bezvýznamný charakter, což jen dokládalo rozporuplnou úlohu šlechty v českém národním obrození.

Z politických důvodů došlo ke změně názvu a *Matice* byla několik let přejmenována na *Pokladnici českého Museum na vydávání knih českých*. Statut *Matice* byl ve 30. letech velmi nejistý, při schvalování nebyl její název uveden a cenzura dostala příkaz k potlačení veškeré činnosti nepovolené organizace. Také někteří představitelé muzea nepřijali *Matici českou* dobře, zvláště když muzejní příspěvky byly nižší. Zastávali názor, že *Matice* ubírá muzeu členů. Přestože peněžní fond z příspěvků nenaplnil očekávání, *Matice česká* v roce 1834 přikročila k vydání Jungmannova *Česko-německého slovníku* a *Slovanských starožitností* Pavla Josefa Šafaříka. Obě díla se setkala s mimořádným ohlasem, Šafaříkovy *Slovanské starožitnosti*, líčící dějiny Slovanů do přijetí křesťanství, se dočkaly druhého vydání a mnoha překladů. Hanuš (1923b, s. 430) konstatuje, že zejména epochální *Slovanské starožitnosti* významně rozšířily pověst *Matice české*.

Finančně se jednalo o velmi náročné projekty, které *Matici* téměř vyčerpaly. Situaci umocnila také liknavost některých přispěvatelů. *Matice* upravila svoji ediční řadu do čtyř oddílů, aby se více přiblížila čtenářům. S nadšeným přijetím se setkala

vydání překladu Shakespearova *Romea a Julie*. Tiskem a odbytem časopisu Muzejník byl Sborem Matičním pověřen Jan Hostivít Pospíšil, knihtiskař z Hradce Králové. Pospíšil v Hradci vydával mnoho zábavných a poučných spisů. Pospíšil byl v kontaktu s Františkem Hekem, Josefem Zieglerem, s Václavem Klimentem Klicperou a s dalšími podobně smýšlejícími obrozenci. „*Všichni pražští nakladatelé dohromady nevydávali tehdež tolik knih českých jako Pospíšil v Hradci sám jediný*“ (Tieftrunk, 1881b, s. 37).

Členská základna čítala v prvním roce 35 zakladatelů, tedy těch, kteří složili celý vklad. V roce 1832 jich bylo již 155, v roce 1834 dosáhla Matice počtu 364 členů zakládajících. Problémy s rakouskými úřady a změna názvu byly příčinou poklesu počtu zakladatelů na pouhých 48. V závislosti na dobových okolnostech se v průběhu let počet členů zakladatelů měnil. Ve 40. letech 19. století však členství v *Matici české* bylo manifestací češství. Jména zakladatelů byla pravidelně uváděna v Krameriových novinách.

K *Matici české* se samozřejmě přihlásili výše uvedení obrozenci, pokud ještě byli naživu. Získala také ohlas u začínajících spisovatelů, zájem o podporu Matice přicházel z měst, malých městeček i vesnic. V archivních materiálech je uvedeno 2672 členů zakladatelů z roku 1847, v roce 1851 je zapsán celkový počet 3773 členů zakladatelů. Ze stoupajícího počtu členů je patrné, že i v období Bachova absolutismu probuzené vlastenectví stále žilo, byť bylo perzekuováno a pronásledováno.

Matice česká měla velmi propracovaný řád pro členy sbírající a členy dopisující, který uveřejnila v Muzejníku. *Instrukcí pro údy dopisující sboru muzejního pro vědecké vzdělávání řeči a literatury české* obsahovaly v mnoha bodech pokyny pro členy dopisující. Od způsobu vybírání příspěvku, zaslání a objednávání českých knih, oznamování rozličných poměrů u údu zakladatelů až po žádost Matice o podrobné informace o místech, která dopisující členové znali. Studium obsahu řádu, korespondence sbírajících a dopisujících členů a dalších materiálů v Archivu Národního muzea získala autorka diplomové práce cenné informace. Studium archivní dokumentace probíhalo od října 2014 do listopadu 2015 v Archivu Národního muzea. Archivní dokument z roku 1843 *Místa, kde by měli být údové dopisující* obsahoval názvy 52 městeček, vesnic, která měla být oslovena. Dokument je dokladem, že *Matice česká* vypracovávala síť komunikačních kontaktů.

Velkou propagátorkou *Maticе české* se stala Božena Němcová, která na svých cestách získala mnoho členů zakládajících i dopisujících. Z obsahu řádu vyplývá, že dopisující a sbírající členové byli vyzváni, aby informovali *Matici českou* o způsobu života spisovatelů českých, o zprávách bibliografických, o přátelích literatury české.

Dopisující členové měli rovněž posílat báchorky, hádanky, pověsti, vše, co by k poznání národa v etnografickém a jazykovém ohledu sloužilo, aby zprávy o jazykových odchylkách zaznamenávali. Archivní korespondence je dokladem aktivní spolupráce při zprostředkování knih vydávaných *Maticí* včetně podrobných pokynů, kdy a kde budou dopisujícímu členovi knihy předány. K těmto předávkám docházelo na různých místech zemí Koruny české.

Maticе tak postupně vytvářela síť kontaktů a zprostředkovala názorově blízkým osobám z různých míst osobní setkání. Z instrukcí dopisujícím je patrné, že *Maticе česká* hledala ochotné prostředníky k navázání vlasteneckých kontaktů v místech, o kterých se v Praze nevědělo. Právě tímto se *Maticе česká* tak významně odlišovala od jiných vlasteneckých nakladatelství. *Maticе česká* se ptala a získávala informace o vlastenecké činnosti ze všech možných míst zemí Koruny české.

Velmi příznačná a pro české národní obrození důležitá je skutečnost, že první list ze dne 12. března roku 1831 *Matici české* napsal Šimon Vávra, farář v Mirovicích a horlivý vlastenec. Hanuš (1923c, s. 423) dodává, že z občanských kruhů na počátku nejhörlivěji projevovalo o *Matici českou* zájem nižší duchovenstvo. Právě propojení *Maticе české* s duchovními mělo pro úspěch českého národního obrození zásadní význam.

Kněží byli téměř jedinou vzdělanou vrstvou, která byla v každodenním kontaktu s lidem, kterému rozuměli a především znali jeho způsob uvažování. „*Pocházejíce z lidu a cítíce se jeho částí dospívali svým stykem se všemi složkami prostého lidu od sedláků, řemeslníků až k podruhům a čeledínům nejkonkrétněji k poznání společenské podstaty národa a národnosti a také nejsnáze vnikali do psychologie lidu*“ (Kutnar, 2003d, s. 302).

Již po napoleonských válkách se součástí vzdělávacího a osvětového proudu staly knihovny a čtenářské spolky. Heroldová (1980e, s. 48) uvádí, že knihovny byly při farátech zakládány dávno před dekretem o zřizování školních knihoven.

Obrozenec Jan Jakub Ryba budoval v Rožmitále knihovnu již v roce 1804. Heroldová dále konstatuje, že čtenářská a písmácká tradice na venkově sahá hluboko do minulosti a že poměrně vysoká gramotnost českého lidu je zásluhou jeho schopnosti sebevzdělávání. Znalost čtení se dědila, knížky se opisovaly, v době protireformace se pečlivě schovávaly. Děti četly svým rodičům a dospělí se scházeli ke čtení na různých místech. Ve 20. letech 19. století vznikaly na mnoha místech čtenářské společnosti, jejichž životnost byla různá. Nelze tedy hovořit o zcela nevzdělaném lidu.

Přesto bylo konstatováno, že většina časopisů ve 20. letech 19. století vycházela krátkou dobu a zanikla z důvodu nedostatku předplatitelů. Problémem byla vyšší vzdělanost obrozenecké inteligence než venkovského lidu. Trivium škol nižších neumožnilo rozvoj abstraktního myšlení, potřebného k pochopení výkladu pojmu národ.

Kutnar (Tamtéž, s. 305) konstatuje, že důležitým prvkem národa pro ztotožnění venkovského lidu se s národním sebeurčením představoval prvek půdy, jednota vlasti. Půda zde není chápána jako hmotný prostředek, je vlastí, ke které se vztahují osobní i dějinné zážitky. Obrozenecká inteligence včetně Františka Palackého chápala pojem národ v přítomném primordialistickém pojetí jako odvěkou kategorií.

Právě kněží dokázali svým lidem vysvětlit obrozenecké myšlenky tak, aby jim rozuměli. *Malice česká* navázala postupně kontakt s těmito duchovními, a tím propojila vůdce českého národního obrození s venkovem, který postupně přijímal pojem národ. „*Obrozenecký pochod dospívá svého vrcholu a nabývá podoby nejúčinnější národní akce, když i nejnižší třídy národní, dosud trpný podklad a předmět obrozeneckého působení, samy ze sebe, vlivem avantgardních jedinců, působením vůdčích a jinak společensky uschopněných členů se uvědomují jako nutný a důležitý člen národa ...*“ (Kutnar, 2003f, s. 303).

Malice česká se ideovým centrem národního obrození nestala proto, že byla založena v jeho vrcholné fázi. Svě významné postavení získala především vlastním úsilím při budování komunikační sítě, která propojila jednotlivá vlastenecká centra a spojila představitele české inteligence, kteří již profilovali politický program, s vlasteneckými buditeli a prostým lidem. Tím se jí podařilo odstranit pocit izolovanosti venkovských vlasteneckých center.

Institucionální zázemí umožnilo obrozencům scházet se na oficiální půdě, což dodalo jejich činům potřebnou vážnost. Členství v *Matici české* bylo téměř vlasteneckou povinností, její popularita byla masová. Přízeň intelektuálů, spisovatelů i nižších vrstev si však získala především svojí usilovnou činností. Její role v procesu českého národního obrození měla charakter ideové základny s vybudovanou komunikační sítí, která českému hnutí umožnila dosáhnout postupného společného sdílení národní identity všech vrstev obyvatel.

Matice česká ve 40. letech 19. století spojila regionální centra, venkovské čtenářské společnosti, ochotnická divadla. Atmosféra 40. let byla tomuto sdružování nakloněna, bylo však nesmírně důležité udržovat komunikaci se vzdálenými místy země Koruny české a zajistit pravdivé informace v těchto místech. Tuto sociální komunikaci zajišťovala *Matice česká*. Prostřednictvím kontaktů s dopisujícími a sbírajícími členy se *Matice* snažila vyvracet fámy a lži. Také pravidelné uvádění jmen členů zakladatelů v Krameriových novinách dodalo tomuto aktu potřebné vážnosti a důležitosti, která byla hodna následování.

Po porážce revoluce v roce 1848 v době Bachova absolutismu dále vyvíjela svoji činnost. *Matice česká* plnila také své poslání jako nakladatelství a významně tak přispěla k procesu vzdělávání a osvěty různých vrstev obyvatelstva. V průběhu své existence vydala úctyhodnou řadu publikací odborných i popularizačních, množství map, usilovala o kodifikaci českého jazyka již ve 40. letech 19. století. V uvolňující se atmosféře konce 50. let 19. století *Matice* pokračovala ve vydávání a překládání Shakespearova díla, což se setkalo s mimořádným zájmem veřejnosti.

V následujících podkapitolách je na příkladech života tří buditelů dokládáno jejich osvětové působení. První dva vyvíjeli obrozenecké úsilí v místech svého působení již v první fázi českého národního obrození. Právě zásluhou řady buditelů osvětové snahy našly odezvu u lidu. Kontakt *Matice české* s kněžími, učiteli a řadou dalších neuvedených buditelů českého národního obrození přerušil izolovanost jednotlivých center a nahradil ji vzájemnou informovaností a pocitem sounáležitosti.

Přesto, že revoluce roku 1848 byla v zemích Koruny české potlačena, nebylo možné potlačit myšlení lidí, kteří si již postupně dokázali utvořit vlastní názor a zjistili, že vzdělání může změnit jejich dosavadní život k lepšímu.

3.1 František Vladislav Hek (1769 – 1847)

František Hek s *Maticí českou* spolupracoval, přestože nepatřil k jejím zakladatelům. Jeho finanční situace byla v době, kdy zakladatelé přispívali do matiční pokladny k vydávání českých knih, velmi nepříznivá. Autorka diplomové práce se domnívá, že svojí významnou vlasteneckou činností patří mezi zásadní buditelské osobnosti českého národního obrození.

František Hek se narodil v Dobrušce 11. dubna 1769. Byl synem obchodníka, jeho matka uměla číst. Jakubec (1924a, s. 5) uvádí, že ke čtení užívala staré české knihy. Se svým počínáním se neshodla ani svému muži. Na svého syna měla velký vliv, učila ho číst, zpívat, vštípila mu víru. V deseti letech se Hekovi otevřela cesta k dalšímu studiu v Praze.

Emauzský regenschori Augustin Šenkýř, původem z Dobrušky, znal Heka jako výborného zpěváka děkanského chrámu sv. Václava v Dobrušce a nabídl mu místo klášterního vokalisty. Díky tomu František Hek v Praze studoval na piaristickém gymnáziu, poté strávil tři roky na filosofii. Byl také výborný muzikant a skladatel. Johanides (1976a, s. 68) uvádí, že hudbou si přivydělával na živobytí. Po ukončení filosofie chtěl Hek studovat práva. Rodiče však nesouhlasili, a proto se téměř ve dvaceti letech vrátil s otcem do Dobrušky, aby postupně převzal jeho živnost.

Praha mladého Heka významně ovlivnila. V klášterní knihovně studoval díla sv. Augustina, Kanta, seznámil se s Českou expedicí. Jakubec v Hekově autobiografii (1924b, s. 10) uvádí, že v knihovně objevil zakázaná díla Komenského a Nový zákon, které si při odchodu z kláštera směl odnést. Jako muzikant zpíval ve sboru při pražském uvedení opery Figarova svatba, kterou dirigoval sám Mozart.

„V rodinném majetku se dodnes pietně uchovávají dva stříbrné dvacetníky ..., které byly Hekovi dle rodinné tradice darovány Mozartem (Johanides, 1976b, s. 66).

V divadelním prostředí se Hek seznámil s pražskými vlastenci. Vlastenectví Heka neopustilo ani v Dobrušce, kde se stal na dlouhých 32 let kupcem. Především se dále sám vzdělával. František Vladislav Hek na začátku 19. století byl představitelem sebeřízeného učení, ke kterému měl dostatek motivace a vůle.

„Sebeučení zvyšuje tedy nároky jak na osobnostní vlastnosti, tak i na autodidaktické schopnosti“ (Beneš, 2009b, s. 63). Tyto vlastnosti a schopnosti Hekovi téměř jistě nechyběly. Johanides (Tamtéž, s. 121) uvádí, že šíře jeho zájmu byla neobyčejná. Zajímal se o filosofii, přírodní filosofii, historii, teologii, literaturu, antiku, zeměpis, lékařství, homeopatii, botaniku a jiné obory. V Dobrušce vybudoval knihovnu v počtu 3248 svazků, založil externí pobočku Krameriovy České expedice.

Nebyl profesionálním spisovatelem, politickým publicistou, ale prvním novočeským satirikem. Jeho epigramy, zejména *Velký pátek*, pranýřující dobušské obecní poměry, byly příčinou Hekova policejního stíhání. Johanides (Tamtéž, s. 128) dále píše, že jeho próza měla výraznou popularizační a vzdělávací dimenzi, *Velký pátek* označuje jako dílo s mimořádným výchovným významem. Byl Krameriovým spolupracovníkem od roku 1790 do ukončení své kupecké dráhy v roce 1823. Jeho obchod se stal místem diskusí a přednášek o vlastenectví, knihovnou a novinovým stánkem. Hekovou zásluhou se české knihy dostaly do zapadlých koutů Orlicka. Hek stejně jako řada neznámých nižších kněží či učitelů vysvětloval lidem pojmy pro ně těžko uchopitelné.

9. května roku 1806 postihl Dobrušku požár, při kterém shořel také Hekův dům a téměř všechny knihy. Hek postavil nový dům a poté, co splatil část dluhů, zasáhl ho stejně jako miliony dalších lidí rakouský finanční krach v roce 1811.

V té době se již dobře znal s dalším významným představitelem obrození páterem Josefem Zieglerem, který sloužil tři roky v Dobrušce. Oba spojil vlastenecký zájem, v jehož duchu přijali každý druhé české jméno a v roce 1815 se stali členy Pražské české učené společnosti. Jejich přátelství poznamenalo několikaleté policejní vyšetřování.

František Vladislav Hek měl ve svém obchodním sortimentu také české knihy, Krameriovy Vlastenecké noviny, od roku 1814 prodával a rozdával české bible vydané v Berlíně. Kvůli českých biblím byl Hek vyšetřován na základě patentu z 18. března 1806 o antikvářích a knihkupcích. Jakubec (1924c, s. 77) uvádí znění patentu: „Podle tohoto patentu není k obchodu knihkupeckému nebo antikvárnímu nikdo oprávněn, kdo napřed nepožádal o povolení a nedostal ho u zemské správy (*Landesstelle*)“. Hek byl obviněn v roce 1821 z přípravy prodeje českých biblí a za členství v londýnské biblické společnosti.

Ziegler byl v tomto vyšetřování vystaven podezření, že projevil u Heka zájem o pořízení českého překladu Nového zákona a české bible. Ziegler byl v té době již profesorem hradeckého semináře, proto setrval na výpovědi, která byla výhodnější pro něj. Vyšetřování bylo ukončeno v roce 1822 a obviněn byl pouze F. V. Hek. K soudu nikdy nedošlo, vyšetřováním však ukončilo přátelství dvou vlastenců.

V té době se Hek literárně úplně odmlčel, atmosféra v Dobrušce byla vůči němu velmi nepřátelská, řešil existenční problémy a zemřela mu žena. 23. srpna roku 1823 však byl nucen ohlásit svůj bankrot. Johanides (1976e, s. 325) uvádí, že překázal zpátečníkům. Svým volnomyšlenkářstvím a sklonem ke svobodomyšlnosti se stal nepohodlným. Svým intelektem a rozhledem převyšoval maloměstské okolí, které ho nechápalo, a proto ho existenčně zničilo. Vdovec Hek po prodělané mrtvici, bez majetku a bez domova odešel k nejmladší dceři Ludmile do Kyšperka, aby tam nepřestal ve své buditelské a vlastenecké práci. Po dobu dalších 25 let zde dokončil větší část svého životního díla.

Autorka diplomové práce se domnívá, že vrcholem Hekova vlasteneckého díla bylo pořízení překladů bratrských foliantů. Spisy Jednoty Bratrské v polském Lešně objevil v roce 1836 Jan Evangelista Purkyně a informoval Palackého nejen o tomto objevu. Objevil také Komenského český rukopis Didaktiky velké, který byl považován za ztracený. Vyzýval *Vlastenecké muzeum* k jejich koupi nebo alespoň opisu. Muzeum však nemělo dostatek finančních prostředků. 13 objevených foliantů představovalo *Akta Jednoty Bratrské*, která po vyjednávání zakoupila ochranovská Jednota Bratrská v Lužici za 500 pruských tolarů. V roce 1840 bylo rozhodnuto o jejich překladu do němčiny, neboť znalost češtiny byla po 120 letech v prostředí s převahou německých obyvatel mizivá. Jakubec (1924d, s. 123) uvádí: „*Hek vybidnut k tomu, aby udělal německý výtah z 13 foliantů archivu bratrského, hraběnkou z Redenu, která Heka poznala v Janských Lázních jako Čecha učeného, zajímajícího se o českou minulost*“.

Dvaasedmdesátiletý František Vladislav Hek strávil v Ochranově (německy Herrnhut) skoro 10 měsíců, během nichž nejenže folianty přeložil, ale pořídil si také opis. Zdejší pobyt byl pro Heka velmi významnou stopou v jeho životě, našel tu druhý domov, navíc zde byl velmi váženým.

„Pro milovníka české historie a staré literatury to byl mimořádný zážitek, že se po dvou stech letech zase jako první novodobý Čech probíral *Akty Jednoty Bratrské*“.(Johanides, 1976f, s. 357). Po návratu k dceři do Kyšperka 30. listopadu roku 1841 odeslal prostřednictvím Jaroslava Pospíšila do *Vlasteneckého muzea* rukopis „*Obsah třináctera rukopisů bratrských od r. 1457 do 1621*“. Rukopis je uložen v dodnes v Knihovně Národního muzea. Hek věděl, že protestant František Palacký se o tyto prameny velmi zajímal. V roce 1851 je Palacký pro muzeum odkoupil. Hek *Vlasteneckému muzeu* spolu s rukopisy daroval další vzácné pozůstatky Jednoty Bratrské. Z Hekovy korespondence se dozvídáme o aktivní spolupráci s *Maticí českou*.

Hek zasílal knihy z Orlicka a neúnavně i ve vysokém věku rozdával knihy české tam, kde zrovna pobýval. „... roku 1841 staříček F. V. Hek, *Jiráskův Věk*, opatřil alespoň přehled foliantů ostatních, když *Museum pro nedostatek peněz nemohlo jich koupiti*“ (Hanuš, 1923c, s. 174). František Vladislav Hek byl aktivní až do konce svého života. Na jaře ve svých 78 letech se vydal do Prahy, aby přerovnal farní archiv evangelické církve. Dne 4. září roku 1847 tento spolutvůrce celé významné epochy našich dějin zemřel na slabost stáří.

3.2 Josef Liboslav Ziegler (1782 – 1848)

Významná osobnost královéhradeckého obrozeneckého centra, Josef Liboslav Ziegler, se narodil 10. července 1782 v rodině otce desátníka c. k. vojska, který v jeho deseti letech zemřel. Vzhledem k finančním těžkostem jeho matka uvažovala, že dá syna na řemeslo. Na přímluvu katechety Donula Kory se stal Ziegler studentem hradeckého gymnázia, kde patřil mezi vynikající studenty. V roce 1800 studoval v Praze dva roky filosofii a od roku 1803 do roku 1806 navštěvoval čtení bohovědecké na pražské universitě. Rybička (1883, s. 186, 187) Zieglera popisuje jako vysoce všestranně vzdělaného, osvíceného, svobodomyšlného muže s výbornými znalostmi učitelského prostředí. Dále Zieglera charakterizuje jako muže rázného, pokroku milovného, vyvýšeného nad předsudky a malichernosti a především přesvědčivě výmluvného.

I na Zieglera mělo pražské prostředí zásadní vliv. „*Neboť otevřena mu tehdež brána k svatyni národnosti naší, téměř po dvoustoletí k novému životu zase procitující a uveden jest v ni, aby co důstojný a neúnavný zasvěcenec její pomáhal rozžehati a udržovati plamen vlastenecký v srdcích krajanů svých ...*” (Rybička, 1883b, s. 169).

Ziegler jako domácí učitel Krameriových dětí v České expedici pronikl do centra českých vlastenců, spisovatelů, seznámil se s činností vlasteneckých dobrovolníků, sám se také naučil český jazyk. Josef Ziegler byl velmi vzdělaný a výborný organizátor, brzy kolem sebe vytvořil vlasteneckou skupinu, jejímž členem byl i Hek.

Neformální literární skupinu Ziegler založil roku 1813 již za svého působení v Dobřanech. Stejně jako u Heka je Zieglerovo buditelské úsilí spojeno již s první fází národního obrození. Svoji výmluvností dokázal mnohé členy přesvědčit, aby se sami pokusili o českou literární tvorbu v časopise, který vydával.

Josef Ziegler podporoval začínající spisovatele ve správném používání češtiny, sám publikoval zřídka, o to více překládal, půjčováním či darováním českých knih bylo pro něj samozřejmostí. Byl iniciátorem přijímání výhradně českých jmen jako výrazu sepětí s českou vlastí. Hek se stal Vladislavem, Ziegler Liboslavem, Rettigová Dobromilou. Časopis *Dobroslav* obsahoval cestopisné povídky, příběhy na pokračování a také kramářské písně v té době velmi populární.

Josef Liboslav Ziegler chápal význam těchto písní a významně ovlivnil tvorbu českých básníků, pro které byly kramářské písně zdrojem inspirace. Časopis *Dobroslav aneb Rozličné spisy poučujícího a mysl obveselujícího obsahu v řeči vázané i nevázané* však vycházel pouze tři roky.

V roce 1817 se Josef Ziegler stal profesorem teologie a českého jazyka v teologickém ústavu Hradce Králové. Možnosti vyučovat češtinu zúročil Josef Liboslav Ziegler maximálně. Pořádal přednášky o české gramatice, přístupné veřejnosti, zasloužil se o rozšíření místní knihovny českými knihami. Stal se výraznou osobností královéhradeckého vlasteneckého centra.

Thon (1948, s. 13) uvádí, že v roce 1823 začal Ziegler v Hradci vydávat první český časopis *Přítel mládeže*. Do časopisu pro učitele přispívali J. Jungmann, J. V. Sedláček, M. Rettigová, V. Nejedlý, A. Marek a další vlastenečtí buditelé. Časopis měl pomáhat učitelům praktickými pedagogickými radami, seznamem vhodných knih do školních knihoven.

„Mnoholetou zkušeností Ziegler přesvědčil se o bídném způsobu našeho školnictví venkovského, a to co se týče materiálního opatření a vychování učitelstva, tak i duševní jeho vzdělanosti a pedagogické spůsoblosti“ (Rybička, 1883c, s. 180).

Stejně jako v Hradci Králové i v dalším místě svého působení – v Chrudimi Ziegler neustával ve své horlivosti. Pobízel místní i okolní duchovenstvo a sousedstvo ke čtení a kupování českých knih a sběrů příspěvků pro muzeum. V Chrudimi působil jako vikář od roku 1832. Tehdy již patřil mezi členy zakladatele *Maticy české*. Svoji horlivost, pracovitost a oddání vlasteneckému citu zúročil při vyhledávání nových členů zakladatelů. Na Chrudimsku svoji vzdělávací činnost opět rozšířil.

Zavedl učitelské porady, při kterých mladí učitelé dostávali úkoly z historie, matematiky, gramatiky a jiných předmětů, prosadil český zpěv v kostele. „... působil mezi svými osadníky také vlastenecky a probouzel jejich zájem o různé hospodářské instituce, zejména o pojišťovny proti ohni a vídeňskou spořitelnu“ (Adámek, 1929, s. 148). Je patrné, že osvětové působení Josefa Zieglera nebylo zaměřené pouze na otázku národního uvědomování, ale také na další oblasti běžného života, jejichž osvojení bylo předpokladem k získání většího sebevědomí, jistoty a tím i orientace v životě venkovanů. Ziegler přispíval do *Novin českých ve Vídni*, které vydával podnikavý profesor českého jazyka na vídeňské univerzitě Jan Norbert Hromádko. Jejich příloha *Prvotiny pěkných umění* získala pozornost českých literárních historiků.

Zieglerovy aktivity zase získaly pozornost pražských intelektuálů. Dobrovský mu radil při přípravě slovníku československých jmen, Ziegler naopak podával písemné informace Jungmannovi k doplnění jeho práce o historii české literatury.

Ziegler chápal problematiku dvojjazyčného prostředí a potřebu vzájemné komunikace. K tomuto záměru připravoval *Gramatiku českou a německo-českou* v roce 1833. Rybička (1883d, s. 183) uvádí, že gramatika byla vydána později v Čáslavi roku 1845. Již během svého života pracovitý vikář Jan Liboslav Ziegler získal všeobecné uznání. Při své poslední návštěvě Prahy byl jako významný host přijat ve *Vlasteneckém muzeu*, stal se čestným členem Umělecké besedy. Po návratu do Chrudimi zanedlouho onemocněl. Ještě před smrtí 23. května 1848 odkázal část svých příjmů na zřízení žakovské fundace, městu a děkanství své knihy. Královéhradecký kraj patřil mezi významná obrozenecká centra také díky osobnosti Josefa Liboslava Zieglera.

3.3 Josef Šmidinger (1801 – 1852) a další buditelé Matice české

Jeden z nejpilnějších členů sbírajících a dopisujících se narodil ve Strakonících v rodině měšťana. V brožuře, vydané při odhalení pomníku na hřbitově v Hostomicích, je uvedeno: „*P. Josef Šmidinger jest představitelem těch horlivců mezi naším národním duchovenstvem od r. 1830 až 1850, kteří sobě zvolili kněžské povolání, by nabyli nejvhodnější příležitosti působiti ku probuzení a poučení lidu a ku zesílení národní myšlenky*“ (Čtenářská Beseda, 1885a, s. 3).

Josef Šmidinger studoval na gymnáziu v Písku, kde u měšťana Jana Plánka, přítele Františka Ladislava Čelakovského, poznal blíže literární práce Palackého, Šafaříka, Kollára. V brožuře Čtenářské Besedy (Tamtéž, s. 4) se dále uvádí, jaký vliv měla tehdy na mládež existence rukopisů Zelenohorského a Královédvorského, údajných nejstarších památek českého písemnictví. Později studoval filosofii v Praze, kde se dostal do studentských výtržností v okolí Klementina. Studenti byli přísně potrestáni, někteří byli vyloučeni z pražské university, jiní za trest museli narukovat k vojsku. „*Mezi nimi byl i Šmidinger, jenž knihám musel dáti výhost a odíti se v bílý kabát co prostý vojín*“ (Tamtéž, s. 4). Na vojně strávil několik let, dosáhl hodnosti poddůstojníka.

Josef Šmidinger byl z vojska propuštěn ze zdravotních důvodů. Plicní chorobu připisoval tvrdému vojenskému životu. V roce 1833 byl v Českých Budějovicích vysvěcen na kněze, po čemž vždy toužil. Tuberkulóza mu neumožňovala vykonávat práci faráře, zastával proto místo domácího učitele na zámku v Liběchově. Jako vychovatel nebyl příliš oblíbený pro svoji prudkou a prehlivou povahu.

Páter Josef Šmidinger našel smysl svého života ve službě *Matici české*. Stal se jejím nehorlivějším členem. „*Tak oznámil správce duchodů doktor Frič dne 1. prosince 1943, že Šmidingrem minulého měsíce listopadu, jako prý v předešlých letech vždy činival, 48 zakladatelů Matice bylo zjednáno*“ (Tieftrunk, 1881c, s. 86). Josef Šmidinger získával pro *Matici českou* nové členy zakládající, distribuoval knihy Maticí vydané. Inicioval zakládání knihoven, které finančně podporoval.

Sám žil velmi střídme, známá je historka, kdy byl ve Velharticích zatčen policajtem, neboť si ho spletl s vagabundem. Josef Šmidinger obcházel pouti, na kterých měl vždy přichystanou stoličku a úporně prodával české knihy vydané *Maticí českou*. Pro tyto účely měl kabát podšitý spoustou kapes, do kterých vkládal české knihy. Vojenská průprava Šmidingerovi sloužila při „náboru“ nových zakládajících členů *Maticе české* i při prodeji knih.

„Andragog byl původně cestovním zástupcem ve věcech vzdělávání, něco jako potulný kazatel, který vyhledával svou klientelu v místě její práce a zábavy a snažil se zprostředkovávat osvětu, ať již národní, politickou nebo kulturní, či popularizoval vědění“ (Beneš, 2009c, s. 102).

Josef Šmidinger si vysloužil přívlastek „apoštol české knihy“. Jeho úsilí o šíření českých knih a získávání zakládajících členů *Maticе* bylo nezdolné. Na svých cestách nedbal na chatrné zdraví, překonával veliké vzdálenosti. Bylo pravidlem, že pokud nový zakládající člen neměl příslušnou částku, Šmidinger ho založil. Stejně dotoval i vznikající knihovny, sám žil velice střídme. Vydával se pěšky hlavně do míst vzdálených od vlasteneckých center. Na svých cestách setrval, dokud neprodal všechny knihy a nezískal ke členství v *Matici* osoby, které si pro tento účel vyhlédl. Jeho nesmírných zásluh si byli vědomi i členové *Maticе české*, proto byl v roce 1844 jmenován čestným členem.

Během 15 let získal *Matici* přes 400 nových zakládajících členů a získal příspěvky ve výši 20 000 zlatých. Šmidingerův skon byl téměř románový. V zimě šel tři hodiny pěšky s knihami ve svém obnošeném kabátě. Následkům nemoci v důsledku chatrného zdraví podlehl.

Skromný kněz Josef Šmidinger ani ve své poslední vůli nezapomněl na *Matici českou*. Během svého střídmeho života našetřil na tehdejší poměry vysokou finanční částku. Tyto peníze daroval na zakládání knihoven, část muzeu, učitelům, strakonickému chrámu. K založení Strakonické české knihovny, vedené pod jeho jménem, věnoval 1000 zlatých. Stejnou částku odkázal *Matici české*. Celé znění poslední vůle Josefa Šmidingera bylo přetištěno 13. února 1853 do časopisu *Blahozvěst*, což dokazovalo obdiv a vážnost jeho skutků i celé jeho vlastenecké pouti.

V průběhu českého národního obrození buditelů podobných výše uvedeným, kteří se neupínali k vlastní slávě, ale k samé podstatě vlastenecké práce, bylo mnoho. Mezi významné buditelské osobnosti národního obrození patřil také profesor Josef Vojtěch Sedláček, člen premonstrátského řádu, který z Plzně vytvořil další regionální centrum. V roce 1816 po vydání císařského dekretu, který nakrátko zavedl český jazyk jako vyučovací do gymnázií, ujal se jeho výuky matematik Sedláček. Srb (1879a, s. 10) uvádí, že právě za katedrou nepřestával být vlastencem, naopak se stával vlastencem ještě horlivějším. Podporoval v Plzni ochotnické divadlo, byl jedním z nejhorlivějších sbírajících členů muzea. Významné bylo jeho přeložení latinských názvů geometrických do českého jazyka. Záslouhou Josefa Vojtěcha Sedláčka hovoříme o rovnoběžníku, nikoliv o paralelogramu.

*„Avšak netoliko na Plzeň, ale i na okolí vztahovala se vlastenecká činnost Sedláčkova. Tak na příklad r. 1816 v malém městečku **Spáleném Poříčí** (okres blovický) založil společnost čtenářskou“* (Srb, 1879b, s. 20).

Duchovní Josef František Devoty získal pověst vlasteneckého buditele již ve svém předchozím působišti, v Sedlci. Zieglerův přítel František Devoty později působil v Mikulovicích, kde na faře pořádal věhlasné besedy. O jeho znalostech a vlasteneckém cítění se vyprávělo v okolí. Robl (In: Potěšil a Robl, 1923, s. 83) uvádí, že na své faře měl celou stěnu pokrytou českými knihami, pro které přicházivali žáci a občané. Josef František Devoty společně se svým přítelem, obrozencem, dějepiscem, členem Matice W. W. Tomkem sepsal podrobně historii 14 obcí ve své farnosti.

Významnou osobností českého národního obrození byl Jungmannův blízký přítel libuňský farář Antonín Marek. Gintl (1924b, s. 91) konstatuje, že s myšlenkou panslavismu přišel Antonín Marek dříve než Ján Kollár a dokládá svůj názor na rozboru díla *Psaní básnířské Josefu Jungmannovi*. „[...] Mocná říše slovanská přinese národu prý vykoupení“ (Tamtéž, s. 91). Libuňské děkanství bylo literárním centrem, do kterého docházeli zapadlí vlastenci, aby si vypůjčili nové české knihy a dozvěděli se novinky z Prahy.

Byl znám svoji kritikou cíkrevní hierarchie, a jako významný člen *Matice české*, pro níž sháněl členské podíly. Gintl (Tamtéž, s. 93) uvádí: „ ... kde a jak mohl, vnucoval české knihy“. Především ale tajně finančně podporoval Pavla Josefa Šafaříka a Boženu Němcovou. Patřil mezi přední mecenáše české literatury.

Kaplan Josef Seidl působil na Vysočině v Polné, kde poznal Boženu Němcovou. Některé prameny uvádějí, že právě od něj si Božena Němcová půjčovala české knihy. Pobyt v Polné měl rozhodující vliv na její vlastenectví, zde se seznámila s díly Josefa Kajetána Tyla. Kaplan Josef Seidl odebíral matiční spisy, byl znám svým vlasteneckým smýšlením, které šířil v Polné a později v Německém Brodě. Polná na Českomoravské Vysočině byla dalším vlasteneckým centrem, kde docházelo k čilé výměně českých knih také zásluhou místního knihkupce Josefa Pittnera, který byl v písemném kontaktu s Tylem.

Obrozenečtí kněžští národní buditelé *Matice české* bředbřeznoví i ti další byli důležitými prostředníky mezi českou inteligencí a venkovským lidem. Pouze společně s představiteli české inteligence, učiteli, příslušníky cechů, sedláky, měšťany mohli vytvořit onu potřebnou sdílenou národní pospolitost, která je předpokladem pro úspěšné formování moderního státu.

Při šíření osvěty a vzdělávání lidových vrstev duchovní využívali Komenského didaktické metody. Metodu postupnosti, názornosti a srozumitelnosti při vědomí, že mnohým z jejich posluchačů nebylo povoleno žádné vzdělání. Díky své schopnosti naslouchat druhým naplňovali i další Komenského odkaz v tom, jak chápali jeho *Školu dospělosti*. Vacínová (2009, s. 201) Komenského *Školu dospělosti* komentuje jako místo, kde již nejsme pouhými žáky nebo spolužáky. V této škole máme také vlastní žáky, které učíme a zároveň se učíme od nich.

4 EDUKAČNÍ ROLE MATICE ČESKÉ V SOUČASNOSTI

Činnost *Matice české* byla ve 20. století výrazně omezena v letech druhé světové války. Zastaveno bylo vydávání *Časopisu Národního muzea* a další aktivity Matice. Po druhé světové válce Matice nakrátko obnovila vydávání muzejního periodika. V roce 1949 komunistický režim zrušil vydavatelské právo *Matice české*. Činnost *Společnosti Národního muzea*, a tím i Matice, byla na základě zákona č. 68/1951 zrušena. Teprve v roce 1961 byl podle muzejního zákona z roku 1959 povolen aktiv dobrovolných pracovníků *Společnost přátel Národního muzea*, pod kterým *Matice česká* vyvíjela významnou přednáškovou činnost.

V roce 1990 byla obnovena činnost *Společnosti Národního muzea* i *Matice české*, která je jednou ze sekcí společnosti. *Matice česká*, podobně jako ostatní sekce *Společnosti Národního muzea*, velmi brzy dosáhla dobré úrovně a získala postupně i nové členy, přičemž původní členská základna vedená pod *Společností přátel Národního muzea* byla dobrovolně převedena do nově zaregistrované společnosti.

Matice česká obnovila svoji vydavatelskou činnost, ale pokračovala také v edukačních aktivitách, které se lety osvědčily. Přednášky a besedy získaly veliký ohlas. V době normalizace představovaly ostrůvky svobodných setkání bez všudypřítomného politického apelu, měly také vysokou odbornou úroveň. Matice po roce 1990 edukační aktivity rozšířila o kulturní zájezdy, literární vycházky, výstavní činnost, projekty v regionech a další dílčí aktivity. V nových podmínkách *Matice česká* již nebyla pověřena vydáváním *Časopisu Národního muzea*. Periodikum vydává *Národní muzeum*.

Matice vydává čtvrtletně *Zpravodaj Matice české*. Nedílnou součástí zpravodaje jsou od roku 2005 *Matiční listy*, vedené snahou popularizovat díla zapomenutých spisovatelů, informovat o matičních akcích a novinkách z Knihovny Národního muzea. V *Matičních listech* jsou dále uváděny informace o současném dění v literatuře.

První publikace vydaná v nových podmínkách vyšla až v roce 2005. Stejně jako ostatní neziskové organizace řeší *Matice česká* nedostatek finančních prostředků na své ediční projekty. Původní poslání Matice české, vydávání dobrých českých

knih, je v současných tržních podmínkách velice obtížné. Přesto Matice vydala od roku 1990 řadu ojedinělých titulů. První publikace, životopis Františka Palackého od Josefa Pekaře, je poctou muži, který dal českým dějinám nový evropský rozměr. Především jeho zásluhou byla *Matice česká* v roce 1831 založena. Publikace vyšla nákladem Matice české a spolku Svatobor.

Právě spolupráce se spolky v Praze a především v regionech je pro dnešní Matici typická. Tato spolupráce se uskutečňuje jednak členstvím a dále spoluprací na konkrétních projektech. V současné době Matice spolupracuje s vlastivědnými a literárními spolky, s radnicemi a kulturními organizacemi v regionech při uchovávaní odkazu českých, moravských a slezských spisovatelů. *Matice česká* v roce 2006 iniciovala významný dlouhodobý projekt *Čeští spisovatelé v regionech*.

Smyslem projektu je přiblížit život a dílo českých spisovatelů v místě jejich působení na venkovních informačních panelech nebo prostřednictvím literárních expozic. Odhalení nového informačního panelu bývá spojeno s kulturní slavností pořádanou místním sdružením či radnicí. Do roku 2015 bylo realizováno téměř 50 informačních panelů především ve Středočeském kraji, dále v západních a východních Čechách. Do projektu je zahrnuta řada obrozeneckých buditelů. *Matice česká* tímto projektem připomíná nejen literární odkaz uváděných spisovatelů, ale i významné dějinné okamžiky naší historie. Realizace informačních panelů je financována z prostředků *Matice české*. Na tvorbě textů na informačních panelech se podílejí členové Matice, pracovníci Památníku národního písemnictví a Ústavu pro českou literaturu Akademie věd České republiky.

V současné době *Matice česká* připravuje novou expozici Josefa Jungmanna v rodných Hudlicích a ve spolupráci s Muzeem klasického knihařství v Rožďalovicích u Nymburka je připravován koncept výstav se zaměřením na českou knižní kulturu. Tyto projekty jsou již financovány z grantových programů evropských strukturálních fondů. Při financování svých projektů *Matice česká* dříve používala prostředky získané z členských příspěvků. Na vydání některých matičních publikací se finančně spolupodílely jiné organizace či spolky. Využíváním možnosti čerpat finanční prostředky z evropských strukturálních fondů *Matice česká* dokazuje, že umí dobře reagovat na nové možnosti a své edukační aktivity tak významně rozšiřuje.

Velmi významná a pro českou vzdělanost z pohledu autorky diplomové práce zásadní je přednášková činnost Matice. Tradičně jsou připravovány podzimní a jarní tematické cykly z oblasti české literatury, české historie. Přednášky jsou určeny členům Matice a zájemcům z řad veřejnosti. Přestože odborné přednášky mají obecně pro svoji úzkou specializaci v jiných kulturních zařízeních nižší návštěvnost, v případě přednáškových cyklů Matice tomu je naopak. Tuto skutečnost ověřila autorka diplomové práce již při zpracovávání bakalářské práce zaměřené na edukační aktivity *Národního muzea* osobní účastí spojenou s metodou pozorování těchto edukačních aktivit.

Přednáškové cykly *Matice české* se konají v přednáškovém sále *Nové budovy Národního muzea*, kde má Maticе své sídlo. Přednášky mají tradičně vysokou odbornou úroveň, jejich prezentace však osloví i běžné návštěvníky vzhledem k osvětově-popularizačnímu charakteru a výbornému řečnickému projevu přednášejících.

Mužik (2008, s. 34) řadí přednášky do skupiny didaktických metod orientovaných na lektora a uvádí jejich výhody a nevýhody. Do výhod řadí systematické předávání vědomostí v krátkém čase a relativně snadnou proveditelnost. Mezi nevýhody řadí minimální aktivizaci účastníků. Předpokladem lektora jsou jeho rétorické schopnosti, názornost a dobré členění obsahu. Posluchači přednáškových cyklů *Matice české* do přednášky řečníkovi nevstupují, po přednášce ale ve většině případů dochází k diskuzi, které se již účastní i posluchači. Velikou devizou těchto přednáškových cyklů je jejich vysoká odbornost a zároveň srozumitelnost.

V současné době probíhá mnoho diskusí o klesající úrovni českého školství. Evropský trend návratnosti vzdělání se promítá do výběru škol, jejichž absolvování může (ale nemusí) představovat předpoklad pro uplatnění absolventa v ziskovém sektoru. S tím úzce souvisí i preference využívání volného času a zájmového vzdělávání, kde oblast kultury patří k méně navštěvovaným. Oblasti zájmového vzdělávání dospělých dominují jazykové kurzy. Aktivní využívání volného času přineslo širokou paletu nových možností i z oblasti sportu, které jsou firmami vítané a finančně podporované. Při vzájemných sportovních firemních aktivitách dochází k potřebnému tmelení týmu, což se může projevit velmi pozitivně při řešení pracovních úkolů.

Na koncept znalostní společnosti reagovala řada sociologů a filozofů. Konrád Paul Liessmann kritizuje již fakt, že tato společnost sama sebe nazývá společností vědění. Keller a Tvrđý (2008a, s. 17) poukazují na skutečnost, že v původním pojetí vzdělání nešlo jen o to, naučit žáky praktické dovednosti, ale mnohem podstatnější bylo vstítit těmto žákům pevné ideje. „*Ještě dlouho do 20. století zůstává škola chrámem v tom smyslu, že je místem předávání vědění jako něčeho vyššího, mimořádně cenného, výjimečného, tedy něčeho, co překračuje oblast pouhého všedního užitku a užívání*“ (Tamtéž, s. 17).

V oblasti zájmového vzdělávání je zájem o kulturu a kulturní odkaz naší minulosti tradičně méně početně zastoupen. Autorka diplomové práce tuto skutečnost zjišťovala již při zpracovávání bakalářské práce ve statistických šetřeních Českého statistického úřadu. V současné době bývá překážkou také nedostatek volného času. Dospělí v produktivním věku tráví v zaměstnání čím dál více času v obavě, aby zaměstnání neztratili. Další příčinou může být nedostatek finančních prostředků.

O to důležitější jsou veškeré aktivity členů *Malice české*, kteří jsou oddáni své myšlence a svému osvětovému poslání. To jim jistě přináší i pocit vlastního uspokojení. Jejich činnost je dobrovolná, příprava projektů je však časově velmi náročná. *Malice česká* také pořádá tradiční literární vycházky, autobusové výlety opět tematicky zaměřené. Organizačně je zajištění autobusového zájezdu náročné, spojené s rizikem, že zajištěná doprava nebude plně využita z důvodu vyššího finančního poplatku pro účastníky. Přesto se tyto kulturní zájezdy pořádají pravidelně.

Malice česká dále ve spolupráci s vlastivědnými či literárními spolky vyhlašuje sbírky na opravy hrobů zapomenutých spisovatelů. Sama se i v této oblasti angažuje se svými členy nejen finanční podporu, ale především faktickou realizací této obnovy. V praxi to znamená, že skupina dobrovolníků obětuje několik víkendů či volných dní, aby pomohla obnovit chátrající stánek posledního odpočinku českého buditele či zapomenutého spisovatele. Autorka diplomové práce se domnívá, že v současné době jsou aktivity tohoto typu ojedinělé, o to víc však hodné uznání.

Členství v *Matici české* nepředstavuje pouze zaplacení členského ročního příspěvku. V průběhu rozhovorů o činnosti uvedl jednatel společnosti, že v případě členství v *Matici české* není rozhodujícím činitelem roční členský poplatek, ale především vlastní aktivita členů. Ti jako dobrovolníci vypomáhají například v Knihovně Národního muzea. *Matici české* nejde o pouhé členství, ale o vlastní přínos a aktivitu svých členů.

V roce 2013 *Maticе česká* realizovala propagační výstavu *Maticе česká a Národní muzeum* v poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Zde byly představeny na informačních panelech významné objekty *Národního muzea* a také informační panel o *Matici*. Propagace *Národního muzea* představuje další tradiční matiční aktivitu. Z původně plánované jedné výstavy se stala výstava putovní, která již představila činnost *Maticе české a Národního muzea* v mnoha městech s cílem zaujmout především středoškolskou mládež tolik zatíženou virtuálním světem internetu. V tomto směru *Maticе* spolupracuje i se středními školami, neboť téměř třetinu členů *Maticе* tvoří středoškolští pedagogové.

Maticе česká svoji edukační činnost propaguje zmíněnou spoluprací se středními školami, s vlastivědnými a literárními spolky, inzercí v Přehledu kulturních pořadů v Praze, na svých webových stránkách či na veřejném portálu Bohemistika. Spolupracuje také s některými veřejnými vysokými školami, kde rovněž působí členové *Maticе*. *Národní muzeum* propaguje vzdělávací aktivity *Maticе české* a dalších sekcí *Společnosti Národního muzea* na webových stránkách muzea, neboť *Maticе* svými aktivitami výrazně napomáhá k realizaci poslání *Národního muzea* směrem k veřejnosti. Tím je prezentace odkazu našeho kulturního dědictví.

Autorka diplomové práce se domnívá, že webové stránky *Maticе české* by svým grafickým pojetím mohly být atraktivnější. Na úvodní straně webu SNM je výčet Výročních zpráv SMM, v levé liště odkazy na jednotlivé sekce. Edukační aktivity všech sekcí, včetně *Maticе české*, jsou velmi pestré a ojedinělé. Umístění fotografií s jejich neustálou automatizovanou obměnou z akcí by jistě přilákalo více návštěvníků webu. Autorka diplomové práce v tomto směru hovořila s předsedkyní a jednatelem výboru *Maticе*. Tento rozhovor nebyl veden formou kritiky, neboť autorka si je vědoma maximální vytíženosti zejména členů výboru *Maticе*. Tato diskuse proběhla v rámci úvah o zlepšení možností propagace.

Činnost Matice na poli české literatury, knihovnědy a české historie je velmi rozsáhlá. Realizace některých projektů, zejména vydávání nových publikací, bývá pozdržena z důvodu nedostatku finančních prostředků. To vše se děje v podmínkách tržního prostředí naší společnosti, v době informační společnosti, která výrazným způsobem zasahuje do našeho jednání.

Tato společnost po nás žádá množství těchto informací pochopit a především je prakticky využít. Tato společnost nás nutí uchopit informace prostřednictvím nových, neustále se vyvíjejících technologií. Také muzejnictví se tomuto trendu částečně přibližuje prostřednictvím digitalizace sbírkových fondů umístěných na webových stránkách a virtuálních prohlídek svých expozic.

Matice česká dokázala od roku 1990 vyvinout maximální úsilí v osvětové, regionální činnosti, atraktivitou a vysokou úrovní svých edukačních aktivit. Pro *Národní muzeum* společně s dalšími sekcemi *Společnosti Národního muzea* připravuje a realizuje téměř veškerou odbornou přednáškovou činnost. Veškeré tyto činnosti jsou vykonávány dobrovolně a s vysokou profesionalitou.

Propaguje nejen vlastní edukační aktivity, ale také *Národní muzeum* s výše uvedeným cílem prezentace odkazu naší bohaté minulosti. *Matice česká* nenabízí jen skutečnou výpravu za českou literaturou a historií.

Nabízí kvalitní prožitky všemi svými vzdělávacími aktivitami, které v paměti účastníků zůstanou uloženy a dovedou je k vědě. Neboť současná *Matice česká* je reprezentantem vědě a vzdělanosti.

Spolkové sdružování po roce 1989 přestalo mít obecně masový charakter. Do popředí zájmu veřejnosti se dostaly aktivity, které socialistické Československo neumožňovalo. Zájem o českou literaturu a kulturu vystřídal hlad po poznání doposud zakazovaného. V oblasti dalšího vzdělávání dospělých došlo k výraznému nárůstu zájmu o kurzy cizích jazyků. Využívání volného času a preference zájmových aktivit po roce 1990 logicky změnily svůj charakter.

Jednatel *Matice české* během pracovního setkání k činnosti současné Matice uvedl, že v roce 2003 členská základna Matice klesla na 60 členů, v letošním roce má 485 členů. Uvedl dále, že každý rok dochází k vyřazení přibližně 70 členů pro neplacení příspěvků.

Z uvedeného vyplývá, že postavení *Matice české* má v současné době zastává zcela jinou roli než v době českého národního obrození. Původní masovost se vytratila. Přesto *Matice česká* není spolkem tichých literárních vědců, kteří své zájmy realizují v samotě svých pracoven.

Matice česká je hrdá společnost, která si je vědoma, že českému občanu nabízí kvalitu a nadhodnotu prostřednictvím široké palety edukačních aktivit, jejichž dílčím cílem je aktivizace a kultivace účastníků. Role *Matice české* je v současné době informativní společnosti významná především pro mladou generaci, která jednou bude reprezentovat naši společnost.

„Podstatnou součástí národní kultury je **vzdělanost** daného společenství. V tomto smyslu lze mluvit o **národní vzdělanosti** a specificky o **české vzdělanosti**“ (Průcha, 2014b, s. 7).

Matice česká patří v současné době k těm základnám, jejichž cílem je prezentace odkazu národní kultury minulé i současné prostřednictvím kvalitních edukačních aktivit pro veřejnost, podpora věcí veřejných, sdružování, spolková činnost.

V tomto směru se *Matice česká* významně angažuje v procesu celoživotního učení, který se stal nedílnou součástí naší společnosti. Pro českou vzdělanost vyvíjí maximální úsilí s devizou etiky, morálních postojů, estetiky a vzdělanosti svých členů.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 SLYŠELI JSTE NĚKDY O MATICI ČESKÉ?

5.1 Cíl průzkumu a zvolená metodika

Cílem praktické části diplomové práce je zjistit informovanost veřejnosti o současné činnosti Matice prostřednictvím nepřímé komunikace. Dílčími cíli je zjistit úroveň povědomí veřejnosti o *Matici české* a obecné znalosti o historických souvislostech jejího vzniku. Důvodem tohoto záměru je skutečnost, že autorka diplomové práce, jako pracovnice *Národního muzea*, v průběhu několika let zjistila u odborných pracovníků *Národního muzea* z jiných vědeckých profesí v současnosti poměrně nízkou informovanost o činnosti *Matice české*, jejímž sídlem je též *Národní muzeum*. Tato skutečnost vedla k záměru ověřit výše uvedený cíl a dílčí cíle praktické části u veřejnosti.

Teoretickým východiskem pro praktickou část byly archivní materiály o činnosti Matice v minulosti, odborná literatura, současné dokumenty deklarující edukační aktivity Matice po obnovení činnosti v roce 1990, propagační materiály, webové stránky *Matice české*, *Společnosti Národního muzea*, *Národního muzea*, internetové kulturní portály, neformální rozhovory se členy výboru Matice o současné situaci a vzdělávacích aktivitách.

Při krátkodobém průzkumu byla uplatněna kvantitativní metodologie vycházející z použití 4 metod kvantitativního průzkumu. V praktické části byly zvoleny následující metody a jejich nástroje: obsahová analýza archivních a současných dokumentů, dílčí nestandardizované volné rozhovory se členy výboru *Matice české* spojené se skrytým pozorováním, metoda dotazování nástrojem elektronického dotazníku, polostrukturovaný rozhovor s předsedkyní výboru *Matice české*.

Záměrem kombinace metod je ověřit některá fakta z více zdrojů a zajistit tak validitu a reabilitu získaných dat v co nejvyšší možné míře. Studium archivních dokumentů, které se vztahují k praktické části, probíhalo jednak v Archivu Národního muzea od října 2014 do ledna 2015. Studium dalších podkladů probíhalo od září 2014

do srpna 2015. Dílčí nestandardizované ústní rozhovory se členy *Maticе české* probíhaly v průběhu roku 2014, 2015 a 2016. Záměrem těchto rozhovorů bylo zajištění podkladů pro sestavení otázek, které byly použity v krátkodobém průzkumu metodou dotazování nástrojem elektronického dotazníku. Tyto rozhovory se uskutečňovaly formou neplánovaných neformálních setkání, neboť členové výboru *Maticе české* s autorkou diplomové práce velice ochotně spolupracovali. Autorka diplomové práce si v průběhu těchto rozhovorů zaznamenávala poznámky týkající se řešené problematiky informovanosti veřejnosti o *Matici české* v médiích a další informace o aktivitě *Maticе české* v minulosti a v současnosti.

Nástroj metody dotazování, elektronický dotazník, byl zvolen, přestože je si autorka diplomové práce vědoma jeho nevýhod. Průcha (2014, s. 116) konstatuje, že elektronický dotazník, jako nástroj metody dotazování, není pro andragogický průzkum nedoporučován vzhledem k faktu, že nelze určit návratnost elektronických dotazníků. Dále zmiňuje problematiku věrohodnosti respondentů při vyplňování.

Zároveň uvádí, že záleží na tom, jak je dotazník promyšleně zkonstruovaný a zda je dotazník ověřený na velkém vzorku respondentů. Autorka diplomové práce se domnívá, že věrohodnost údajů nelze zaručit ani u tištěných dotazníků. I k údajům získaným z tištěných dotazníků je nutné přistupovat obezřetně při vyvozování závěrů.

Autorka diplomové práce elektronický dotazník přes uvedené výhrady zvolila, neboť záměrem půlročního průzkumu byla snaha získat co největší počet respondentů. Vzhledem k autorčiným časovým možnostem by použitím tištěného dotazníku nemohl být tento záměr splněn. Přípravu a vlastní realizaci elektronického dotazníku podřídila kritériím, uvedeným v odborné literatuře, aby vyhodnocení získaných dat umožnilo vyvodit závěry s přihlédnutím k výše uvedené problematice použití tohoto nástroje metody dotazování.

Další zvolenou metodou v praktické části je polostrukturovaný rozhovor s předsedkyní výboru *Maticе české*. Rozhovoru předcházelo opět několik neformálních setkání, při kterých se autorka diplomové práce snažila objasnit téma diplomové práce. Při těchto neformálních rozhovorech autorka opět získala dílčí informace k praktické i teoretické části diplomové práce. Vyhodnocená získaná data, zpracovaná do tabulek a grafů, byla předána předsedkyni výboru k prostudování. Dále byl předsedkyni výboru *Maticе české* předán soubor témat otázek bez určení pořadí

a povinnosti odpovědět na všechna témata. Před realizací polostrukturovaného rozhovoru se uskutečnilo další setkání v pracovně předsedkyně výboru *Maticy*, při kterém došlo k upřesnění některých témat rozhovoru. Z těchto podkladů byl realizován polostrukturovaný rozhovor, který je uveden v další podkapitole praktické části. Veškeré následné dílčí úpravy znění otázek byly konzultovány s účastnicí rozhovoru, přičemž znění jejich odpovědí nebylo vůbec upravováno. Konečná písemná podoba polostrukturovaného rozhovoru byla předsedkyni výboru *Maticy české* předána ke schválení před uveřejněním v diplomové práci.

Reichel (2010a, s. 130) uvádí, že varianta polostrukturovaného rozhovoru je poměrně optimální pro získání potřebných údajů. Neformální pracovní setkání umožnilo autorce spojení s technikou skrytého pozorování, jako tomu bylo u dílčích rozhovorů s ostatními členy výboru *Maticy české*. Výsledkem těchto skrytých pozorování byla viditelná ochota spolupracovat a také vyjadřovaná radost z projeveného zájmu autorky diplomové práce o činnost *Maticy české*. Metoda skrytého pozorování byla zvolena jako metoda podpůrná, proto není v podkapitole o shrnutí praktické části dále komentována.

V souladu s cílem praktické části byly formulovány následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: úvodní otázky z oblasti historických souvislostí vzniku *Maticy české* jsou záměrně tvořeny v rovině obecně známých dějinných událostí. Lze předpokládat, že povědomí o *Maticy české* a dobových okolnostech bude vykazovat vyšší míru správných odpovědí.

Hypotéza č. 2: v současné době role *Maticy české* nemá masový charakter. Proto její činnost není pro média příliš atraktivní. V případě vyhledávání informací o činnosti *Maticy české* prostřednictvím internetu lze předpokládat vyšší úspěšnost u mladé generace.

Hypotéza č. 3: Nabídka současných edukačních aktivit *Maticy české* je velmi pestrá. Lze předpokládat vyšší zájem o kulturní zájezdy do regionů spojených s prezentací odkazu českých spisovatelů a návštěvou místní pamětihodnosti, které autorka hodnotí jako ojedinělé v nabídce vzdělávacích aktivit.

5.2 Vlastní průzkum

Reichel (2010b, s. 101) konstatuje, že výběr zkoumaných objektů je vždy kompromisem mezi snahou o dosažení co nejpřesnějších údajů a mezi prostředky, které jsou v dané situaci pro realizaci k dispozici. Tímto kompromisem v případě krátkodobého průzkumu metodou dotazování je použití nástroje elektronického dotazníku. Základním souborem je populace, soubor jednotek, pro který by mohly být závěry průzkumu platné. V případě využití elektronického dotazníku autorka vychází z předpokladu, že využívání informačních a komunikačních technologií je v současné době v České republice běžným jevem.

Český statistický úřad vydal statistiku *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci –2015*, která obsahuje údaje z využívání těchto technologií za 2. čtvrtletí 2015. Tabulka *Jednotlivci v České republice používající vybrané informační a komunikační technologie; 2. čtvrtletí 2015* obsahuje následující údaje: za sledované období využívalo počítač či tablet 80 % jednotlivců ve věku od 16 do 74 let a mobilní telefon s připojením k internetu využívalo 40 % jednotlivců ve stejném věkovém rozmezí. V tabulce *Domácnosti v České republice s počítačem podle typu používaného počítače**; 2. čtvrtletí 2015 ČSÚ uvádí za stejné sledované období 73 % domácností s počítačem (online, cit. 2016-02-20).

Vezme-li v úvahu možnosti využívání počítačů v knihovnách, kavárnách a jiných zařízeních, lze elektronický dotazník hodnotit jako dostupný nástroj. Je nutné dodat, že věková hranice nad 60 let byla ve statistice zastoupena nejmenším počtem. Elektronický dotazník *Slyšeli jste o Matici české?* obsahuje 13 otázek, vysvětlující pokyny a poděkování. Vzhledem k tomu, že dotazník byl umístěn na webovém portálu Vyplňto, osobní údaje – straty (pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání) byly umístěny na začátku dotazníku. Odeslání dotazníku z tohoto portálu zaručovalo respondentovi absolutní anonymitu.

Krátkodobý průzkum probíhal od 18. 4. 2016 do 18. 10. 2016. Prvních 14 dní bylo použito jako pilotáž. V průběhu prvního týdne elektronický dotazník vyplnilo 118 respondentů. 4. 5. 2015 se zvýšil počet vyplněných na 648. Autor projektu Vyplňto začal dotazník uvádět v seznamu nejzajímavějších průzkumů, což odůvodnil 88% úspěšností dokončených vyplnění.

Po pilotáži zůstaly uzavřené otázky dotazníku na webovém portále Vyplňto v původní podobě prvního zadání po dobu 6 měsíců. 12 otázek bylo povinných, na jednu otázku odpovídali pouze respondenti, kteří na předcházející otázku odpověděli ano. Uzavřené otázky se třemi a více možnostmi odpovědí se postupně odkrývaly, při vyplňování elektronického dotazníku nebylo možné vrátit se k předchozím otázkám. To bylo uvedeno v úvodních pokynech.

V dotazníkovém průzkumu byla náhodným výběrem získána data v konečném počtu 1896 respondentů. Úspěšnost dokončení vyplnění byla vyčíslena na 81,3 %, průměrná doba vyplňování byla 2:31 minuty. Projekt Vyplňto zaslal vyhodnocení získaných dat podle zadaných strat, kterými byly pohlaví, věkové hranice, nejvyšší dosažené vzdělání.

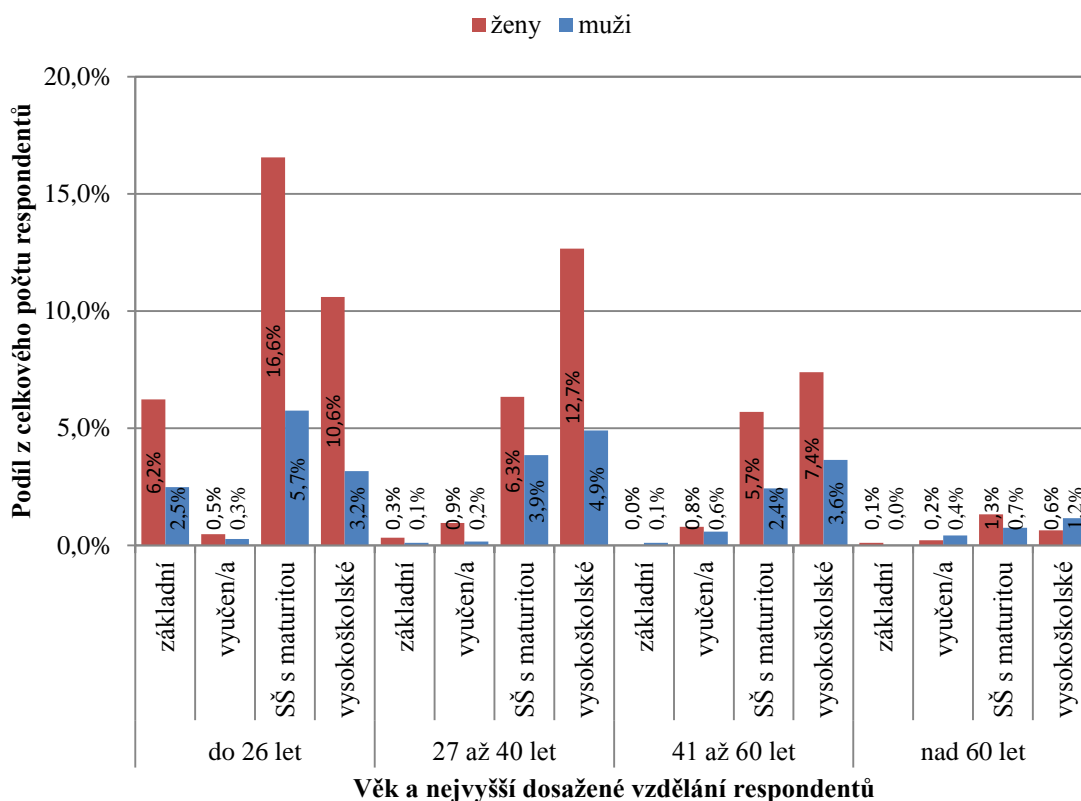
Kvantitativní data byla dále autorkou diplomové práce zpracována standardním způsobem – kódováním. V tomto třídění 1. stupně byla získaná data zpracována do grafů a tabulek s vyjádřením absolutních a relativních četností. K úpravě znaků tříděním 2. stupně došlo pouze v případě otázky č. 9, která obsahovala 7 vybraných možností typů média, ve kterém zaznamenali respondenti informaci o *Matici české*. Pouze u této otázky mohli respondenti vybrat více možností. Zároveň na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předcházející otázce uvedli odpověď ano, že zaznamenali někdy informaci o činnosti *Matice české* v médiích. Kladné odpovědi o historických souvislostech, souvislosti s *Národním muzeem* byly sloučeny do grafu a tabulky *Povědomí o Matici české*.

Elektronický dotazník *Slyšeli jste někdy o Matici české?* byl ve 13 otázkách rozdělen do následujících okruhů: obecné informace o respondentovi, obecné znalosti o *Matici české* a historických souvislostech jejího vzniku, informovanost médií o činnosti *Matice české*, nabízené edukační aktivity *Matice české* veřejnosti.

5.3 Analýza a vyhodnocení získaných dat

Graf 1: Základní parametry získaného souboru

Struktura respondentů

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

V získaném souboru respondentů je zastoupeno 1332 žen a 564 mužů v absolutní z celkových 1896 respondentů. V relativní četnosti je získaný soubor respondentů zastoupen 70,3 % žen a 29,7 % mužů. Vzhledem k četnosti grafů a tabulek jsou v této podkapitole komentována data, která se vztahují k zadaným okruhům průzkumu. Celkové vizuální zobrazení získaných z průzkumu je uveřejněno v Příloze C, kde jsou v tabulce 1, 2, 3, 4 zaznamenány absolutní a relativní četnosti respondentů podle vykázaných strat. Nejvyšší zastoupení v získaném souboru mají ženy v počtu 642 a muži v počtu 221 ve věkové kategorii do 26 let. Dle vzdělání je nejvyšším počtem zastoupena kategorie vysokoškolsky vzdělaných žen v počtu 593 žen a 244 mužů. Kategorie nad 60 let je zastoupena 87 respondenty. Nejnižším počtem 27 jsou zastoupeni muži s nejvyšším dosaženým vzděláním vyučen.

Tabulka 1: Základní parametry získaného souboru

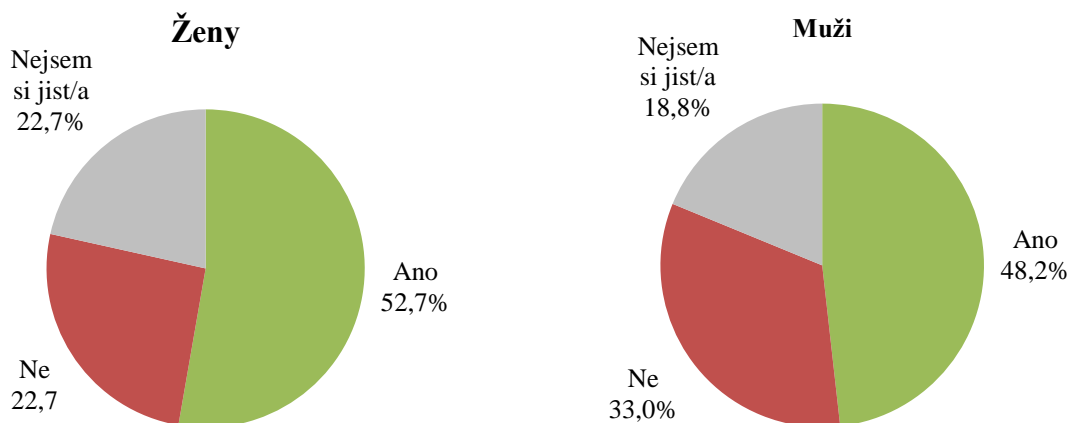
Věk	dosažené vzdělání	Ženy		muži		celkem	
Do 26 let	základní	118	71,5%	47	28,5%	165	100%
	vyučen/a	9	64,3%	5	35,7%	14	100%
	SŠ s maturitou	314	74,2%	109	25,8%	423	100%
	vysokoškolské	201	77,0%	60	23,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	6	75,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	18	85,7%	3	14,3%	21	100%
	SŠ s maturitou	120	62,2%	73	37,8%	193	100%
	vysokoškolské	240	72,1%	93	27,9%	333	100%
41 až 60 let	základní	0	0,0%	2	100%	2	100%
	vyučen/a	15	57,7%	11	42,3%	26	100%
	SŠ s maturitou	108	70,1%	46	29,9%	154	100%
	vysokoškolské	140	67,0%	69	33,0%	209	100%
Nad 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	4	33,3%	8	66,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	25	64,1%	14	35,9%	39	100%
	vysokoškolské	12	35,3%	22	64,7%	34	100%
Celkem		1332	70,3%	564	29,7%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 1 vykazuje nejvyšší zastoupení skupiny žen a mužů ve věkové kategorii do 26 let s nejvyšším dosaženým vzděláním SŠ s maturitou s absolutním počtem 423 respondentů. Druhou nejvíce zastoupenou je kategorie žen a mužů vysokoškoláků ve věku 27 až 40 let počtem 333 respondentů. Muži ve věkové kategorii nad 60 let se základním vzděláním nejsou zastoupeni žádným respondentem, u žen je tato kategorie zastoupena 2 respondentkami. Kategorie žen od 41 až 60 let se základním vzděláním není zastoupena, muži jsou v této kategorii zastoupeni 2 respondenty. Kategorie mužů nad 60 let se základním vzděláním není zastoupena, u žen je tato kategorie zastoupena 2 respondentkami. Kategorie žen do 26 let se středoškolským vzděláním je zastoupena nejvyšším počtem 314 respondentek. U mužů je nejvíce zastoupena kategorie do 26 let se stejným vzděláním počtem 109 respondentů.

Graf 2: Zastoupení žen a mužů u otázky

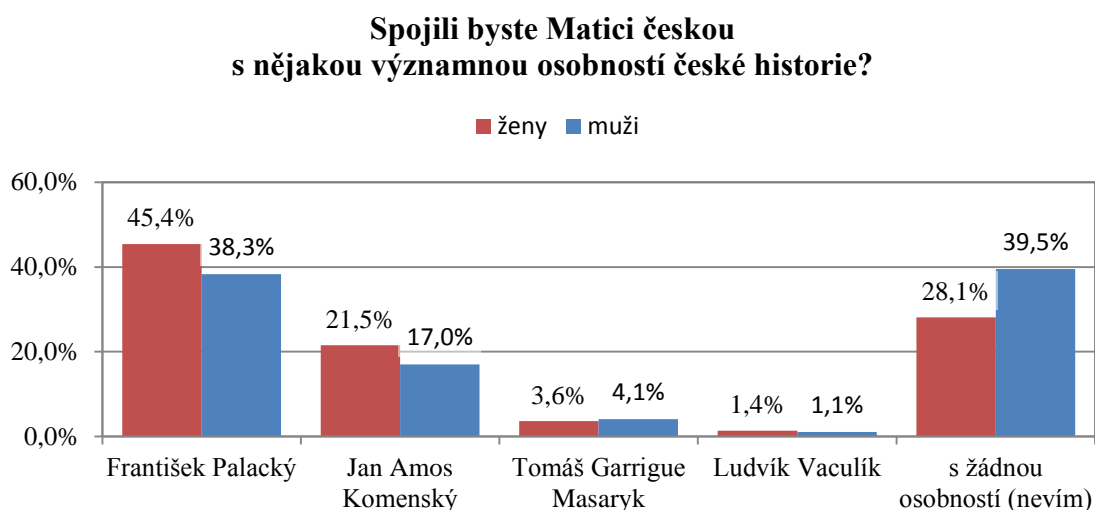
Slyšeli jste někdy o Matici české?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

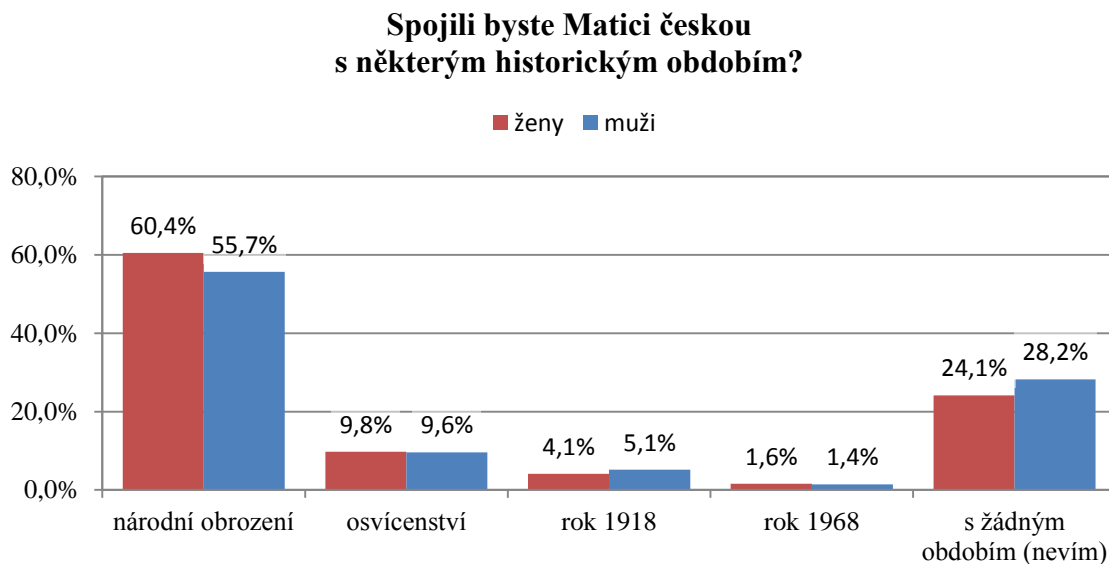
Výběr odpovědí byl volen záměrně s možností: *nejsem si jist/a*, aby respondenty neodradil od pokračování ve vyplňování dotazníku. Ve faktických číslech kladně na tuto otázku odpovědělo 728 žen kladně, záporně 302 žen, stejný počet žen si *nebylo jistých*. Muži ve faktických číslech odpověděli kladně v 272 případech, záporně 186 mužů a 106 mužů využilo možnost volby: *nejsem si jist*. V relativní četnosti je kladná odpověď u mužů a žen podobná. V tabulce 8 byla otázka ve faktických číslech kladně zodpovězena nejvíce respondenty ve věku 27 až 40 let s vysokoškolským vzděláním celkovým počtem 188. Druhou nejpočetnější kategorií s celkovým počtem 152 kladných odpovědí byli respondenti středoškoláci do 26 let. Zároveň tato kategorie vykazovala nejvyšší počet 162 záporných odpovědí a 106 respondentů stejné kategorie zvolilo možnost *nejsem si jist/a*. Již samotný název elektronického dotazníku *Slyšeli jste o Matici české?* mohl ovlivnit zastoupení žen a mužů. Uvedení názvu bylo částečně záměrné. Autorka tím chtěla dosáhnout vyšší úspěšnosti úplného dokončení vyplňování. 81,3% dosažená úspěšnost byla autorem projektu Vyplňto hodnocena jako nadprůměrná.

Graf 3: Souvislost Matice české s významnou historickou osobností

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 4: Souvislost Matice české s historickým obdobím

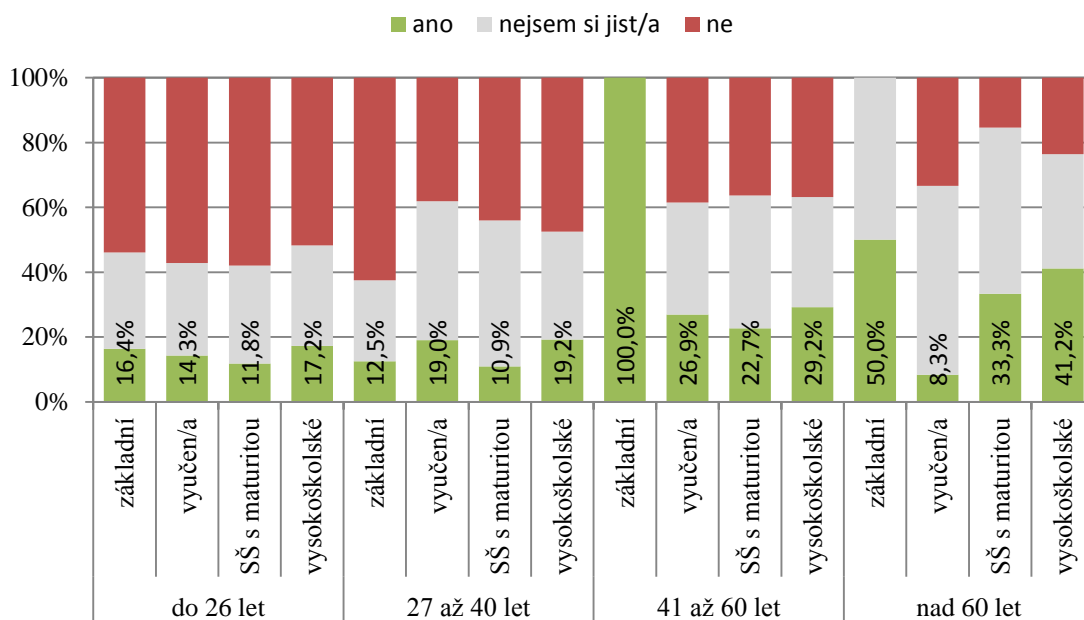
Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Nabízené varianty o historických souvislostech vzniku *Matice české* se týkaly určení osobnosti spjaté s touto organizací a s historickým obdobím. 821 respondentů všech kategorií věku a dosaženého vzdělání správně určilo osobnost Františka

Palackého. 597 respondentů nevybralo žádnou osobnost. 383 respondentů spojilo Matici českou s osobností Jana Ámose Komenského.

Z grafu 4 vyplývá 60,4% relativní četnost správných odpovědí. Ve faktických číslech z celkového počtu 1896 respondentů jich 1146 správně zasadilo Matici českou do období českého národního obrození. 457 respondentů z celkového počtu nevedlo žádné období. Ostatní nabízené varianty byly zastoupeny v relativní četnosti od 1,6 % do 9,8 % z celkové relativní 1 četnosti.

Graf 5: Struktura respondentů dle věku a vzdělání u otázky
Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?

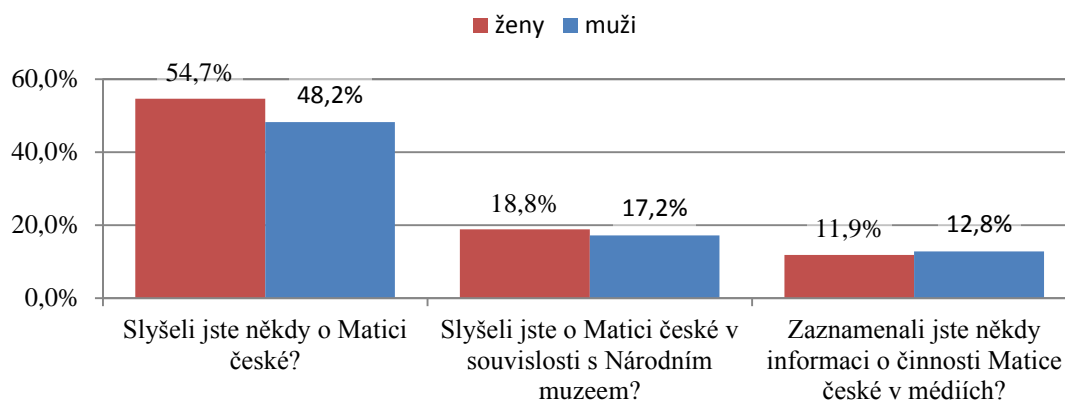

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Vztah *Maticy české* k *Národnímu muzeu* v relativní 100% četnosti vyplnily 2 jediné respondentky se základním vzděláním ve věkové kategorii 41 až 60 let. V absolutní četnosti převládaly více záporné odpovědi v celé struktuře získaného souboru. Ne odpovědělo 894 respondentů, nebylo si jistých 654 respondentů, kladně odpovědělo 348 respondentů. Lze předpokládat, že v současné době vnímají lidé organizace a instituce jako oddělené subjekty. Souvislost *Maticy české* s *Národním muzeem* se vztahuje k hlubším znalostem o procesu českého národního obrození. Získání přehledu o takových znalostech nebylo účelem elektronického dotazníku.

Graf 6: Zastoupení mužů a žen u otázky Povědomí o Matici české

Povědomí o Matici české: kladné odpovědi

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 2: Zastoupení mužů a žen u otázky Povědomí o Matici české

Odpověď	Slyšeli jste někdy o Matici české?		Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?		Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?		celkem	
	počet	procento	počet	procento	počet	procento	počet	procento
Ženy	728	54,7%	251	18,8%	158	11,9%	1332	100%
Muži	272	48,2%	97	17,2%	72	12,8%	564	100%
Celkem	1000	52,7%	348	18,4%	230	12,1%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Sloučení kladných odpovědí mužů a žen v grafu a v tabulce umožnilo porovnat povědomí o *Matici české* jako takové, dále v souvislosti s *Národním muzeem* a s kladnou odpovědí o zaznamenání informací o činnosti *Matice české* v médiích. Vnímání organizací jako individuálních subjektů po roce 1989 je pro respondenty dle názoru autorky diplomové práce samozřejmé. Autorka též předpokládala, že z nabízených variant významných osobností a historického období českým dějin by nemělo dojít k výraznému počtu záporných odpovědí u těchto obecně známých událostí. Kladné odpovědi žen a mužů ze získaného souboru 1896 respondentů na otázky, která je vizuálně zpracována v následujících grafech, z pohledu autorky diplomové práce potvrzuje malý zájem ze strany médií o kulturní edukační aktivity, které nemají masový charakter. Z celkového počtu 1332 žen zaznamenalo informaci

o *Matici české* v médiích 158 respondentek, Z celkového počtu 564 mužů kladně odpovědělo 72 respondentů. Následující tabulka 3 nabízí faktické počty respondentů podle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání.

Tabulka 3: **Struktura respondentů podle věku a vzdělání**

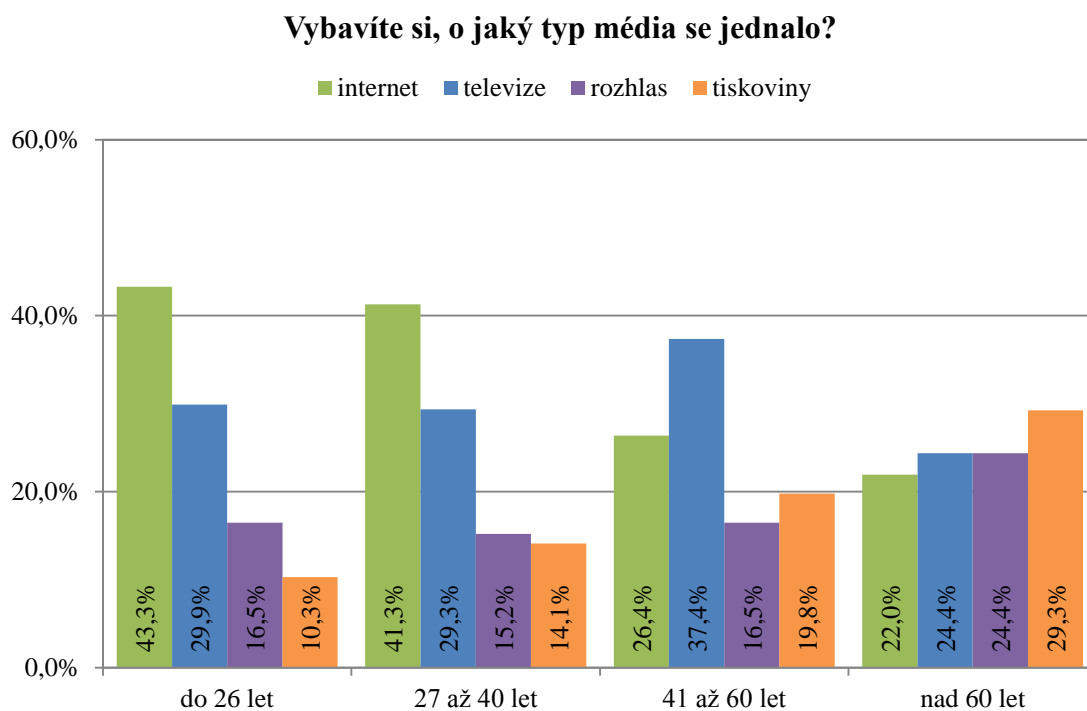
Věk	dosažené vzdělání	Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?							
		ano		ne		nevěnuji pozornost těmto informacím		Celkem	
Do 26 let	základní	13	7,9%	118	71,5%	34	20,6%	165	100%
	vyučen/a	3	21,4%	9	64,3%	2	14,3%	14	100%
	SŠ s maturitou	32	7,6%	324	76,6%	67	15,8%	423	100%
	vysokoškolské	18	6,9%	209	80,1%	34	13,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	0	0,0%	6	75,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	3	14,3%	13	61,9%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	24	12,4%	135	69,9%	34	17,6%	193	100%
	vysokoškolské	36	10,8%	253	76,0%	44	13,2%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	26,9%	12	46,2%	7	26,9%	26	100%
	SŠ s maturitou	31	20,1%	88	57,1%	35	22,7%	154	100%
	vysokoškolské	30	14,4%	149	71,3%	30	14,4%	209	100%
Nad 60 let	základní	1	50,0%	1	50,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	58,3%	3	25,0%	2	16,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	16	41,0%	19	48,7%	4	10,3%	39	100%
	vysokoškolské	7	20,6%	20	58,8%	7	20,6%	34	100%
Celkem		230	12,1%	1359	71,7%	307	16,2%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Odpověď *Nevěnuji pozornost těmto informacím* v absolutní četnosti je nejvíce zastoupena v kategorii respondentů do 26 let se středoškolským vzděláním počtem 67 respondentů, následována kategorií vysokoškolsky vzdělaných respondentů od 27 do 40 let v celkovém počtu 44. Obě kategorie patřily v celkové struktuře získaného souboru k nejpočetněji zastoupeným. Kategorie vysokoškolsky vzdělaných respondentů od 27 do 40 let zahrnovala nejvíce kladných odpovědí v celkovém počtu 36 respondentů a druhý nejvyšší počet záporných odpovědí v absolutní četnosti 253

respondentů a v relativní četnosti 76 %. Nejvyšší záporná odpověď na otázku o zaznamenání informací o *Matici české* byla v absolutní četnosti 423 u středoškolsky vzdělaných respondentů do 26 let.

Graf 7: Volba druhů médií podle věku respondentů

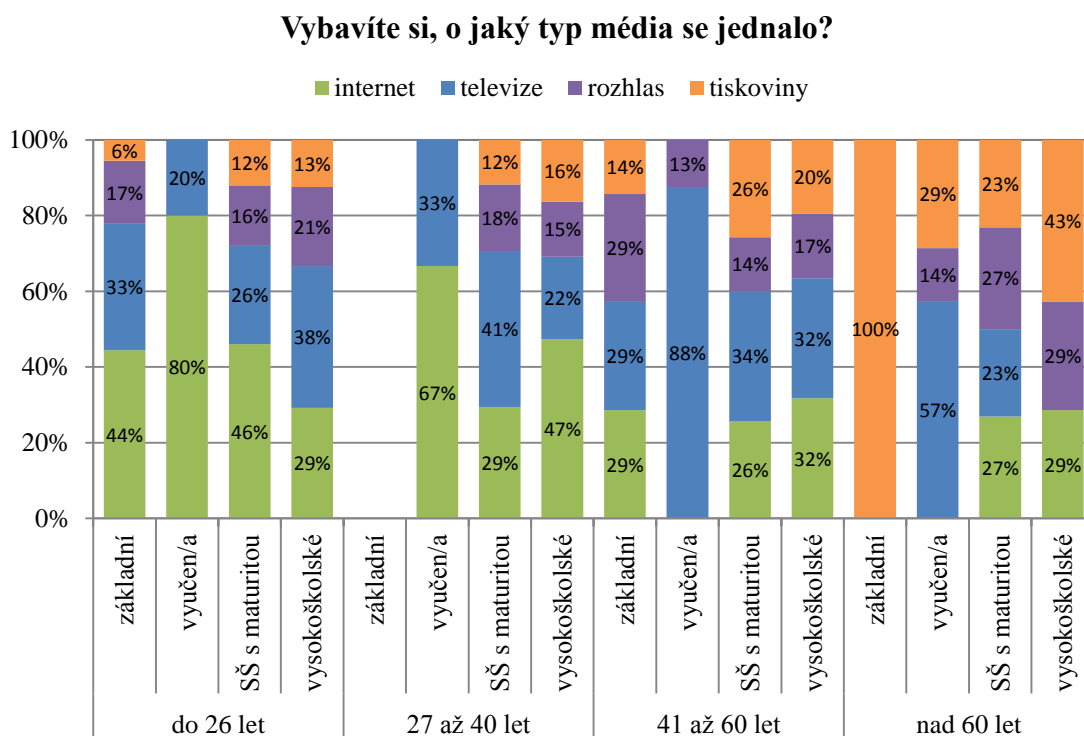

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Z uvedeného grafu 7 vyplývá vyšší míru zaznamenání informací o činnosti Matice české na internetu respondenty ve věkových kategoriích do 26 a od 27 do 40 let. Dále tyto dvě věkové kategorie vykazují podobnou míru zaznamenání informací o činnosti Matice v televizi i na internetu. Relativní četnost informací na internetu u kategorie do 26 let je 43,3 %, u kategorie od 27 do 40 let je 41,3 %. V případě informací z televize je relativní četnost u kategorie do 26 let 29,9 % u druhé zvolené kategorie 29,3 %.

U kategorie respondentů nad 60 let jsou v nejvyšší míře zastoupeny tiskoviny v relativní četnosti 29,3 %. Další typy médií u této věkové kategorie vykazují podobnou míru zastoupení dalších typů médií, ve kterých zaznamenali informace o činnosti Matice české.

Graf 8: Volba druhů médií podle věku a vzdělání respondentů

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

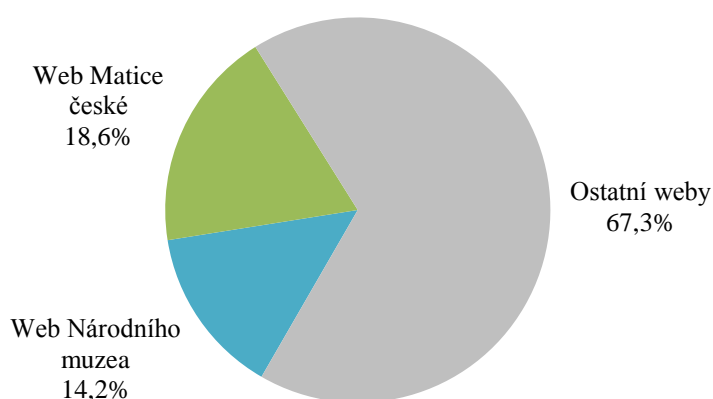
U grafického znázornění druhů médií u respondentů ve věkové hranici do 26 let a od 27 do 40 let výrazněji dominuje internet a televize před rozhlasem a tiskovinami v relativních četnostech. U kategorie respondentů nad 60 let jsou vybrané druhy médií zastoupeny rovnoměrně. Z údajů ČSÚ ze statistiky o využívání počítačů a internetu ve 2. čtvrtletí 2015 vyplývá výrazně menší zastoupení respondentů nad 60 let, kteří mají počítač doma nebo telefon s internetem v porovnání s respondenty do 40 let a rodiny s dětmi.

V tabulce 17 Přílohy C jsou uvedeny absolutní četnosti respondentů dle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Z celkových 321 voleb typů médií respondenti uvedli internet v počtu 113 voleb, televizi v počtu 100 voleb, 55 voleb se týkalo rozhlasu a 53 voleb tiskovin. Nabízené tiskoviny v odpovědích byly sloučeny do jedné kategorie, stejně jako nabízené webové portály z možných odpovědí. V případě výběru druhu média bylo možné vybrat si z více možností a odpovídali pouze respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli kladně.

Celkový počet 230 odpovídajících respondentů zvolil celkem 231 voleb. V kategorii 27 až 40 let se základním vzděláním nebyla uvedena žádná média, nejvyšší počet 55 voleb druhu média byl zastoupen u kategorie 27 až 40 let s vysokoškolským vzděláním. Tato kategorie také uvedla nejvyšší počet 26 voleb internetu.

Graf 9: Volba zaměřená na internet ze základních parametrů získaného souboru

**Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?
Pouze odpovědi zaměřené na internet.**

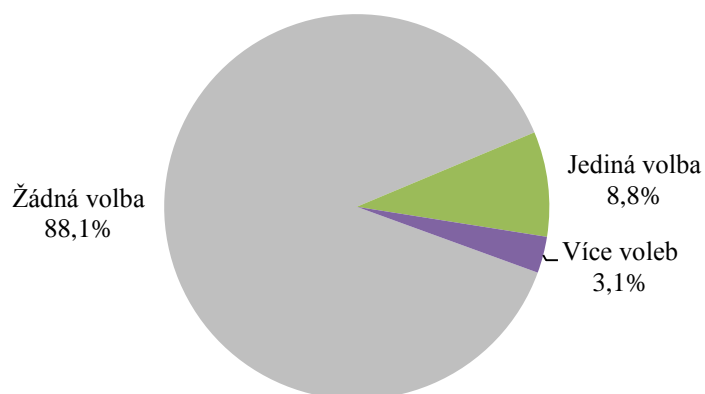

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Z uvedeného grafu 9 vyplývá, že uživatelé internetu vyhledávají informace na jiných webových stránkách v relativní četnosti 67,3 %. Relativní četnost návštěvnosti webu *Matice české* je téměř o 4 % vyšší než vyhledávání informací na webu *Národního muzea*. Autorka diplomové práce několikrát vyjádřila svůj názor na grafickou úpravu webu *Matice české* v dílčích rozhovorech s jednatelem výboru *Matice české*. Probírána byla také možnost vzájemných odkazů se spolupracujícími organizacemi. Jednatel výboru *Matice* uvedl, že i spolupracující organizace se brání propagovat konkurenční aktivity. Autorka diplomové práce dále doporučila prostřednictvím jednatele výboru možnost zapojení *Matice české* do veřejných skupin na Facebooku, které se zabývají literaturou a českým jazykem.

Graf 10: Počet voleb respondentů u otázky

**Počet voleb respondentů:
Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?**

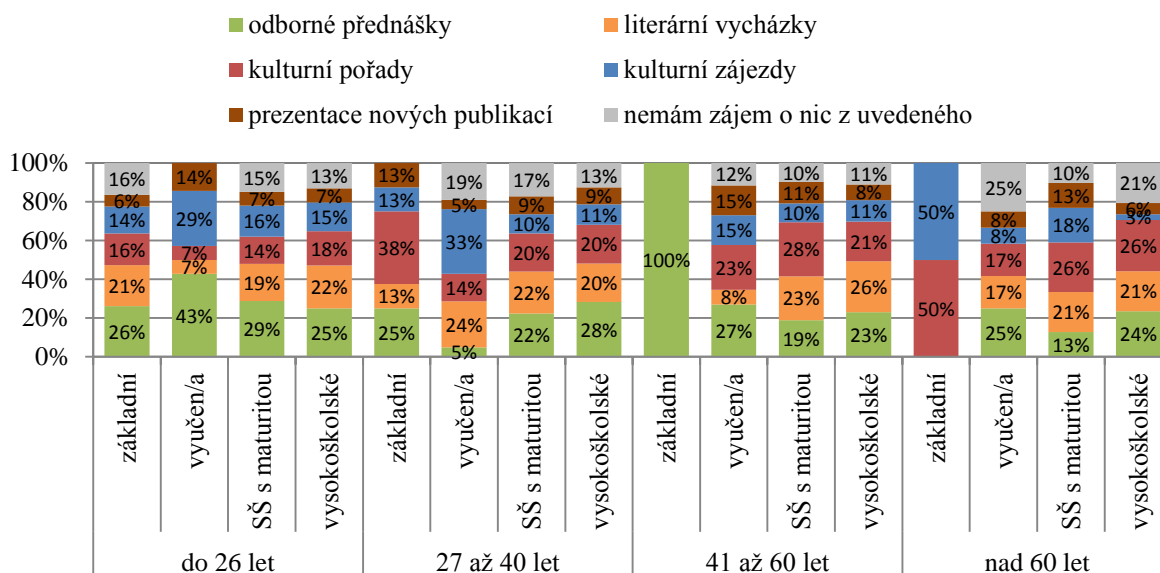

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 10 zobrazuje relativní četnosti počtů voleb médií, ve který byla uveřejněna informace o činnosti *Maticy české*. 88,1% respondentů nezaznamenalo žádnou informaci o Matici v médiích. Lze usuzovat, že edukační a kulturní aktivity, které nemají masový charakter, nejsou pro média atraktivní. Z celkového počtu 1896 respondentů pouze 230 zaznamenalo informaci o činnosti *Maticy české* v médiích. Při výběru typu média z celkových 7 možností mohli respondenti vybrat více variant. Z celkového počtu 1896 respondentů byla jediná volba média zastoupena 167 respondenty, 58 respondentů uvedlo více voleb z nabízených možností. 1671 respondentů si nevybavilo žádný typ, ve kterém informaci o *Matici české* zaznamenali.

Graf 11: Výběr vzdělávací aktivity MČ dle věku a vzdělání respondentů

Matrice česká v současné době pokračuje v tradicích své vědecké a osvětové činnosti na poli kulturní historie, knihovně, knihovnictví. Kterou aktivitu byste si v případě Vašeho zájmu vybral/a?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Z nabízených edukačních aktivit, jak vyplývá z grafu i tabulky uvedené v Příloze C, v kategoriích respondentů dle věku a dosaženého vzdělání byly nejvyšším počtem odborné přednášky v celkovém počtu 478. Tato edukační aktivita byla nejvíce zastoupena v kategorii do 26 let se středoškolským vzděláním v absolutní četnosti 122 voleb. Kategorie ve věku od 27 do 40 let s vysokoškolským vzděláním volila tuto aktivitu absolutním počtem 94. Z celkového počtu respondentů byly odborné přednášky vybrány 478 respondenty, literární vycházky 398 respondenty, kulturní pořady 358 respondenty. Zájem o kulturní autobusové zájezdy projevilo 248 respondentů, 156 respondentů se zajímalo o prezentace nových publikací. 258 respondentů neprojevilo zájem o žádnou z nabízených edukačních aktivit. Zájem o odborné přednášky, kulturní pořady a zájezdy u kategorie do 26 let a následující kategorie od 27 do 40 let s dosaženým středoškolským a vysokoškolským vzděláním lze před uvedenou nevýhodou elektronického dotazníku lze hodnotit jako zájem o další vzdělávání u respondentů v produktivním věku.

5.4 Polostrukturovaný rozhovor s předsedkyní výboru Matice české paní doc. PhDr. Magdalénou Pokornou, CSc.

1. Překvapili Vás něčím respondenti různých věkových skupin v dotazníku?

Překvapilo mě, že odpovídalo tolik mladých lidí do 26 let, ale nemám takovou zkušenost s elektronickými dotazníky, abych mohla věřit, zda jsou vkládané údaje pravdivé.

2. Jak hodnotíte vysokou účast respondentů s vysokoškolským vzděláním?

Cením si zájmu vysokoškoláků o činnost Matice české, ale vzhledem k programovému spektru naší činnosti není tento výsledek zase takovým překvapením. Nabízíme přece programy pro kultivované publikum se zájmem o kulturní aktivity v nejširším slova smyslu.

3. Co soudíte o spojení Matice české s Národním muzeem?

Matice česká byla spojena s Muzeem Království českého (dnes Národním muzeem) od svého vzniku v roce 1831. Dodnes nabízí Matice česká i další sekce Společnosti Národního muzea velký potenciál vazeb muzea na širší veřejnost.

4. Jak posuzujete hodnocení Vašich aktivit?

Zájmu veřejnosti si cením. Cením si toho, že nejvyšší hodnoty ocenění dosáhly v internetovém dotazníku odborné přednášky. Budu ráda, když i tito zájemci na naše cykly přednášek přijdou.

5. Potvrdily výsledky hodnocení vzdělávacích aktivit Matice české názor, že je to správný směr?

Ano, potvrdily. Matice česká usiluje ve své činnosti o aktivity několika typů, vydávat publikace, upevňovat literární paměť v regionech, uskutečňovat vycházky i exkurze, pořádat kulturní pořady. Jsou to léty prověřené aktivity. Vydávání knih, které bylo prioritou Matice české po dlouhá léta, je ovšem dnes pro jejich finanční náročnost jen vzácnou událostí.

6. Respondenti projeví zájem o pořádání kulturních zájezdů. Plánujete i do budoucna jejich realizaci?

Kulturní zájezdy jsou, a to jsme rádi, oblíbenou aktivitou. Chystáme je i do budoucna, ale je třeba říci, že výbor Matice české, a zejména její jednatel, veškerou svoji činnost dělají nad rámec svých pracovních povinností a za členství v Matici české si samozřejmě platí jako ostatní.

Nejsme cestovní kanceláři. U aktivit organizačně náročných je třeba se zamyslet nejen nad tím, co a jak je vítáno, ale také kdo a v čem chce sám Matici české prospět.

7. Věkový průměr členské základny Matice české je vyšší. Čím si vysvětlujete, že mladí lidé se účastní přednášek Matice české, ale nejsou jejími členy?

Potřeba sdružovat se ve spolcích možná dnes vyhasíná, lidé ovšem komunikují a sdružují se jinak. K členství v Matici české mnozí postupně dozrají, jiní upřednostní jiné spolky, ale důležitá je podstata věci, to je zájem o věci veřejné, o kulturní dědictví. Důležité je, aby lidé nepropadli beznaději a neovládla je lhostejnost.

8. Byl pro Vás průzkum užitečný?

Váš výzkum oslovil takové spektrum lidí, které bývá obvyklé u výzkumů renomovaných agentur, proto jeho závěry беру velmi vážně a s potěšením. Naše členstvo je sice stále početné, ale svým výzkumem jste mohla na naši činnost upozornit, či k pravidelnému sledování probudit i další a toho si cením. Nám ale nejde v prvé řadě jen o členství, ale o zájem o věci veřejné, o kulturní dědictví, o rozvíjení a kultivování literární, historické a obecně kulturní paměti národa. Přihlásit se k Matici české v době jejího vzniku bylo manifestací češství. Dnes se její priority pochopitelně posunuly. Nemusí dělat to, co v době emancipace národa, už dlouho tu jsou např. jiné nakladatelské podniky atd. Ale připomínat hodnoty, z nichž vznikla a na nichž stavěla, je důležité dodnes, ať již je to vědomí sounáležitosti i naděje do budoucna.

9. Uvítali byste odkaz Společnosti Národního muzea na webu Národního muzea?

V současné době probíhá aktualizace webu SNM v rámci prezentace NM. Přimlouvám se pochopitelně za větší propagaci našich aktivit tímto prostřednictvím. Ale jsme u toho, na co jsem narazila již několikrát, naše činnost je dobrovolná a spravovat webové stránky vyžaduje kromě profesionality také čas. Tady má své místo příslušné oddělení Národního muzea.

10. Uvažujete o změně webových stránek Matice české?

Provoz webových stránek SNM, tudíž i Matice české, má být v brzkou dobu zlepšen. Za Matici českou se dobře staral jednatel Mgr. Pavel Muchka, v letošním roce si tuto záležitost bere na starost Mgr. Perglová.

Děkuji Vám za rozhovor.

5.5 Shrnutí praktické části

Cílem praktické části bylo zjistit, jaké je obecné povědomí o *Matici české* v souvislosti se základními historickými okolnostmi a jaká je míra informovanosti o edukačních aktivitách *Matice české* v médiích. Pro dosažení těchto cílů byla zvolena kombinace metody dotazování nástrojem elektronického dotazníku, obsahová analýza historických a současných dokumentů o činnosti *Matice*, neformální dílčí rozhovory se skrytým pozorováním se členy *Matice české* a polostrukturovaný rozhovor s předsedkyní výboru *Matice české*. Struktura elektronického dotazníku byla rozdělena do následujících okruhů: obecné informace o respondentovi, obecné znalosti o *Matici české* a historických souvislostech jejího vzniku, informovanost médií o činnosti *Matice*, současné nabízené edukační aktivity *Matice české* veřejnosti. Analýza a vyhodnocení získaných dat byla prováděna kódováním 1. stupně, v případě, kdy to získaný vzorek umožňoval, tříděním 2. stupně.

Základní parametry získaného souboru vykazují vyšší zastoupení žen oproti mužům. Z celkového počtu 1896 respondentů byly ženy zastoupeny počtem 1332, mužů se účastnilo celkem 564. Věkové kategorie byly rozděleny do 4 okruhů stejně jako stupně nejvyššího dosaženého vzdělání. Nejvíce byla zastoupena kategorie žen a mužů do 26 let s nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským s maturitou v celkovém absolutním počtu 423 respondentek, dále kategorie žen a mužů od 27 do 40 let s vysokoškolským vzděláním celkovým absolutním počtem 333 respondentů z celkového počtu. Kategorie respondentů nad 60 let ve všech uvedených stupních dosaženého nejvyššího vzdělání byla zastoupena nejnižším počtem 87 z celkového počtu. Tato skutečnost může být ovlivněna použitím elektronického dotazníku jako metody dotazování. Velmi pozitivně lze ale hodnotit výraznou účast respondentů ve věku do 26 let se středoškolským vzděláním a respondentů ve věku od 27 do 40 let s dosaženým vysokoškolským vzděláním v souvislosti s celospolečenským trendem a nutností přijetí procesu celoživotního učení touto generací.

Analýzou a vyhodnocením získaných dat okruhu otázek z obecných znalostí o *Matici české* a historických souvislostí jejího vzniku byla zjištěna vyšší míra správných odpovědí. Jednotlivé absolutní a relativní četnosti odpovědí jsou komentovány a uvedeny v podkapitole Analýza a vyhodnocení získaných dat. *Hypotéza č. 1 byla přijata.*

Okruh otázek o zaznamenání informací o činnosti *Maticе české* v médiích byl analyzován a vyhodnocen kódováním prvního stupně a v případě možnosti úpravou vzorků tříděním 2. stupně. Analýza a vyhodnocení dat o zaznamenání informací v médiích v absolutní četnosti prokázala z celkového počtu 1896 respondentů 1359 záporných odpovědí, což představovalo 71,7 % relativní četnosti z celkového vzorku. 230 respondentů odpovědělo kladně, 307 respondentů využilo možnosti volby: *nevěnuji pozornost těmto informacím*. Nejpočetněji zastoupeným typem média byl internet u respondentů od 26 do 40 let v relativní četnosti 35,2 %. Na základě analýzy a vyhodnocení získaných dat vztahujících se k zaznamenání informací o činnosti *Maticе české* v médiích byla hypotéza č. 2 přijata.

Analýzou a vyhodnocením získaných dat o druhu média byla zjištěna vyšší míra internetu a televize jako druhu zvoleného média. V otázce o jaký typ média se jednalo si 88,1 % respondentů v relativní četnosti nevybavilo žádný druh média. 113 respondentů uvedlo, že zaznamenali informace o Matici na internetu. Z těchto respondentů uvedlo 21 web *Maticе české*, 16 respondentů web *Národního muzea*, 76 respondentů uvedlo jiné webové portály. Autorka diplomové práce v průběhu dílčích rozhovorů se členy výboru doporučovala aktualizaci webu *Maticе české* s vědomím, že členové *Maticе české* vykonávají svoji činnost dobrovolně a na realizaci některých projektů nedisponuje Maticе dostatkem finančních prostředků. Přesto došlo v polovině února 2016 k aktualizaci a nové grafické úpravě webu *Maticе české*. Je možné, že dílčí diskuse autorky diplomové práce o aktualizaci webu k tomu přispěly, nebyly však jistě jediným podnětem.

Z analýzy a vyhodnocení preference z nabízených současných edukačních aktivit *Maticе české* byl zjištěn nejvyšší zájem o odborné přednášky v absolutním počtu 478 z celkového počtu 1896 respondentů. Druhou nejvíce žádanou edukační aktivitou byly literární vycházky v počtu 398, kulturní zájezdy vybralo 358 respondentů z celkového počtu získaného souboru. *Hypotéza č. 3 o preferenci kulturních zájezdů nebyla přijata.*

Z polostrukturovaného rozhovoru s předsedkyní výboru *Maticе české* bylo konstatováno pozitivní hodnocení účasti mladých respondentů s významným přihlédnutím jejich preference odborných přednášek. Předsedkyně výboru hodnotila celkovou účast 1896 respondentů jako další možnost propagace a zvýšení zájmu o *Matici českou*.

ZÁVĚR

Jedním z důvodů zvolení tématu diplomové práce byla skutečnost, že její autorka měla díky svému působení v Národním muzeu příležitost seznámit se s činností Matice české. V průběhu studia oboru Andragogika si uvědomila souvislost historických okolností vzniku Matice české s počátky vzdělávání dospělých v České republice.

Tématem diplomové práce bylo vymezení role Matice české v procesu českého národního obrození s porovnáním její role v současnosti. Proces českého národního obrození byl nejen cestou k formování nového moderního národa. Stal se také procesem obnovy, zpevňování a uznání českého jazyka jako jazyka školního a úředního. Dále byl spojen s osvětou lidových vrstev obyvatelstva, jeho alfabetizací, šířením historie, vyzdvihováním tradičních kulturních zvyků, obyčejů, šířením české literatury, vlastenectví. V obecné rovině jsou tyto pojmy velmi úzce spojeny se vzděláváním a jsou nadčasové. Současné aktivity Matice české jsou dokladem této nadčasovosti. Řešeným problémem diplomové práce bylo určení rozdílného postavení a role Matice české v uvedeném historickém období a v současnosti.

V první kapitole autorka diplomové práce charakterizovala národotvorné složky procesu formování nového moderního národa. Dále v této kapitole vymežila dva základní typy národotvorného procesu. Prvním typem byl proces formování státního národa, druhým typem byl proces formování kulturního národa či etnické skupiny cestou národního hnutí. To byl případ českého národního obrození.

Předmětem druhé kapitoly bylo české národní obrození, které významně ovlivnilo vzdělávání dospělých v Čechách. V jednotlivých podkapitolách byly zpracovány tři fáze tohoto procesu s přihlédnutím k osvětovým snahám českých obrozenců, jejich aktivitám při obnově českého jazyka v kontextu dobových událostí. Rozvoj osvěty byl dále zpracován na příkladech jednotlivých významných osobností české obrozenecké inteligence, vzdělávacích a vlasteneckých aktivit na venkově a v regionálních vlasteneckých centrech. Vzdělávání lidových vrstev bylo doloženo existencí čtenářských společností, zakládáním knihoven, postupným vznikem časopisů a knih určených širokým vrstvám obyvatel vzdáleným pražskému obrozeneckému dění. Významnou roli na venkově v českém národním obrození sehráli venkovští učitelé, duchovní i jednotlivci, kteří se sami vzdělávali a své znalosti dále šířili. Masový charakter, který je podstatou

úspěchu každého národního hnutí získalo české národní obrození za přispění činnosti Matice české, jejíž vznik byl logickým vyústěním snah představitelů obrozenecké inteligence. Její představitelé si uvědomovali potřebu propojení jednotlivých regionálních vlasteneckých center, obdobné činnosti ve vzdálených městečkách a na venkově, potřebu zajištění pravidelného, periodického šíření vlasteneckých časopisů a českých knih.

Vznik a role Matice české v národním obrození byla předmětem třetí kapitoly. Matice česká přispěla k úspěšnému šíření vlasteneckých myšlenek vydáváním českých knih a nejstaršího českého periodika, dnes Časopisu Národního muzea. Od jiných vydavatelství se lišila především vybudováním komunikační sítě, která propojila vlastenecké aktivity vzdálených míst s českou obrozeneckou inteligencí. Postupně vybudovala významnou členskou základnu, která tvořila podstatný pilíř finančních prostředků k vydávání českých knih svými členskými příspěvky. Tímto činem významně přispěla ke vzdělávání obyvatel zemí Koruny české. Komunikační síť vybudovala oslovením členů dopisujících, kteří pražskému centru zprostředkovali důležité informace o situaci ve vzdálených místech, aktivně se zapojili do distribuce českých knih a vybírání členských příspěvků od nových členů zakládajících. Touto svoji agitační činností získala Matice česká ve 40. letech 19. století ohromnou popularitu, členství v Matici bylo chápáno jako přihlášení se k češství.

Na příkladech obrozeneckých buditelů Matice české byla doložena jejich osvětová činnost v místech jejich působiště. Venkovští kněží, učitelé a jiní vzdělání vlastenci v místech svých farností a působišť působili jako facilitátoři, kteří dokázali vysvětlit myšlenky české inteligence tak, aby byla srozumitelná lidem, kterým nebylo umožněno žádné nebo pouze triviální vzdělání. Tato jejich aktivita významně přispěla k masovému charakteru českého národního obrození 40. let 19. století. K Matici české se od začátku připojili i uvedení představitelé obrozenecké inteligence různým způsobem. Mnozí z nich v jednotlivých letech působili ve funkci jednatele Matice české, aktivně publikovali a navštěvovali vlastenecká centra i vzdálená městečka a vesnice. Tímto faktickým sblížením získalo české národní obrození masový charakter.

Ve čtvrté kapitole byla představena Matice česká v nových podmínkách po roce 1990, kdy došlo k obnovení její činnosti. Cílem této kapitoly nebyl výčet množství kvalitních edukačních aktivit současné Matice, i když byly také komentovány.

Autorka diplomové práce zde vymezila změnu jejího postavení, které v současné

české společnosti nemá masový charakter. Současná Matice česká vychází ze svého tradičního odkazu, který však smysluplně přizpůsobila stávajícím podmínkám. Role současné Matice české je významná pro českou vzdělanost a především proces celoživotního vzdělávání a učení, který se stal nedílnou součástí našich životů.

Skutečnost, že současná role Matice české nemá masový charakter, byla motivem pro zvolení předmětu praktické části diplomové práce. Řešeným problémem praktické části bylo obecné povědomí o Matici české a historických souvislostech jejího vzniku, dostupnost informací o současných vzdělávacích aktivitách Matice v médiích a zájem respondentů o nabízené aktivity. Analýza a vyhodnocení byla provedena na základě získaných dat od 1896 respondentů. Ve shrnutí praktické části byla konstatována vyšší míra znalostí o vzniku Matice české v kontextu historického období a ve spojení s významnou osobností. Analýza a vyhodnocení získaných dat o zaznamenání informací o činnosti Matice české v médiích prokázala vysokou míru nezájmu o vzdělávací aktivity, které nemají masový charakter. Vyšší míru informovanosti o Matici uvedli respondenti v případě internetu, který v současné době představuje dostupnou a také levnou alternativu pro zmíněné účely. Autorka v průběhu volných rozhovorů členy Matice upozorňovala na dílčí nedostatky původních webových stránek, na možnost aktualizace a novou grafickou úpravu webu Matice české v rámci zlepšení propagace matičních aktivit. V únoru 2016 došlo k realizaci nového webu Matice české. V polostrukturovaném rozhovoru byla velmi pozitivně hodnocena vysoká účast respondentů v celkovém počtu 1896 a zejména vyšší účast respondentů do 26 let a jejich zájem o odborné přednášky. Autorka diplomové práce se k tomuto názoru rovněž přiklání.

Tento zájem je nejen potvrzením správné cesty současné Matice české. Zájem o odborné přednášky, kulturní pořady, literární vycházky projevilo 1234 respondentů z celkového počtu 1896. I přes obezřetnost při vyvozování závěrů z dotazníkového průzkumu lze tuto volbu charakterizovat jako zájem mladé generace a generace v produktivním věku o účast v procesu celoživotního učení. Je také významným signálem pro českou společnost. Neboť její nastupující generace projevila zájem o kvalitní vzdělávání bez podmínky návratnosti vložených finančních prostředků. Nadhodnota vědění a vzdělanosti je nevyčísitelná. Jejich návratnost se může projevit v životě našich potomků, který pak může vycházet z tradičně ověřených principů hodnot.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ADÁMEK, V. *Stopami Josefa Liboslav Zieglera v Chrudimi*. In: Vlastivědný východočeský sborník. Svazek 4. Chrudim: tiskem Fr. Slavíka, 1929, s. 147 – 160.

ANDERSON, B., 2008a, b, c. *Představy o společenství Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1490-8.

ČTENÁŘSKÁ BESEDA, 1885a, b, c. *O životě a působení kněze Josefa Šmidingra apoštola vlastenectví*. 1. vyd. Hostomice: Alois Wiesner.

BARTOŠ, J. František Palacký a historická topografie In: BARTEČEK, ed. I. *Dílo Františka Palackého (1798 – 1876)*. Ostrava: Repronis, 1996, s. 17 – 25. ISBN 80-902-142-4-X.

BASS, E, 1940a, b. *Čtení o roce osmačtyřicátém*. 1. vyd. Díl I. Brno: Polygrafie.

BENEŠ, M., 2009a, b, c. *Úvod do andragogiky*. 1. vyd. Praha: Mowshe. ISBN 978-80-254-4107-7.

BENEŠ, M., 2014a, b. *Andragogika*. 2. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4824-5.

GELLNER, E., 2002. *Nacionalismus*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-023-3.

GINTL, Z., 1924a, b, c, d, e. *Kněží katoličtí v českém obrození před ním a po něm*. Praha: tiskem Ant. Reise.

HANUŠ, J., 1923a, b, c, d, e. *Národní museum a naše obrození*. Díl 2. Praha: Pražská akciová tiskárna v Praze.

HEROLDOVÁ, I., 1980a, b, c, d, e. *Lid a lidová kultura národního obrození v Čechách*. 1. vyd., sv. I., Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV Praha.

- HORA-DOLEJŠ, P., 1997a, b, c. *Toulky českou minulostí*. 1. vyd. Díl VI. Praha: Baronet & Via facti. ISBN 80-7214-039-6.
- HROCH, M., 2011a, b, c, d, e, f, g, h. *Národy nejsou dílem náhody*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-010-0.
- HROCH, M. 1996a, b, c, d, e. *V národním zájmu*. 1. vyd. Praha: Ústav světových dějin FF UK. ISBN 80-85899-16-7.
- HROCH, M., 1999a, b, c, d. *Na prahu národní existence*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0809-6.
- HROCH, M., (ed), 2003. *Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-20-2.
- HOBSBAWM, E. J., 2000. *Národy a nacionalismus od roku 1780*. 1. vyd. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-85959-55-0.
- JAKUBEC, J, et al., 1917. *Literatura česká 19. století*. 1. vyd. Praha: nákladem J. Laichera na Král. Vinohradech.
- JAKUBEC, J., 1924a, b, c, d. *Sebrané spisy Františka Vladislava Heka. Hekův vlastní životopis*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.
- JOHANIDES, J. 1976a, b, c, d. *František Vladislav Hek*. 1. vyd. Praha: Melantrich.
- JUNGMANN, J., 1998. *Zápisky*. 2. vyd. Praha: Tercie. ISBN 80-901549-3-X.
- KAISEROVÁ, K. Vzpomínková kultura. In: KAISEROVÁ, K., J. RAK, ed. *Nacionalizace společnosti v Čechách 1848 – 1914*. Ústí nad Labem: PrintActive, 2008, s. 115 – 116. ISBN 978-80-7414-053-2.
- KAISEROVÁ, K., J. RAK. Věda a školství In: KAISEROVÁ, K., J. RAK, ed. *Nacionalizace společnosti v Čechách 1848 – 1914*. Ústí nad Labem: PrintActive, 2008, s. 229 – 234. ISBN 978-80-7414-053-2.

- KALOUSEK, J., 1885. *Děje Král. České společnosti Náuk.* 1. vyd. Praha: tiskem Dr. Ed. Grégra.
- KELLER, J., L. TVRDÝ, 2010a, b. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna.* 1. vyd. Praha: SLON. ISBN 978-80-86429-78-6.
- KOPECKÝ, M., 2004. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých.* 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-96-3.
- KUTNAR, F., 2003a, b, c, d, e, f. *Obrozenecké vlastenectví a nacionalismus.* 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-833-6.
- LENDEROVÁ, M., T. JIRÁNEK a H. DOUŠOVÁ, 2001. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století.* 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-414-9.
- MACURA, V., 1995a, b. *Znamení zrodu.* Nové rozšířené vyd. Praha: H & H. ISBN 80-85787-74-1.
- MUŽÍK, J., 2008. *Základy didaktiky dospělých.* 1. vyd. Praha: Mowshe. ISBN 978-80-254-2505-3.
- POKORNÝ, J., 2003a, b. *Lidová výchova na přelomu 19. a 20. století.* 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0508-2.
- PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum.* 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5232-7.
- PRŮCHA, J., 2015a, b. *Česká vzdělanost Multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 987-80-7478-675-4.
- REICHEL, J., 2010a, b. *Úvod do sociálního výzkumu.* 1. vyd. Praha: Mowsche. ISBN 978-80-904426-3-4.
- ROBL, R. Národní buditel J. F. Devoty. In: POTĚŠIL, F., K., R. ROBL. *Krajem Perštýnův. Vlastivědný sborník školního okresu pardubického.* Ročník III. Pardubice: J. Otto & Růžička, 1923. s. 81 – 84.

RYBIČKA, A., 1883a, b, c, d. *Přední křisitelé národa českého*. Praha: tiskem a nákladem knihtiskárny Františka Šimáčka.

SKLENÁŘ, K., 2001. *Příběh Národního muzea Obráz vlasti*. 1. vyd. Praha: Paseka. ISBN 80-7185-399-2.

SRB, A., 1879a, b. *Spisovatel Josef Vojtech Sedláček. Životopisný nástin*. 1. vyd. Plzeň: tiskem J. R. Porta.

ŠMAHELOVÁ, H., 2011a, b, c. *V síti dějin literatury národního obrození*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1902-6.

THON, J., 1948. *Osvětou k svobodě*. Liberec: Severografia.

TIEFTRUNK, K., 1881a, b, c. *Dějiny Matice české*. Praha: v komissí u Františka Hřivnáče.

VACÍNOVÁ, T., 2009. *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-74-7.

WINTERS, S., B. Kramář o Palackém a Českém státním právu. In: ŠMAHEL, F., ed. *František Palacký 1798/1998 dějiny a dnešek*. Praha: Serifa, 1999, s. 337 – 348. ISBN 80-7286-003-8.

Seznam internetových zdrojů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci – 2015*. [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/podminky_pro_vyuzivani_a_dalsi_zverejnovani_statistic_kych_udaju_csu

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Domácnosti v České republice s počítačem podle typu používaného počítače*; 2. čtvrtletí 2015*. [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/podminky_pro_vyuzivani_a_dalsi_zverejnovani_statistic_kych_udaju_csu

Seznam dalších zdrojů

Členové sboru Matice české, 1831-1864, Archiv Národního muzea.

Další archivní materiály Archivu Národního muzea.

Dodatky k Matici české, 1847-1864, Archiv Národního muzea.

Dopisy o přispěvcích, 183-1848, Archiv Národního muzea.

Interní materiály Matice české.

Jednací řád Sboru musejního pro řeč literaturu českou, 1875, Archiv Národního muzea.

Kniha maticní první, 1831, Archiv Národního muzea.

Kniha maticní druhá, 1832, Archiv Národního muzea.

Kniha maticní třetí, 1833, Archiv Národního muzea.

Kniha maticní čtvrtá, 1834, Archiv Národního muzea.

Komise Matice české 1831-1846, Archiv Národního muzea.

Korespondence Matice české z let 1831-1864, Archiv Národního muzea.

Korespondence zakladatelů, 1840. Archiv Národního muzea.

Mapy vydané Maticí českou, 1852-1864, Archiv Národního muzea.

Maticní listy. Praha: Matice česká, 2005, č. 1.

Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Maticní listy. Praha: Matice česká, 2008, č. 5.

Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Matiční listy. Praha: Matice česká, 2008, č. 6.

Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Matiční listy. Praha: Matice česká, 2009, č. 7.

Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Matiční listy. Praha: Matice česká, 2015, č. 8.

Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Místa, kde by měl býti údové dopisující, 1843, Archiv Národního muzea.

Nepřijali zvolení za úda dopisujícího, 1840. Archiv Národního muzea.

Posudek Encyklopedie české, 1852, Archiv Národního muzea.

Prohlášení *Vlastencům národní literatury naší milovaným*, 1831, Archiv Národního muzea.

Tomkovy koncepty, Archiv Národního muzea.

Spisy vydané Maticí českou v r. 1832, Archiv Národního muzea.

Spisy vydané nákladem Matice české 1875, Archiv Národního muzea.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 2013. 4. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1446-7.

Varia o Matici české k zařazení, Archiv Národního muzea.

Zápis z jednání Sboru pro vzdělání řeči a literatury české, 1875, Archiv Národního muzea.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2002. Praha: Společnost Národního muzea, 2002.

Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2010. Praha: Společnost Národního muzea, 2010.
Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2011. Praha: Společnost Národního muzea, 2011.
Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2012. Praha: Společnost Národního muzea, 2012.
Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2013. Praha: Společnost Národního muzea, 2013.
Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2014. Praha: Společnost Národního muzea, 2014.
Dostupné též z: http://www.nm.cz/snm/new/zpravy_snm.html.

Zprávy Společnosti Národního muzea 2015. Praha: Společnost Národního muzea, 2015.

Zemřelí údové dopisující, Archiv Národního muzea.

Zpravodaj Matice české. Praha: Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea. 2002.
č. 3.
Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Zpravodaj Matice české. Praha: Matice česká, sekce Společnosti Národního muzea. 2010.
č. 6.
Dostupné též z: <http://nm-cz-snm-doyle.netservis.cz/matice-ceska/zpravodaj-matice-ceske-a-maticni-listy/>.

Zvolení za úda dopisujícího přijali, 1840. Archiv Národního muzea.

SEZNAM GRAFŮ a TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Základní parametry získaného souboru	62
Graf 2: Zastoupení mužů a žen u otázky Slyšeli jste někdy o Matici české?	64
Graf 3: Souvislost Matice české s významnou historickou osobností	65
Graf 4: Souvislost Matice české s historickým obdobím	65
Graf 5: Struktura respondentů dle věku a vzdělání o otázky Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?	66
Graf 6: Zastoupení mužů a žen u Povědomí o Matici české	67
Graf 7: Volba druhů médií podle věku respondentů	69
Graf 8: Volba druhu médií podle věku a dosaženého vzdělání respondentů.....	70
Graf 9: Volba zaměřená na internet ze základních parametrů získaného souboru	71
Graf 10: Počet voleb respondentů u otázky Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?.....	72
Graf 11: Výběr vzdělávacích aktivit Matice české podle věku a dosaženého vzdělání respondentů.....	73

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní parametry získaného souboru	63
Tabulka 2: Povědomí o Matici české v zastoupení mužů a žen	67
Tabulka 3: Struktura respondentů podle věku a vzdělání u otázky Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Struktura elektronického dotazníku.....	I
Příloha B – Osnova písemného rozhovoru	IV
Příloha C – Vizuální zobrazení výsledků kvantitativního průzkumu	V

Příloha A – Struktura elektronického dotazníku

Vážení respondenti,

předem Vám děkuji za vyplnění dotazníku, jehož cílem není testovat Vaše znalosti. Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jak dalece je veřejnost informována o organizaci, jejíž činnost není určena širokým masám. Žádám Vás proto o upřímné a pravdivé odpovědi. Ty si, prosím, pečlivě předem připravte. **Díky systému odkrývání dalších navazujících otázek, nebude možné předchozí odpovědi měnit.**

Ještě jednou Vám děkuji.

Martina Hadravová

Začátek dotazníku

Povinné pole:

1. Pohlaví:

- muž
- žena

2. Váš věk:

- do 26 let
- 27 – 40 let
- 41 – 60 let
- nad 60 let

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- vyučen (oborné učiliště)
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské vzdělání

4. Slyšeli jste někdy o Matici české?

- ano
- ne
- nejsem si jist/a

5. Spojili byste Matici českou s nějakou významnou osobností české historie?

- Jan Ámos Komenský
- František Palacký
- Tomáš Garrigue Masaryk
- Ludvík Vaculík
- s žádnou osobností (nevím)

6. Spojili byste Matici českou s některým historickým obdobím?

- osvícenství
- národní obrození
- rok 1918
- rok 1968
- s žádným obdobím (nevím)

7. Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?

- ano
- nejsem si jist/a
- ne

Skrytý komentář: Matice česká je jednou ze sekcí Společnosti Národního muzea, která v roce 1818 založila Národní muzeum. Matice česká byla založena v roce 1832 na podporu českého jazyka a vydávání českých knih. Významně se angažovala v otázce národního obrození.

8. Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?

- ano
- nevěnuji pozornost těmto informacím
- ne

Odkrytá, nepovinná otázka v případě kladné odpovědi na předchozí otázku.

(Respondent mohl zvolit více z nabízených aktivit.)

9. Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?

- TV

- internet
- jiné tiskoviny
- rozhlas
- web Společnosti Národního muzea
- web Matice české
- tištěný Přehled kulturních pořadů v Praze

10. Matice česká se snaží především v regionech uchovávat a připomínat odkaz českých buditelů národního obrození. Domníváte se, že tato činnost je v dnešní době důležitá?

- ano
- nezajímá mě toto téma
- ne

11. Domníváte se, že zvyšování znalostí o národní kultuře a zkvalitňování národního vědomí patří mezi priority české společnosti?

- ano
- nevím
- ne

12. Matice česká v současné době pokračuje v tradicích své vědecké a osvětové činnosti na poli kulturní historie, knihovnědy, knihovnictví. Kterou aktivitu byste si v případě Vašeho zájmu vybral/a?

- odborné přednášky
- literární vycházky
- prezentace nových publikací
- kulturní pořady
- kulturní zájezdy
- nemám zájem o nic uvedeného

13. Svými aktivitami Matice česká významně přispívá k rozšíření nabídky vzdělávacích a kulturních aktivit Národního muzea. Domníváte se, že by měly mít webové stránky Národního muzea odkaz na Matici českou?

- ano
- nevím
- ne

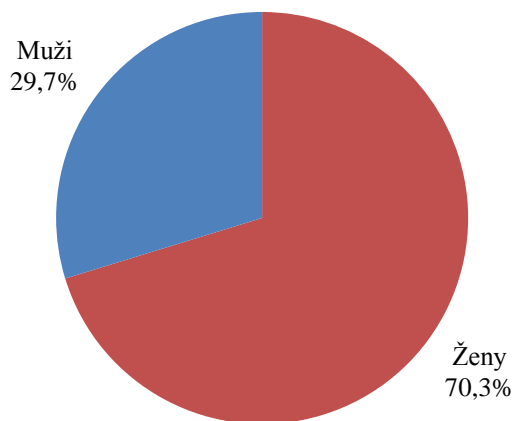
Příloha B – Osnova polostrukturovaného rozhovoru

- 1. Překvapili Vás něčím respondenti různých věkových skupin v dotazníku?**
- 2. Jak hodnotíte vysokou účast respondentů s vysokoškolským vzděláním?**
- 3. Co soudíte o spojení Matice české s Národním muzeem?**
- 4. Jak posuzujete hodnocení Vašich aktivit?**
- 6. Respondenti projevili zájem o pořádání kulturních zájezdů. Plánujete i do budoucna jejich realizaci?**
- 7. Věkový průměr členské základny Matice české je vyšší. Čím si vysvětlujete, že mladí lidé se účastní přednášek Matice české, ale nejsou jejími členy?**
- 8. Byl pro Vás průzkum užitečný?**
- 9. Uvítali byste odkaz Společnosti Národního muzea na webu Národního muzea?**
- 10. Uvažujete o změně webových stránek Matice české?**

Příloha C – Vizuální zobrazení výsledků kvantitativního průzkumu

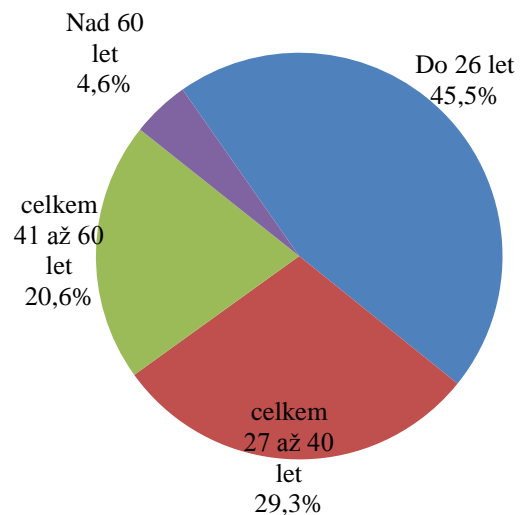
Graf 1

Pohlaví respondentů

Graf 2

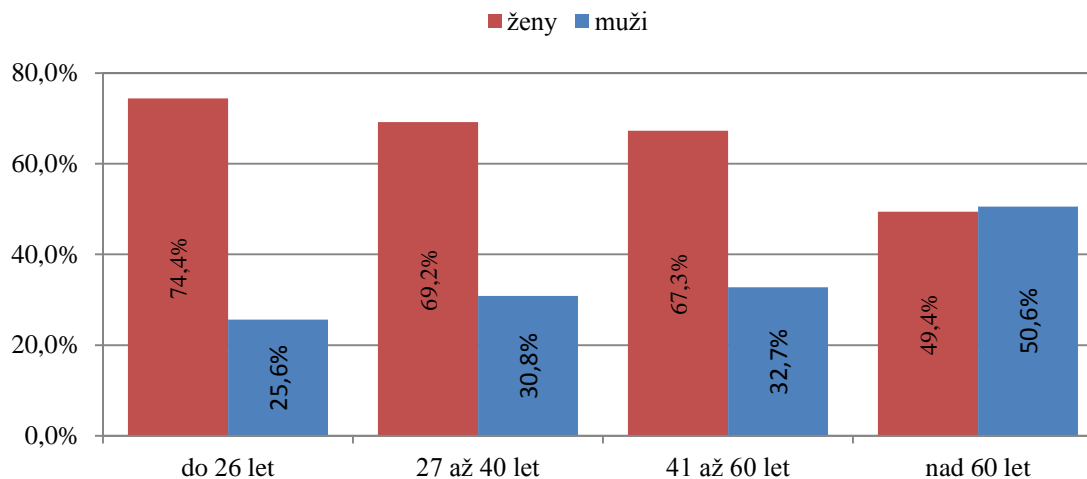
Věk respondentů

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření) Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 3

Zastoupení mužů a žen ve věkových skupinách

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 1: Zastoupení mužů a žen ve věkových skupinách

Pohlaví	do 26 let		27 až 40 let		41 až 60 let		nad 60 let		celkem	
	Ženy	642	48,2%	384	28,8%	263	19,7%	43	3,2%	1332
Muži	221	39,2%	171	30,3%	128	22,7%	44	7,8%	564	100%
Celkem	863	45,5%	555	29,3%	391	20,6%	87	4,6%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

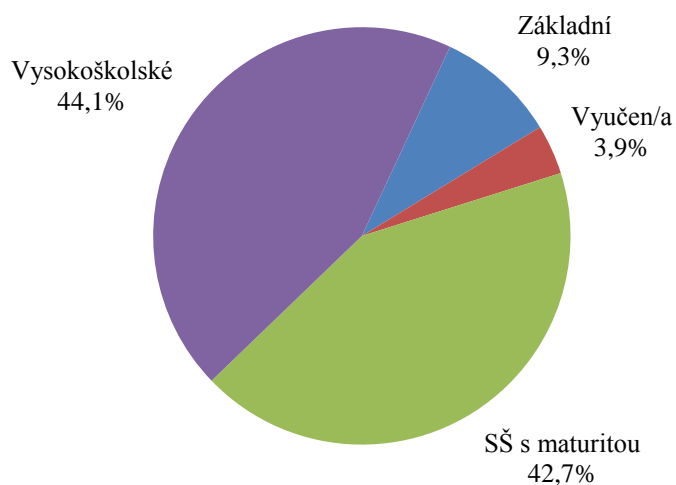
Tabulka 2: Struktura respondentů podle věku

Věk	ženy		muži		celkem	
	Do 26 let	642	74,4%	221	25,6%	863
27 až 40 let	384	69,2%	171	30,8%	555	100%
41 až 60 let	263	67,3%	128	32,7%	391	100%
Nad 60 let	43	49,4%	44	50,6%	87	100%
Celkem	1332	70,3%	564	29,7%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 4

Nejvyšší dosažené vzdělání všech respondentů

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 3: **Struktura respondentů podle dosaženého vzdělání a pohlaví**

Pohlaví	základní		vyučen/a		SŠ s maturitou		vysokoškolské		celkem	
	Ženy	126	9,5%	46	3,5%	567	42,6%	593	44,5%	1332
Muži	51	9,0%	27	4,8%	242	42,9%	244	43,3%	564	100%
Celkem	177	9,3%	73	3,9%	809	42,7%	837	44,1%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

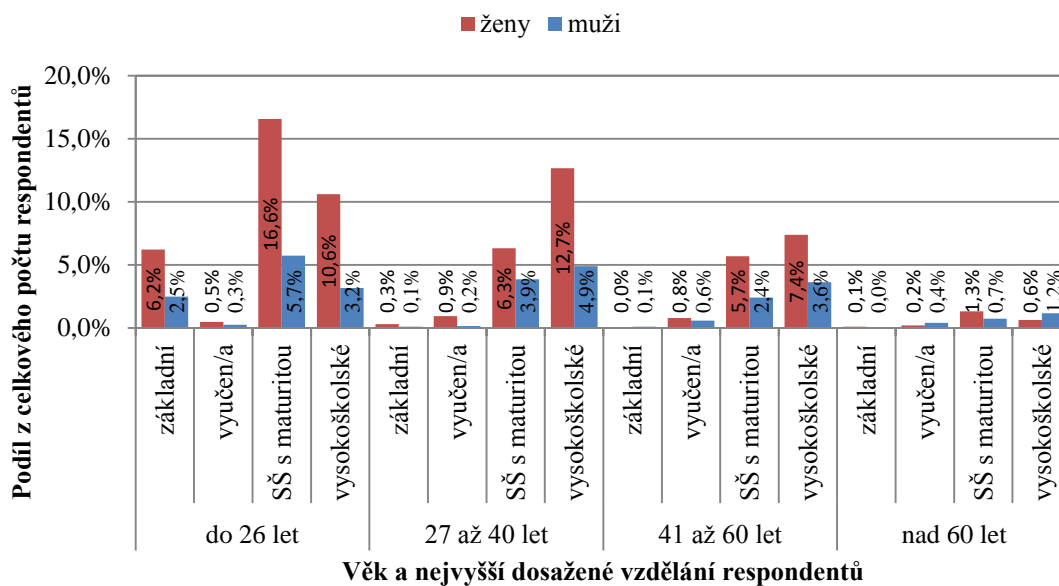
Tabulka 4: **Zastoupení mužů a žen podle dosaženého vzdělání**

Nejvyšší dosažené vzdělání	ženy		muži		celkem	
	Základní	126	71,2%	51	28,8%	177
Vyučen/a	46	63,0%	27	37,0%	73	100%
SŠ s maturitou	567	70,1%	242	29,9%	809	100%
Vysokoškolské	593	70,8%	244	29,2%	837	100%
Celkem	1332	70,3%	564	29,7%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 5

Struktura respondentů

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

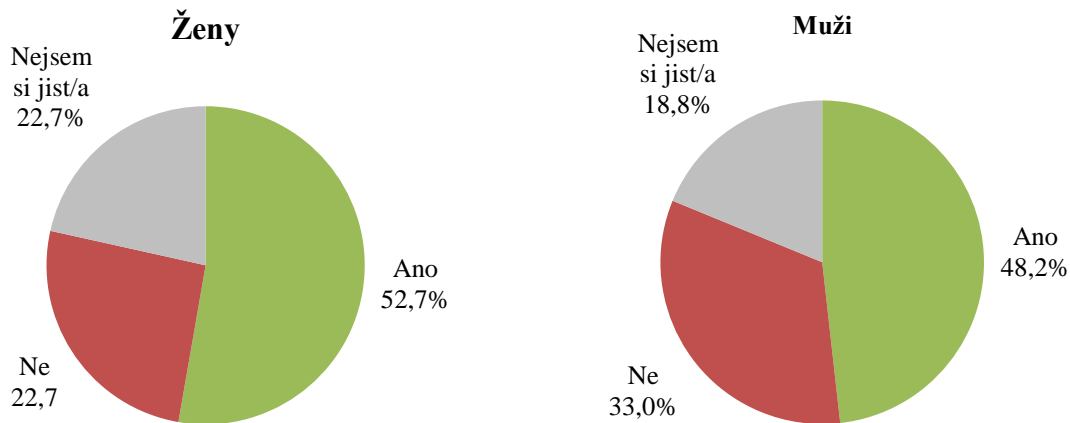
Tabulka 5: Základní parametry získaného souboru

Věk	dosažené vzdělání	ženy		muži		celkem	
		absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)
Do 26 let	základní	118	71,5%	47	28,5%	165	100%
	vyučen/a	9	64,3%	5	35,7%	14	100%
	SŠ s maturitou	314	74,2%	109	25,8%	423	100%
	vysokoškolské	201	77,0%	60	23,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	6	75,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	18	85,7%	3	14,3%	21	100%
	SŠ s maturitou	120	62,2%	73	37,8%	193	100%
	vysokoškolské	240	72,1%	93	27,9%	333	100%
41 až 60 let	základní	0	0,0%	2	100%	2	100%
	vyučen/a	15	57,7%	11	42,3%	26	100%
	SŠ s maturitou	108	70,1%	46	29,9%	154	100%
	vysokoškolské	140	67,0%	69	33,0%	209	100%
Nad 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	4	33,3%	8	66,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	25	64,1%	14	35,9%	39	100%
	vysokoškolské	12	35,3%	22	64,7%	34	100%
Celkem		1332	70,3%	564	29,7%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 6

Slyšeli jste někdy o Matici české?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

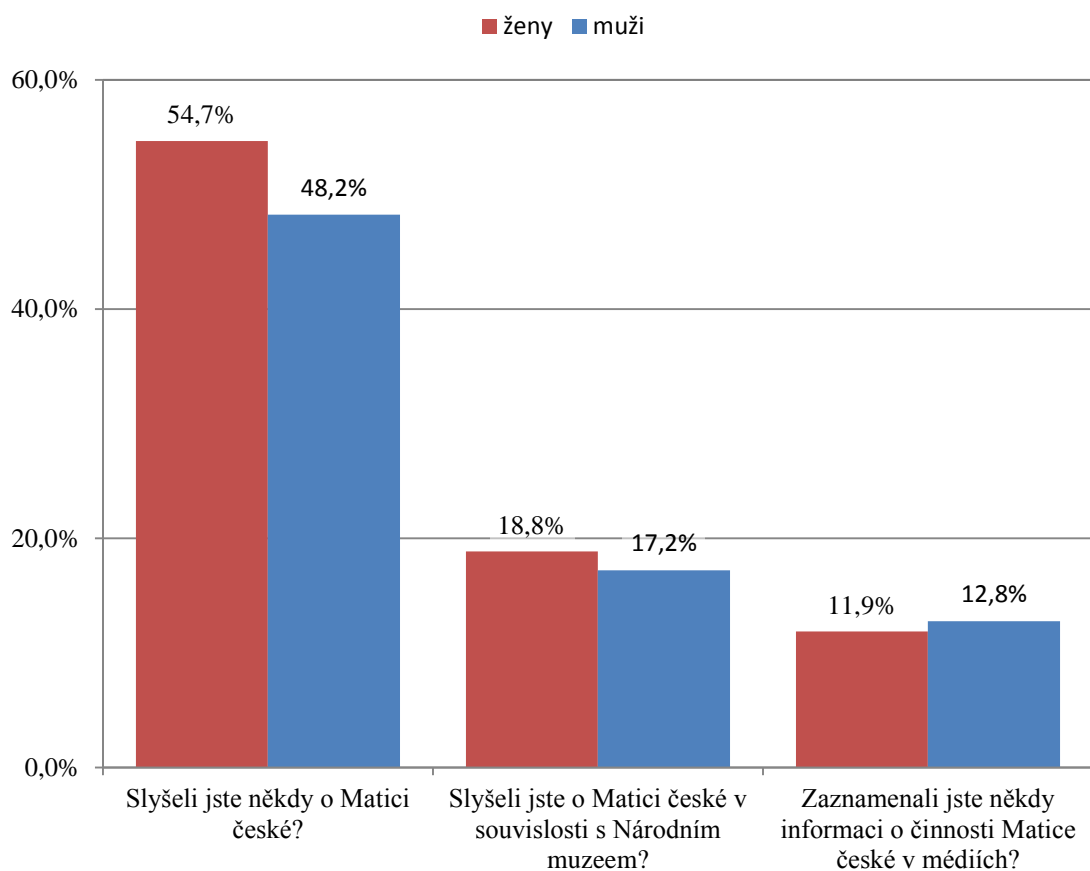
Tabulka 6: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	ano		ne		nejsem si jist/á		celkem	
Ženy	728	54,7%	302	22,7%	302	22,7%	1332	100%
Muži	272	48,2%	186	33,0%	106	18,8%	564	100%
Celkem	1000	52,7%	488	25,7%	408	21,5%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 7

Povědomí o Matici české: kladné odpovědi

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

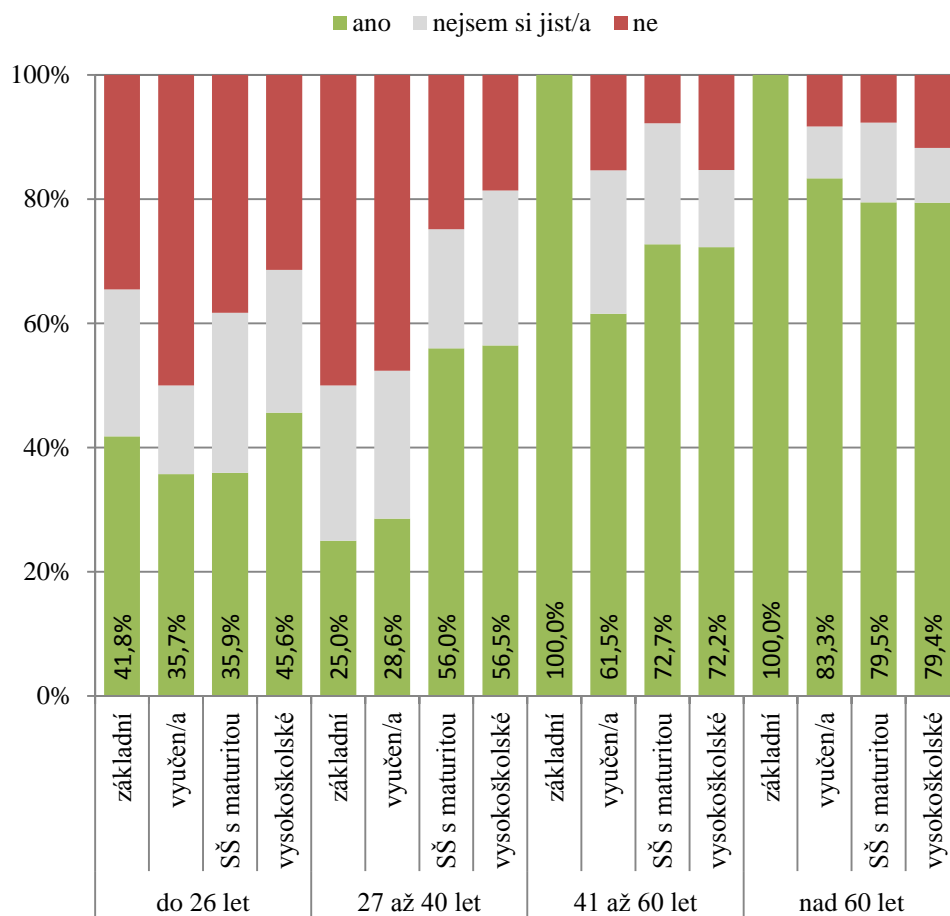
Tabulka 7: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	Slyšeli jste někdy o Matici české?		Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?		Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?		celkem	
	čet	procento	čet	procento	čet	procento	čet	procento
Ženy	728	54,7%	251	18,8%	158	11,9%	1332	100%
Muži	272	48,2%	97	17,2%	72	12,8%	564	100%
Celkem	1000	52,7%	348	18,4%	230	12,1%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 8

Slyšeli jste někdy o Matici české?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

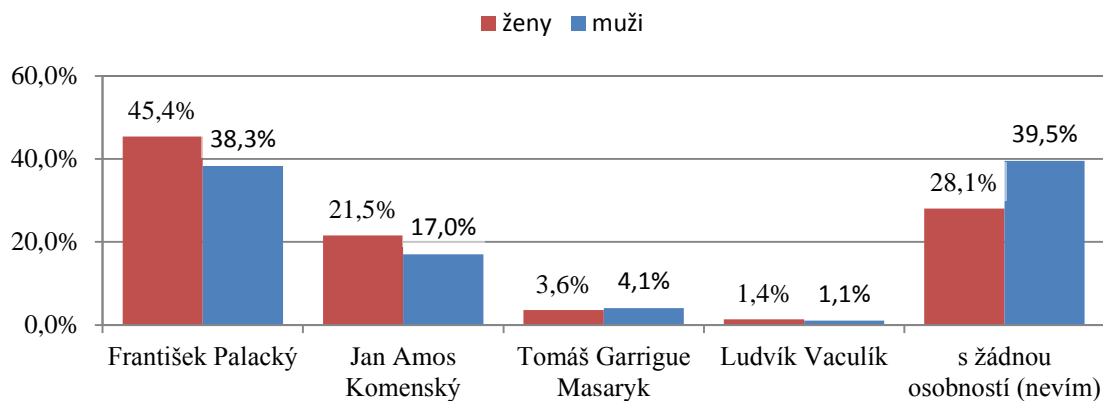
Tabulka 8: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Slyšeli jste někdy o Matici české?							
		ano		ne		nejsem si jist/á		celkem	
Do 26 let	základní	69	41,8%	57	34,5%	39	23,6%	165	100%
	vyučen/a	5	35,7%	7	50,0%	2	14,3%	14	100%
	SŠ s maturitou	152	35,9%	162	38,3%	109	25,8%	423	100%
	vysokoškolské	119	45,6%	82	31,4%	60	23,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	2	25,0%	4	50,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	6	28,6%	10	47,6%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	108	56,0%	48	24,9%	37	19,2%	193	100%
	vysokoškolské	188	56,5%	62	18,6%	83	24,9%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	16	61,5%	4	15,4%	6	23,1%	26	100%
	SŠ s maturitou	112	72,7%	12	7,8%	30	19,5%	154	100%
	vysokoškolské	151	72,2%	32	15,3%	26	12,4%	209	100%
Nad 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	10	83,3%	1	8,3%	1	8,3%	12	100%
	SŠ s maturitou	31	79,5%	3	7,7%	5	12,8%	39	100%
	vysokoškolské	27	79,4%	4	11,8%	3	8,8%	34	100%
Celkem		1000	52,7%	488	25,7%	408	21,5%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 9

Spojili byste Matici českou s nějakou významnou osobností české historie?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

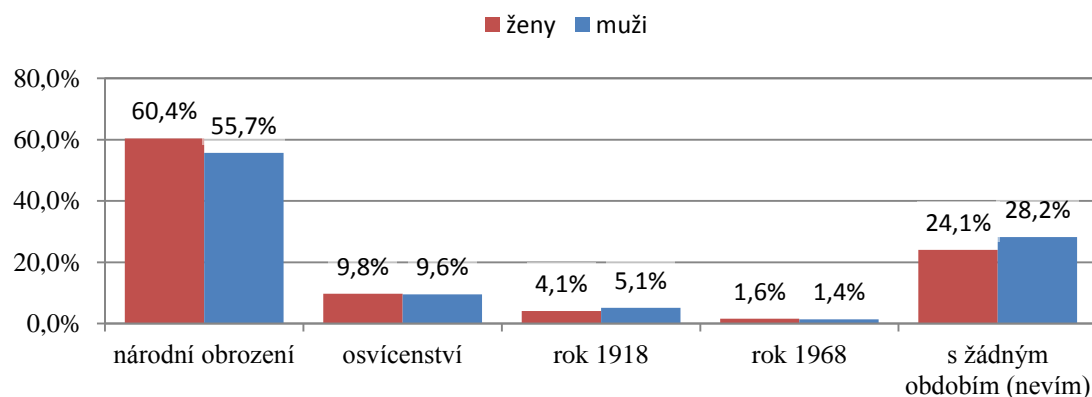
Tabulka 9: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	František Palacký		Jan Amos Komenský		T. G. Masaryk		Ludvík Vaculík		s žádnou (nevím)		celkem	
	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl
ženy	605	45,4%	287	21,5%	48	3,6%	18	1,4%	374	28,1%	1332	100%
Muži	216	38,3%	96	17,0%	23	4,1%	6	1,1%	223	39,5%	564	100%
Celkem	821	43,3%	383	20,2%	71	3,7%	24	1,3%	597	31,5%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 10

Spojili byste Matici českou s některým historickým obdobím?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

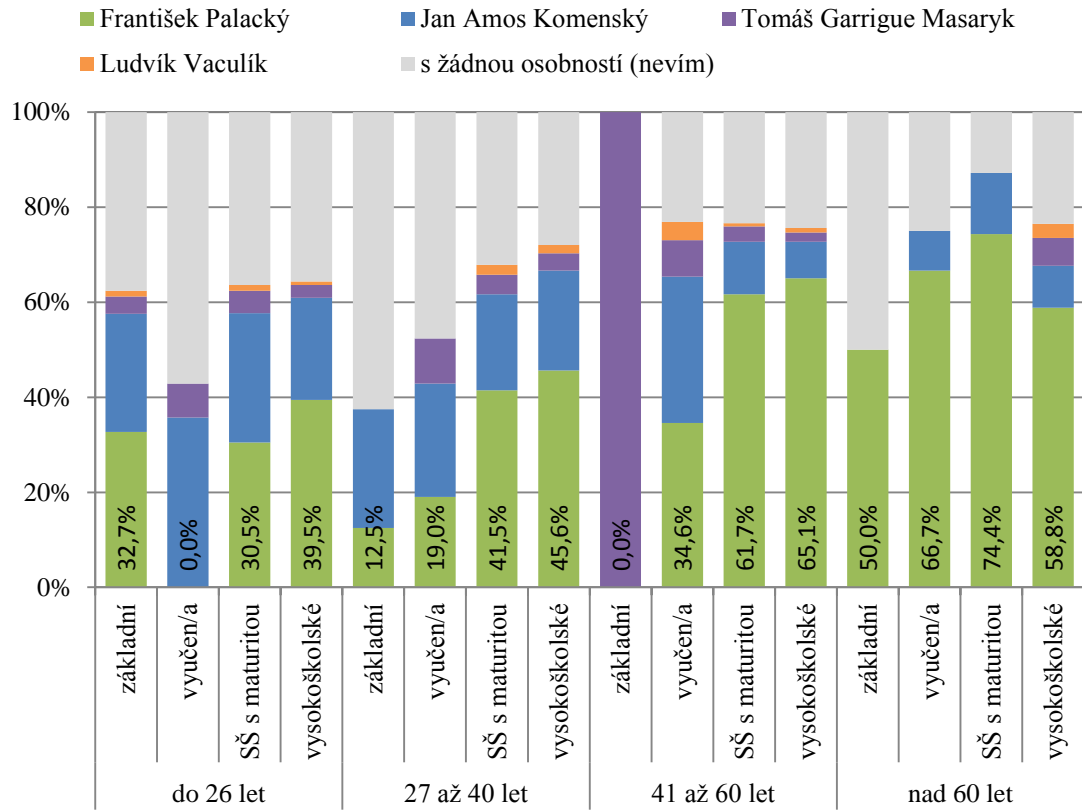
Tabulka 10: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	národní obrození		osvícenství		rok 1918		rok 1968		s žádným (nevím)		celkem	
	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl	čet	podíl
Ženy	832	62,5%	131	9,8%	49	3,7%	22	1,7%	298	22,4%	1332	100%
Muži	314	55,7%	54	9,6%	29	5,1%	8	1,4%	159	28,2%	564	100%
Celkem	1146	60,4%	185	9,8%	78	4,1%	30	1,6%	457	24,1%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 11

Spojili byste Matici českou s nějakou významnou osobností české historie?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

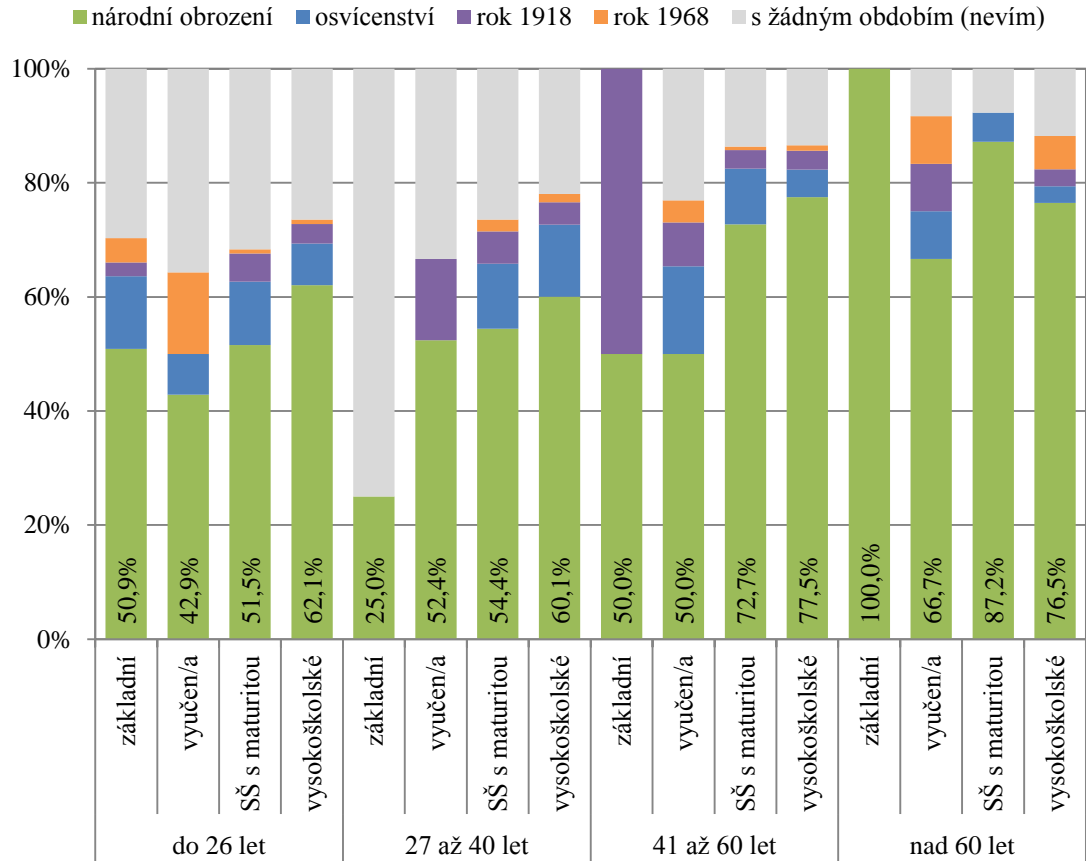
Tabulka 11: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Spojili byste Matici českou s nějakou významnou osobností české historie?											
		František Palacký		Jan Amos Komenský		Tomáš Garrigue Masaryk		Ludvík Vaculík		s žádnou osobností (nevím)		Celkem	
Do 26 let	základní	54	32,7 %	41	24,8 %	6	3,6 %	2	1,2%	62	37,6 %	165	100 %
	vyučen/a	0	0,0 %	5	35,7 %	1	7,1 %	0	0,0%	8	57,1 %	14	100 %
	maturita	129	30,5 %	115	27,2 %	20	4,7 %	5	1,2%	154	36,4 %	423	100 %
	vysokoškolské	103	39,5 %	56	21,5 %	7	2,7 %	2	0,8%	93	35,6 %	261	100 %
27 až 40 let	základní	1	12,5 %	2	25,0 %	0	0,0 %	0	0,0%	5	62,5 %	8	100 %
	vyučen/a	4	19,0 %	5	23,8 %	2	9,5 %	0	0,0%	10	47,6 %	21	100 %
	maturita	80	41,5 %	39	20,2 %	8	4,1 %	4	2,1%	62	32,1 %	193	100 %
	vysokoškolské	152	45,6 %	70	21,0 %	12	3,6 %	6	1,8%	93	27,9 %	333	100 %
41 až 60 let	základní	0	0,0 %	0	0,0 %	2	100 %	0	0,0%	0	0,0 %	2	100 %
	vyučen/a	9	34,6 %	8	30,8 %	2	7,7 %	1	3,8%	6	23,1 %	26	100 %
	maturita	95	61,7 %	17	11,0 %	5	3,2 %	1	0,6%	36	23,4 %	154	100 %
	vysokoškolské	136	65,1 %	16	7,7 %	4	1,9 %	2	1,0%	51	24,4 %	209	100 %
Nad 60 let	základní	1	50,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0%	1	50,0 %	2	100 %
	vyučen/a	8	66,7 %	1	8,3 %	0	0,0 %	0	0,0%	3	25,0 %	12	100 %
	maturita	29	74,4 %	5	12,8 %	0	0,0 %	0	0,0%	5	12,8 %	39	100 %
	vysokoškolské	20	58,8 %	3	8,8 %	2	5,9 %	1	2,9%	8	23,5 %	34	100 %
Celkem		821	43,3 %	383	20,2 %	71	3,7 %	24	1,3%	597	31,5 %	1896	100 %

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 12

Spojili byste Matici českou s některým historickým obdobím?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

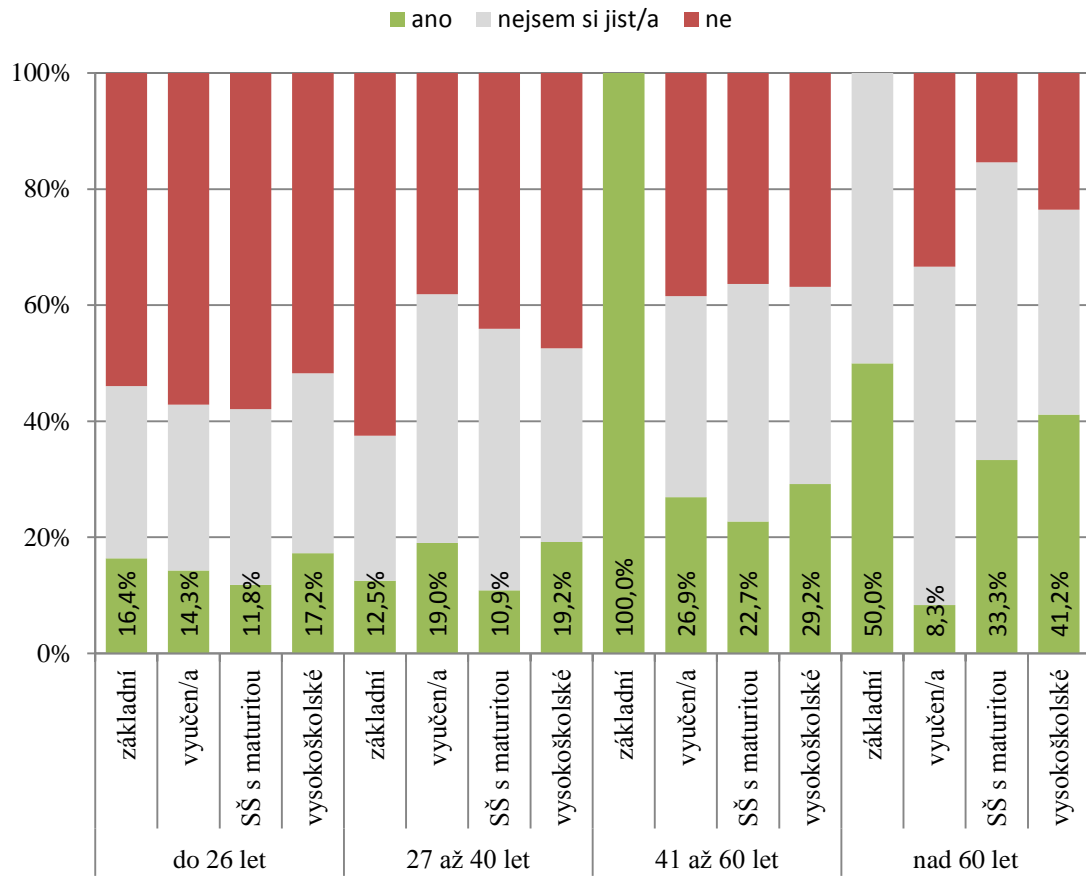
Tabulka 12: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosážené vzdělání	Spojili byste Matici českou s některým historickým obdobím?											
		národní obrození		osvícenství		rok 1918		rok 1968		s žádným obdobím (nevím)		celkem	
Do 26 let	základní	84	50,9 %	21	12,7 %	4	2,4 %	7	4,2 %	49	29,7 %	165	100%
	vyučení/a	6	42,9 %	1	7,1 %	0	0,0 %	2	14,3 %	5	35,7 %	14	100%
	maturita	218	51,5 %	47	11,1 %	21	5,0 %	3	0,7 %	134	31,7 %	423	100%
	VŠ	162	62,1 %	19	7,3 %	9	3,4 %	2	0,8 %	69	26,4 %	261	100%
27 až 40 let	základní	2	25,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	6	75,0 %	8	100%
	vyučení/a	11	52,4 %	0	0,0 %	3	14,3 %	0	0,0 %	7	33,3 %	21	100%
	maturita	105	54,4 %	22	11,4 %	11	5,7 %	4	2,1 %	51	26,4 %	193	100%
	VŠ	200	60,1 %	42	12,6 %	13	3,9 %	5	1,5 %	73	21,9 %	333	100%
41 až 60 let	základní	1	50,0 %	0	0,0 %	1	50,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	2	100%
	vyučení/a	13	50,0 %	4	15,4 %	2	7,7 %	1	3,8 %	6	23,1 %	26	100%
	maturita	112	72,7 %	15	9,7 %	5	3,2 %	1	0,6 %	21	13,6 %	154	100%
	VŠ	162	77,5 %	10	4,8 %	7	3,3 %	2	1,0 %	28	13,4 %	209	100%
Nad 60 let	základní	2	100 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	2	100%
	vyučení/a	8	66,7 %	1	8,3 %	1	8,3 %	1	8,3 %	1	8,3 %	12	100%
	maturita	34	87,2 %	2	5,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	3	7,7 %	39	100%
	VŠ	26	76,5 %	1	2,9 %	1	2,9 %	2	5,9 %	4	11,8 %	34	100%
Celkem		1146	60,4 %	185	9,8 %	78	4,1 %	30	1,6 %	457	24,1 %	1896	100 %

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 13

Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

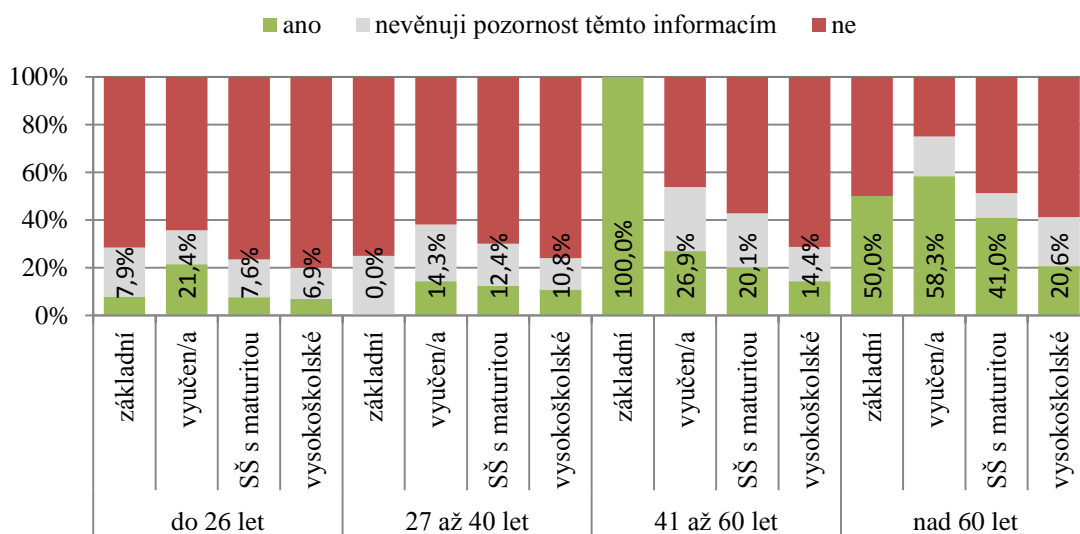
Tabulka 13: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	Dosažené vzdělání	Slyšeli jste o Matici české v souvislosti s Národním muzeem?							
		ano		ne		nejsem si jist/á		celkem	
do 26 let	základní	27	16,4%	89	53,9%	49	29,7%	165	100%
	vyučen/a	2	14,3%	8	57,1%	4	28,6%	14	100%
	SŠ s maturitou	50	11,8%	245	57,9%	128	30,3%	423	100%
	vysokoškolské	45	17,2%	135	51,7%	81	31,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	1	12,5%	5	62,5%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	4	19,0%	8	38,1%	9	42,9%	21	100%
	SŠ s maturitou	21	10,9%	85	44,0%	87	45,1%	193	100%
	vysokoškolské	64	19,2%	158	47,4%	111	33,3%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	26,9%	10	38,5%	9	34,6%	26	100%
	SŠ s maturitou	35	22,7%	56	36,4%	63	40,9%	154	100%
	vysokoškolské	61	29,2%	77	36,8%	71	34,0%	209	100%
nad 60 let	základní	1	50,0%	0	0,0%	1	50,0%	2	100%
	vyučen/a	1	8,3%	4	33,3%	7	58,3%	12	100%
	SŠ s maturitou	13	33,3%	6	15,4%	20	51,3%	39	100%
	vysokoškolské	14	41,2%	8	23,5%	12	35,3%	34	100%
celkem		348	18,4%	894	47,2%	654	34,5%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 14

Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

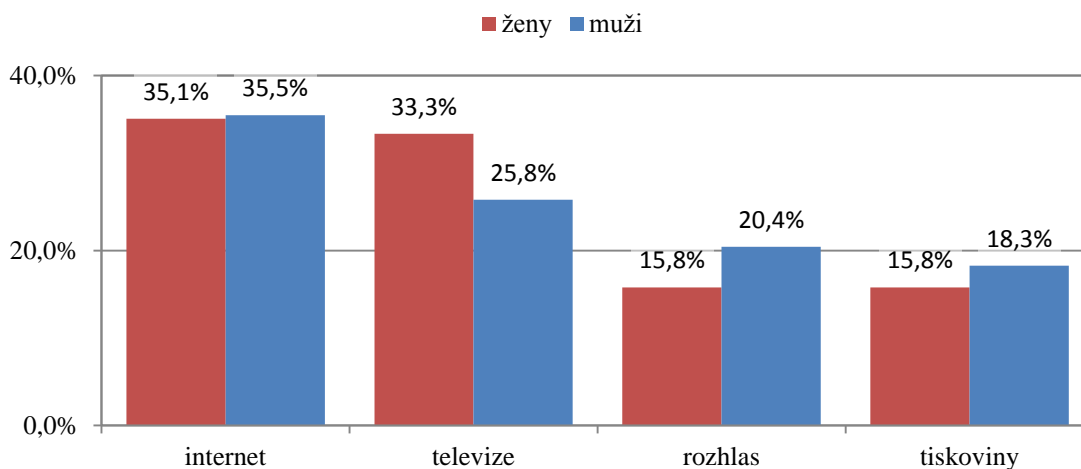
Tabulka 14: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Zaznamenali jste někdy informaci o činnosti Matice české v médiích?							
		ano		ne		nevěnuji pozornost těmto informacím		celkem	
Do 26 let	základní	13	7,9%	118	71,5%	34	20,6%	165	100%
	vyučen/a	3	21,4%	9	64,3%	2	14,3%	14	100%
	SŠ s maturitou	32	7,6%	324	76,6%	67	15,8%	423	100%
	vysokoškolské	18	6,9%	209	80,1%	34	13,0%	261	100%
27 až 40 let	základní	0	0,0%	6	75,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	3	14,3%	13	61,9%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	24	12,4%	135	69,9%	34	17,6%	193	100%
	vysokoškolské	36	10,8%	253	76,0%	44	13,2%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	26,9%	12	46,2%	7	26,9%	26	100%
	SŠ s maturitou	31	20,1%	88	57,1%	35	22,7%	154	100%
	vysokoškolské	30	14,4%	149	71,3%	30	14,4%	209	100%
Nad 60 let	základní	1	50,0%	1	50,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	58,3%	3	25,0%	2	16,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	16	41,0%	19	48,7%	4	10,3%	39	100%
	vysokoškolské	7	20,6%	20	58,8%	7	20,6%	34	100%
Celkem		230	12,1%	1359	71,7%	307	16,2%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 15

Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

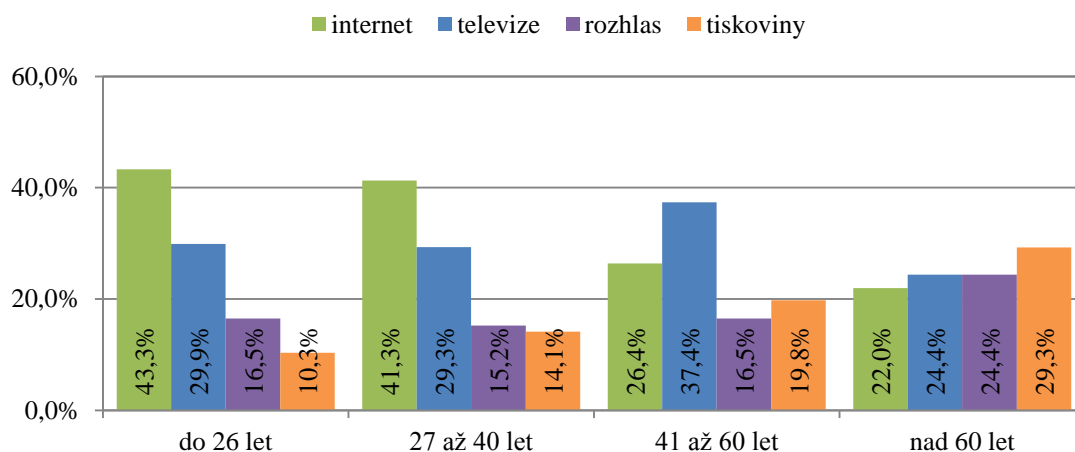
Tabulka 15: Zastoupení mužů a žen

Médium	internet		televize		rozhlas		tiskoviny		celkem	
	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)
Ženy	80	35,1%	76	33,3%	36	15,8%	36	15,8%	228	100%
Muži	33	35,5%	24	25,8%	19	20,4%	17	18,3%	93	100%
Celkem	113	35,2%	100	31,2%	55	17,1%	53	16,5%	321	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 16

Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

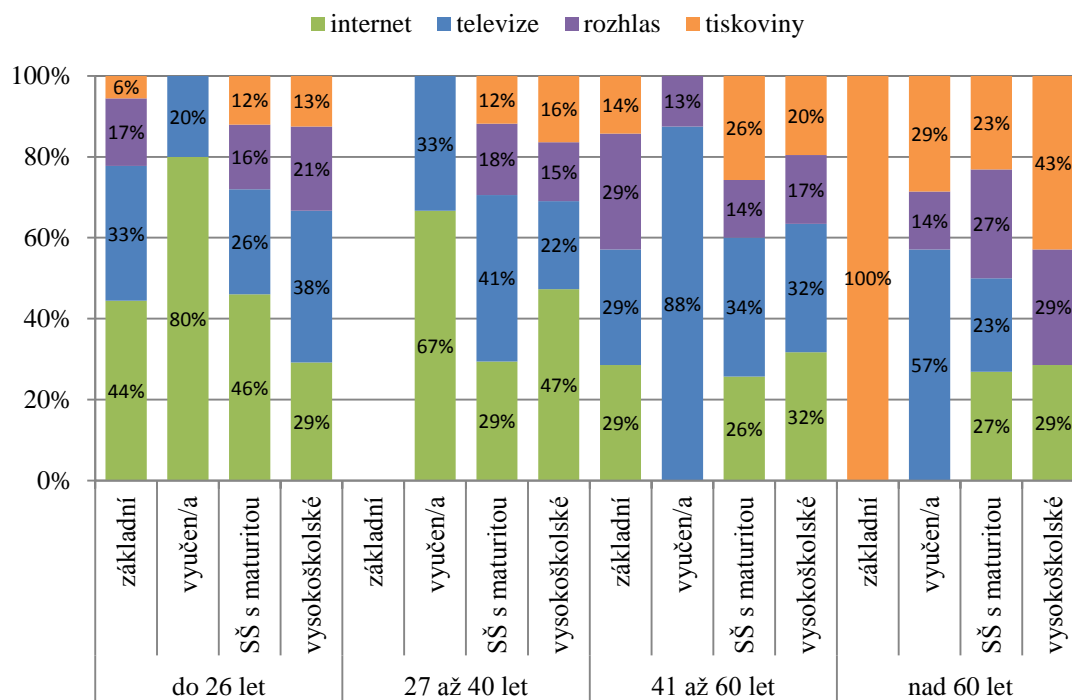
Tabulka 16: Zastoupení podle věkových kategorií

Médium	internet		televize		rozhlas		tiskoviny		celkem voleb	
	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)	absolutní počet	podíl (%)
Do 26 let	42	43,3%	29	29,9%	16	16,5%	10	10,3%	97	100%
27 až 40 let	38	41,3%	27	29,3%	14	15,2%	13	14,1%	92	100%
41 až 60 let	24	26,4%	34	37,4%	15	16,5%	18	19,8%	91	100%
Nad 60 let	9	22,0%	10	24,4%	10	24,4%	12	29,3%	41	100%
Celkem	113	35,2%	100	31,2%	55	17,1%	53	16,5%	321	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 17

Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

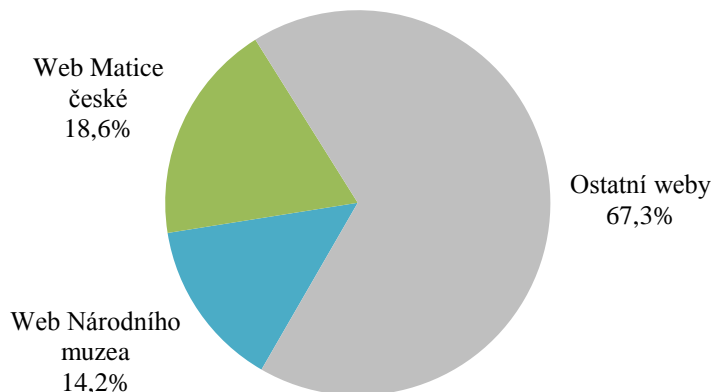
Tabulka 17: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	Dosažené vzdělání	Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?									
		internet		televize		rozhlas		tiskoviny		celkem voleb	
Do 26 let	základní	8	44,4%	6	33,3%	3	16,7%	1	5,6%	18	100%
	vyučen/a	4	80,0%	1	20,0%	0	0,0%	0	0,0%	5	100%
	SŠ s maturitou	23	46,0%	13	26,0%	8	16,0%	6	12,0%	50	100%
	vysokoškolské	7	29,2%	9	37,5%	5	20,8%	3	12,5%	24	100%
27 až 40 let	základní	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	100%
	vyučen/a	2	66,7%	1	33,3%	0	0,0%	0	0,0%	3	100%
	SŠ s maturitou	10	29,4%	14	41,2%	6	17,6%	4	11,8%	34	100%
	vysokoškolské	26	47,3%	12	21,8%	8	14,5%	9	16,4%	55	100%
41 až 60 let	základní	2	28,6%	2	28,6%	2	28,6%	1	14,3%	7	100%
	vyučen/a	0	0,0%	7	87,5%	1	12,5%	0	0,0%	8	100%
	SŠ s maturitou	9	25,7%	12	34,3%	5	14,3%	9	25,7%	35	100%
	vysokoškolské	13	31,7%	13	31,7%	7	17,1%	8	19,5%	41	100%
Nad 60 let	základní	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	100%	1	100%
	vyučen/a	0	0,0%	4	57,1%	1	14,3%	2	28,6%	7	100%
	SŠ s maturitou	7	26,9%	6	23,1%	7	26,9%	6	23,1%	26	100%
	vysokoškolské	2	28,6%	0	0,0%	2	28,6%	3	42,9%	7	100%
Celkem		113	35,2%	100	31,2%	55	17,1%	53	16,5%	321	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 18

**Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?
Pouze odpovědi zaměřené na internet.**

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

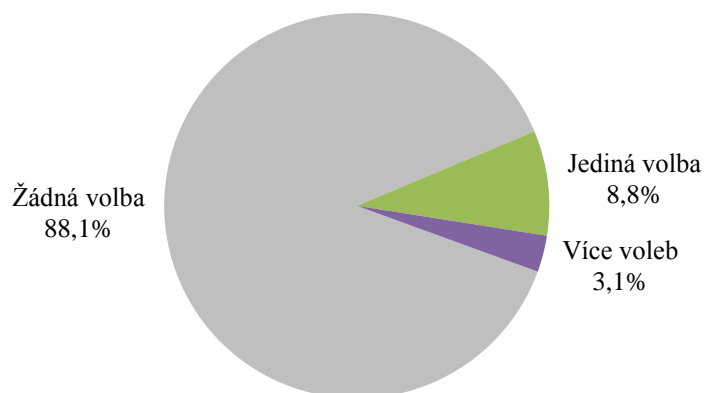
Tabulka 18: Zastoupení mužů a žen

Počet voleb respondenta	web Národního muzea		web Matice české		ostatní weby		celkem	
	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)
Ženy	12	15,0%	15	18,8%	53	66,3%	80	100%
Muži	4	12,1%	6	18,2%	23	69,7%	33	100%
1Celkem	16	14,2%	21	18,6%	76	67,3%	113	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 19

**Počet voleb respondentů:
Vybavíte si, o jaký typ média se jednalo?**

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

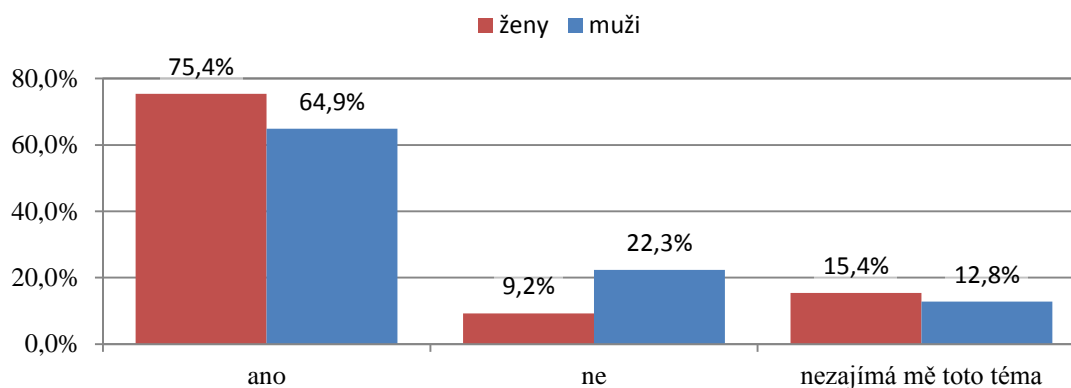
Tabulka 19: Zastoupení mužů a žen

Počet voleb respondenta	žádná volba		jediná volba		více voleb		celkem	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Ženy	1177	88,4%	112	8,4%	43	3,2%	1332	100%
Muži	494	87,6%	55	9,8%	15	2,7%	564	100%
Celkem	1671	88,1%	167	8,8%	58	3,1%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 20

Matrice česká se snaží především v regionech uchovat a připomínat odkaz českých buditelů národního obrození. Domníváte se, že tato činnost je v dnešní době důležitá?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

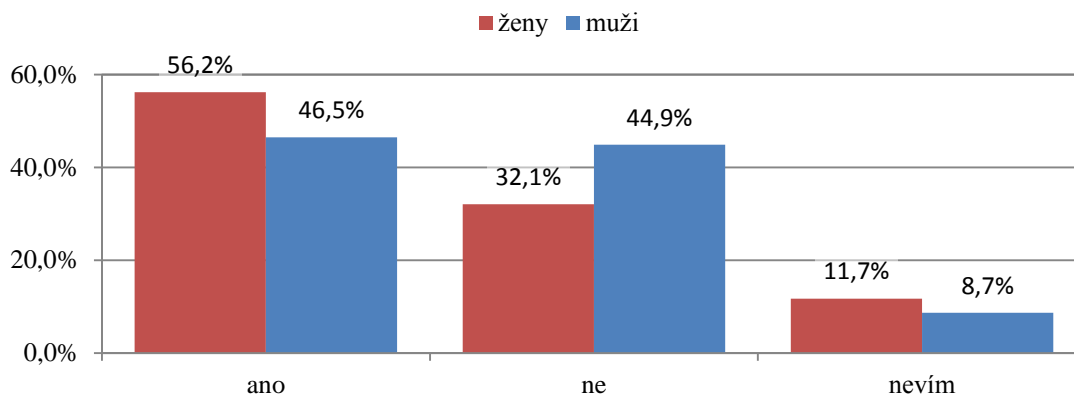
Tabulka 20: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	ano		ne		nezajímá mě toto téma		celkem	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Ženy	1004	75,4%	123	9,2%	205	15,4%	1332	100%
Muži	366	64,9%	126	22,3%	72	12,8%	564	100%
Celkem	1370	72,3%	249	13,1%	277	14,6%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 21

Domníváte se, že zvyšování znalostí o národní kultuře a zkvalitňování národního vědomí patří mezi priority české společnosti?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

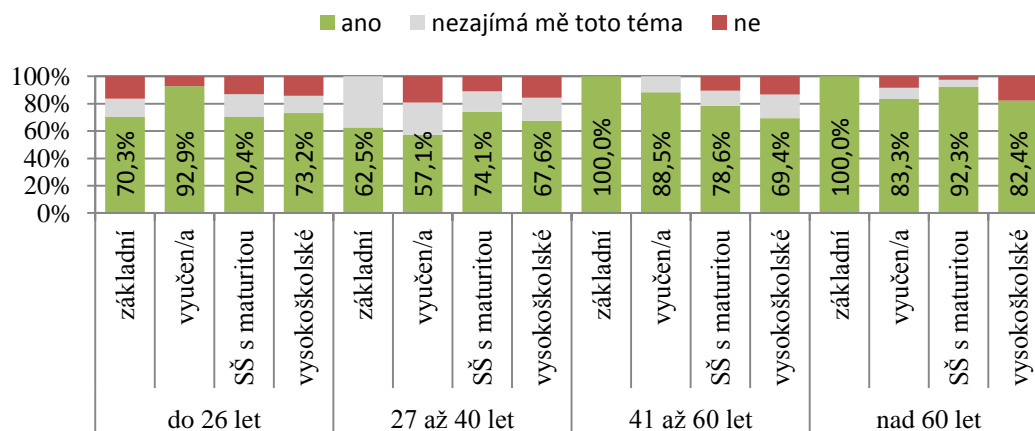
Tabulka 21: Zastoupení mužů a žen

Odpověď	ano		ne		nevím		celkem	
Ženy	749	56,2%	427	32,1%	156	11,7%	1332	100%
Muži	262	46,5%	253	44,9%	49	8,7%	564	100%
Celkem	1011	53,3%	680	35,9%	205	10,8%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 22

Matrice česká se snaží především v regionech uchovávat a připomínat odkaz českých buditelů národního obrození. Domníváte se, že tato činnost je v dnešní době důležitá?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

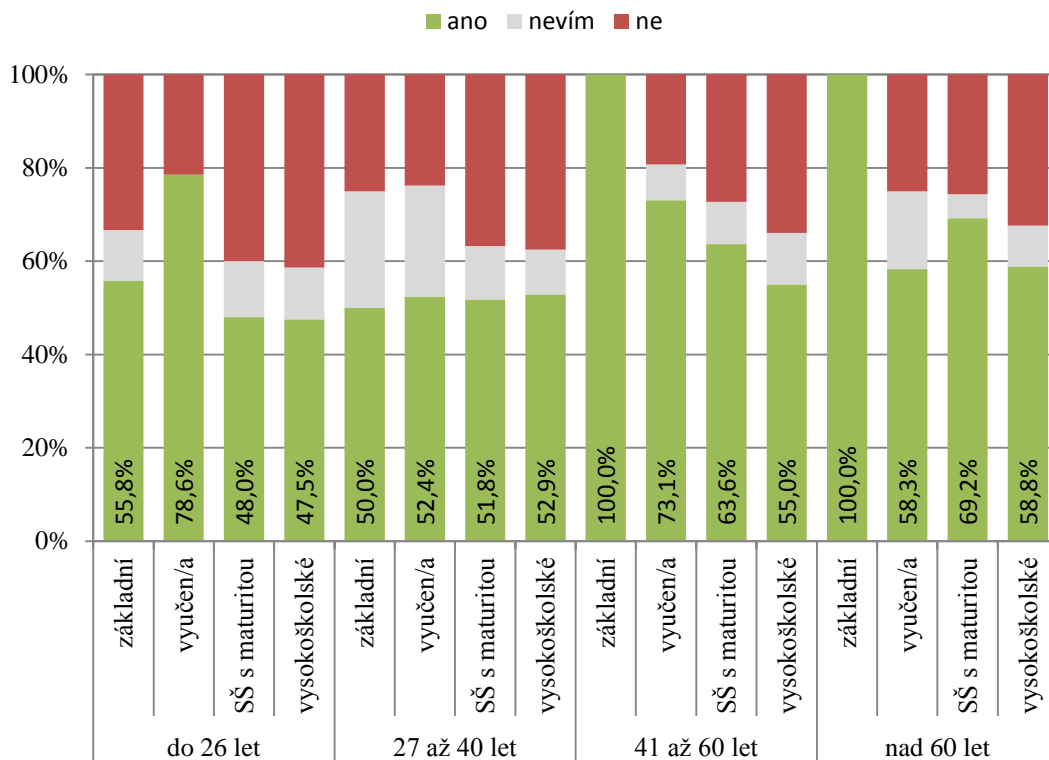
Tabulka 22: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Matice česká se snaží především v regionech uchovávat a připomínat odkaz českých buditelů národního obrození. Domníváte se, že tato činnost je v dnešní době důležitá?							
		ano		ne		nezajímá mě toto téma		celkem	
Do 26 let	základní	116	70,3%	27	16,4%	22	13,3%	165	100%
	vyučen/a	13	92,9%	1	7,1%	0	0,0%	14	100%
	SŠ s maturitou	298	70,4%	55	13,0%	70	16,5%	423	100%
	vysokoškolské	191	73,2%	37	14,2%	33	12,6%	261	100%
27 až 40 let	základní	5	62,5%	0	0,0%	3	37,5%	8	100%
	vyučen/a	12	57,1%	4	19,0%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	143	74,1%	21	10,9%	29	15,0%	193	100%
	vysokoškolské	225	67,6%	52	15,6%	56	16,8%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	23	88,5%	0	0,0%	3	11,5%	26	100%
	SŠ s maturitou	121	78,6%	16	10,4%	17	11,0%	154	100%
	vysokoškolské	145	69,4%	28	13,4%	36	17,2%	209	100%
Nad 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	10	83,3%	1	8,3%	1	8,3%	12	100%
	SŠ s maturitou	36	92,3%	1	2,6%	2	5,1%	39	100%
	vysokoškolské	28	82,4%	6	17,6%	0	0,0%	34	100%
Celkem		1370	72,3%	249	13,1%	277	14,6%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 23

Domníváte se, že zvyšování znalostí o národní kultuře a zkvalitňování národního vědomí patří mezi priority české společnosti?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 23: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

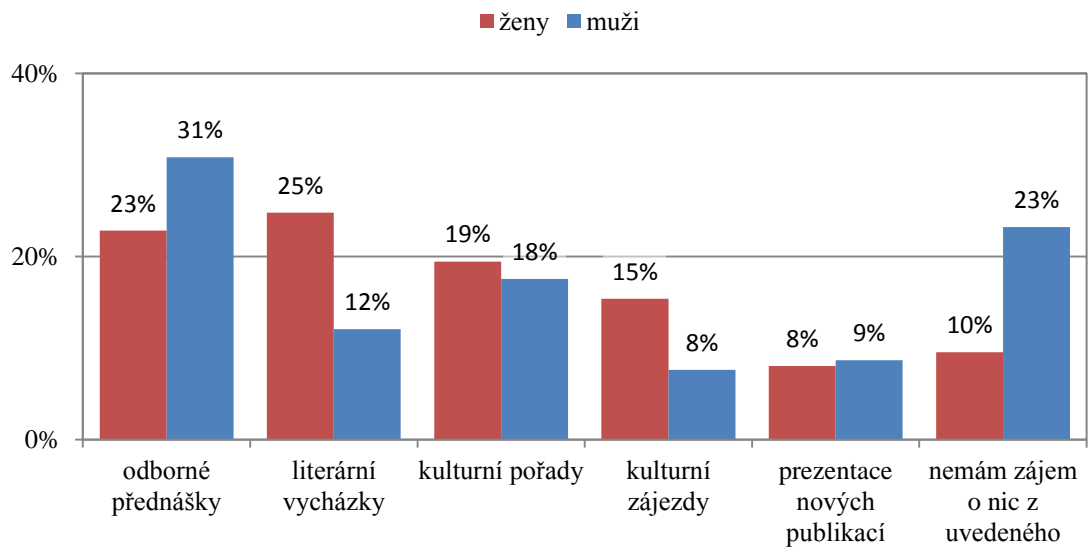
Věk	dosažené vzdělání	Domníváte se, že zvyšování znalostí o národní kultuře a zkvalitňování národního vědomí patří mezi priority české společnosti?							
		ano		ne		nevím		celkem	
do 26 let	základní	92	55,8%	55	33,3%	18	10,9%	165	100%
	vyučen/a	11	78,6%	3	21,4%	0	0,0%	14	100%
	SŠ s maturitou	203	48,0%	169	40,0%	51	12,1%	423	100%
	vysokoškolské	124	47,5%	108	41,4%	29	11,1%	261	100%
27 až 40 let	základní	4	50,0%	2	25,0%	2	25,0%	8	100%
	vyučen/a	11	52,4%	5	23,8%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	100	51,8%	71	36,8%	22	11,4%	193	100%
	vysokoškolské	176	52,9%	125	37,5%	32	9,6%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	19	73,1%	5	19,2%	2	7,7%	26	100%
	SŠ s maturitou	98	63,6%	42	27,3%	14	9,1%	154	100%
	vysokoškolské	115	55,0%	71	34,0%	23	11,0%	209	100%
nad 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	7	58,3%	3	25,0%	2	16,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	27	69,2%	10	25,6%	2	5,1%	39	100%
	vysokoškolské	20	58,8%	11	32,4%	3	8,8%	34	100%
celkem		1011	53,3%	680	35,9%	205	10,8%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 24

Matices česká v současné době pokračuje v tradicích své vědecké a osvětové činnosti na poli kulturní historie, knihovny, knihovnictví.

Kterou aktivitu byste si v případě Vašeho zájmu vybral/a?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 24: Zastoupení mužů a žen

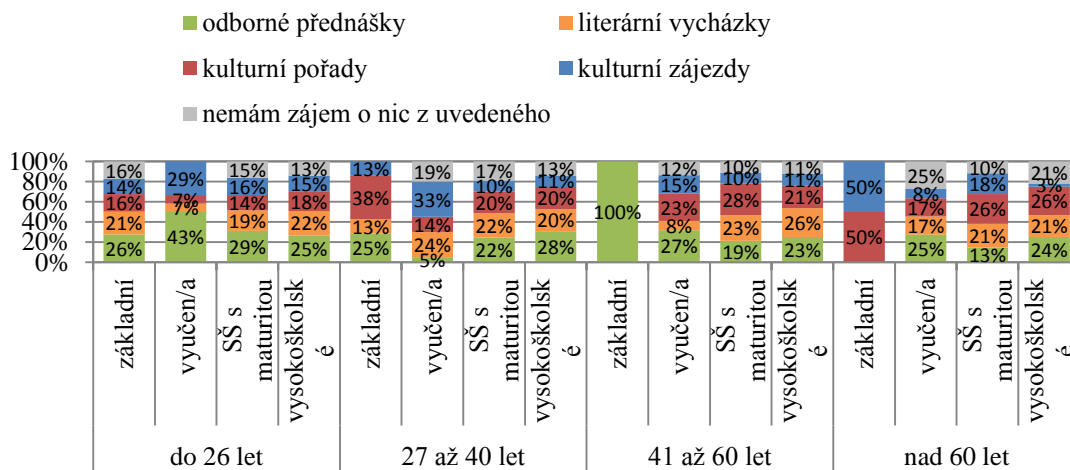
Odpověď	odborné přednášky		literární vycházky		kulturní pořady		kulturní zájezdy		nové publikace		nemám zájem		celkem	
	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)	četnost	podíl (%)
ženy	304	23%	330	25%	259	19%	205	15%	107	8%	127	10%	1332	100%
Muži	174	31%	68	12%	99	18%	43	8%	49	9%	131	23%	564	100%
Celkem	478	25%	398	21%	358	19%	248	13%	156	8%	258	14%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 25

Matice česká v současné době pokračuje v tradicích své vědecké a osvětové činnosti na poli kulturní historie, knihovnědy, knihovnictví.

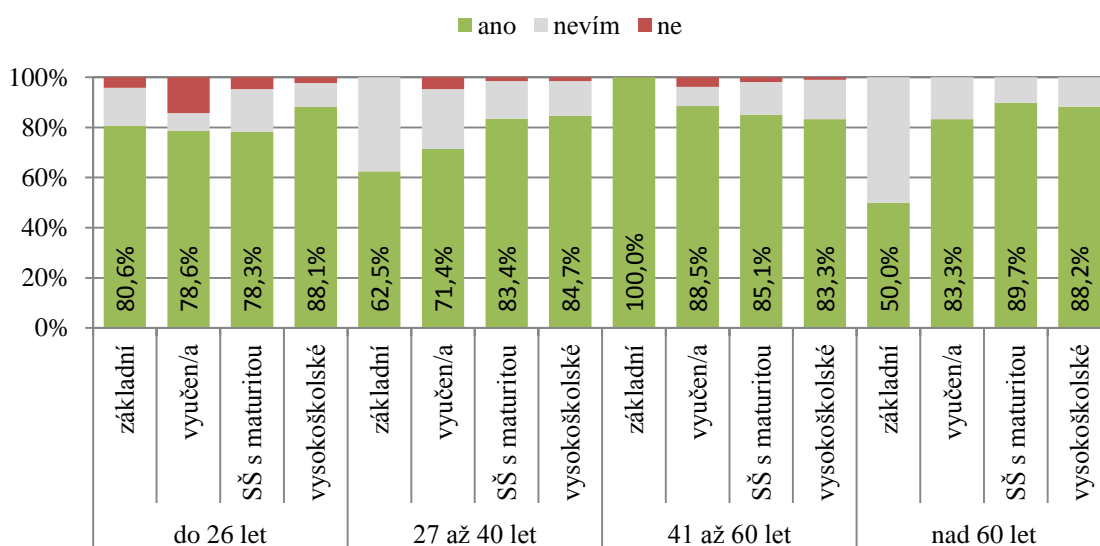
Kterou aktivitu byste si v případě Vašeho zájmu vybral/a?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Graf 26

Svými aktivitami Matice česká významně přispívá k rozšíření nabídky vzdělávacích a kulturních aktivit Národního muzea. Domníváte se, že by měly mít webové stránky Národního muzea odkaz na Matici českou?

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 25: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Matices česká v současné době pokračuje v tradicích své vědecké a osvětové činnosti na poli kulturní historie, knihovnědy, knihovnictví. Kterou aktivitu byste si v případě Vašeho zájmu vybral/a?													
		odborné přednášky		literární vycházky		kulturní pořady		kulturní zájezdy		nové publikace		nemám zájem		Celkem	
Do 26 let	základní	43	26%	35	21%	27	16%	23	14%	10	6%	27	16%	165	100%
	vyučen/a	6	43%	1	7%	1	7%	4	29%	2	14%	0	0%	14	100%
	maturita	122	29%	81	19%	59	14%	68	16%	30	7%	63	15%	423	100%
	VŠ	65	25%	58	22%	46	18%	39	15%	19	7%	34	13%	261	100%
27 až 40 let	základní	2	25%	1	13%	3	38%	1	13%	1	13%	0	0%	8	100%
	vyučen/a	1	5%	5	24%	3	14%	7	33%	1	5%	4	19%	21	100%
	maturita	43	22%	42	22%	38	20%	19	10%	18	9%	33	17%	193	100%
	VŠ	94	28%	66	20%	67	20%	35	11%	29	9%	42	13%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	100%
	vyučen/a	7	27%	2	8%	6	23%	4	15%	4	15%	3	12%	26	100%
	maturita	29	19%	35	23%	43	28%	15	10%	17	11%	15	10%	154	100%
	VŠ	48	23%	55	26%	43	21%	23	11%	17	8%	23	11%	209	100%
Nad 60 let	základní	0	0%	0	0%	1	50%	1	50%	0	0%	0	0%	2	100%
	vyučen/a	3	25%	2	17%	2	17%	1	5%	1	8%	3	25%	12	100%
	maturita	5	13%	8	21%	10	26%	7	18%	5	13%	4	10%	39	100%
	VŠ	8	24%	7	21%	9	26%	1	3%	2	6%	7	21%	34	100%
celkem	478	25%	398	21%	358	19%	248	13%	156	8%	258	14%	1896	100%	

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

Tabulka 26: Struktura respondentů podle věku a vzdělání

Věk	dosažené vzdělání	Domníváte se, že by měly mít webové stránky Národního muzea odkaz na Matici českou?							
		ano		ne		nevím		Celkem	
Do 26 let	základní	133	80,6%	7	4,2%	25	15,2%	165	100%
	vyučen/a	11	78,6%	2	14,3%	1	7,1%	14	100%
	SŠ s maturitou	331	78,3%	20	4,7%	72	17,0%	423	100%
	vysokoškolské	230	88,1%	6	2,3%	25	9,6%	261	100%
27 až 40 let	základní	5	62,5%	0	0,0%	3	37,5%	8	100%
	vyučen/a	15	71,4%	1	4,8%	5	23,8%	21	100%
	SŠ s maturitou	161	83,4%	3	1,6%	29	15,0%	193	100%
	vysokoškolské	282	84,7%	5	1,5%	46	13,8%	333	100%
41 až 60 let	základní	2	100%	0	0,0%	0	0,0%	2	100%
	vyučen/a	23	88,5%	1	3,8%	2	7,7%	26	100%
	SŠ s maturitou	131	85,1%	3	1,9%	20	13,0%	154	100%
	vysokoškolské	174	83,3%	2	1,0%	33	15,8%	209	100%
Nad 60 let	základní	1	50,0%	0	0,0%	1	50,0%	2	100%
	vyučen/a	10	83,3%	0	0,0%	2	16,7%	12	100%
	SŠ s maturitou	35	89,7%	0	0,0%	4	10,3%	39	100%
	Vysokoškolské	30	88,2%	0	0,0%	4	11,8%	34	100%
Celkem		1574	83,0%	50	2,6%	272	14,3%	1896	100%

Zdroj: autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martina Hadravová

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované

**Název práce: Buditelé Matice české let minulých
Osvětáři Matice české let současných**

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 73

Celkový počet stran příloh: 33

Počet titulů českých použitých zdrojů: 43

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:

Počet dalších zdrojů: 43

Vedoucí práce: PhDr. Bohumír Fiala